

poradnik BIBLIOTEKARZA

Październik

10/2004

- Biblioteki i czytelnictwo w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013
- Dokumenty życia społecznego w bibliotece
- Biblioteka dla młodych klientów w Olsztynie otwarta!
- Booktalking może przygotować każdy – rady dla początkujących gawędziarzy. Cz. 1

Dodatek: Podręczny słownik terminów
komputerowych dla bibliotekarzy

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

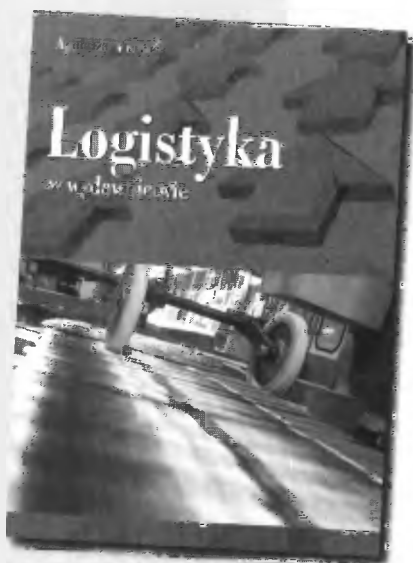
INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

„Ustawa o prawie autorskim z przepisami wykonawczymi” (stan prawny – maj 2004)

W publikacji znalazły się ujednolicone teksty takich aktów prawnych jak: ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, rozporządzenia wykonawcze ministra kultury, dyrektywa w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych. Cena 15,99 zł.

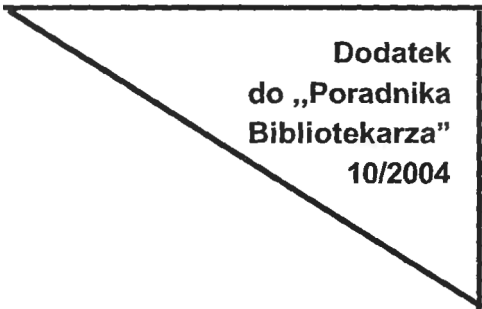

Agnieszka Piasecka „Logistyka w wydawnictwie”

Pierwsza publikacja w Polsce opisująca zastosowanie logistyki w przedsiębiorstwach wydawniczych. Autorka analizuje zarówno najnowsze metody zarządzania logistycznego, jak i współczesne metody produkcji i dystrybucji książek. Opracowanie obejmuje część teoretyczną oraz część praktyczną, w której omówiono modele logistyki w trzech wydawnictwach działających na polskim rynku. Cena 25,00 zł.

Zamówienia:

Biblioteka Analiz Sp. z o.o.
ul. Mazowiecka 2/4 pok. 116, tel./fax: (022) 828 36 31
marketing@rynek-ksiazki.pl
www.rynek-ksiazki.pl

Dodatek
do „Poradnika
Bibliotekarza”
10/2004

**PODRĘCZNY SŁOWNIK
TERMINÓW KOMPUTEROWYCH
DLA BIBLIOTEKARZY**

oprac. Aleksandra Paniewska

@ – at, małpka, symbol rozdzielający nazwę użytkownika od nazwy (domeny) serwera poczty elektronicznej.

administrator sieci – osoba nadzorująca pracę powierzonego jej sprzętu sieci mająca prawo do zmiany uprawnień wszystkich użytkowników.

Aleph (Automated Library Expandable Program) – to nowoczesny zintegrowany system działający w 42 krajach, opracowany specjalnie dla potrzeb dużych bibliotek, ośrodków informacji, archiwów, muzeów. Architektura systemu opiera się na wielowarstwowym modelu klient – serwer. Aleph może automatyzować pojedyncze biblioteki, lokalną sieć bibliotek, rozległą sieć ogólnokrajową oraz katalog centralny. Aleph jest systemem całkowicie spolonizowanym. Polskim przedstawicielstwem zajmuje się firma TCH Systems. System Aleph obsługuje m.in. Bibliotekę Publiczną m. st. Warszawy. Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego.

alfanumeryczny – alfabetyczno-numeryczny; przymiotnik odnoszący się do znaków alfabetu i cyfr; używany do określenia rodzaju klawiatur, monitorów, drukarek.

algorytm – przepis działania sformułowany w języku potocznym.

aplikacja (application – zastosowanie) – program użytkowy; oprogramowanie używane bezpośrednio do głównie pozainformatycznych zastosowań np. edytorstwo.

API (Application Programming Interfaces) – interfejs programowania aplikacji; udostępniany przez producentów niektórych systemów operacyjnych; narzędzie pozwalające programiście na bezpośredni dostęp do tworzenia aplikacji w danym środowisku.

ARCnet (Attached-Resource Computing network) – sieć o topologii gwiazdy, w której każda stacja robocza jest połączona bezpośrednio z serwerem.

arkusz kalkulacyjny – program do prowadzenia obliczeń tabelarycznych. Obliczenia są wykonywane automatycznie. Najbardziej znane arkusze kalkulacyjne to: Lotus 1-2-3, Microsoft Excel.

bajt (byte) – podstawowa jednostka danych dla komputerów – osiem kolejnych bitów. Bajt mający jeden znak jest również podstawową jednostką pomiaru pojemności pamięci komputera.

baza danych – zbiór informacji uszeregowanych wg określonego schematu logicznego.

biblioteka (library) – zbiór standardowych, przetestowanych programów, które można wykorzystać włączając do nowych programów.

biblioteka cyfrowa (digital library) – nie posiada zbiorów w postaci konwencjonalnej. Wszystkie dokumenty występują wyłącznie w postaci elektronicznej. Dostęp do nich zapewniają specjalne urządzenia, dotyczy to gromadzenia zbiorów, jak i katalogów.

biblioteka elektroniczna (electronic library) – wszystkie procesy, które mają tu miejsce (gromadzenie, opracowanie, wyszukiwanie, udostępnianie) odbywają się z zastosowaniem techniki elektronicznej. Na organizację jej działalności wpływ ma zastosowanie zintegrowanego systemu bibliotecznego w tym katalogu OPAC. Zbiory mają charakter polimedialny.

biblioteka polimedialna (polimedia library) – biblioteka posiada różne typy dokumentów zapisanych na różnorodnych nośnikach: papierowych, audiowizualnych, elektronicznych. Dokumenty tradycyjne są podstawą zbiorów.

biblioteka wirtualna (virtual library) – biblioteka „bez ścian”, nie istnieje fizycznie. Jest to możliwość dotarcia do informacji przez przeszukiwanie wielu systemów informacyjnych zorganizowanych w jedną bazę.

BIOS (Basic Input/Output System) – program zapisany w pamięci, odpowiadający za sprawdzanie stanu wewnętrznych układów elektronicznych, zawierający jednocześnie zbiór podstawowych funkcji systemu komputerowego.

bit – podstawowa jednostka informacji w dwójkowym systemie liczenia – dosłownie cyfra binarna, czyli 0 lub 1; najmniejsza porcja informacji: „tak lub nie”. 8 bitów tworzy oktet zwany bajtem.

- bps** (bit – per – second) – bit na sekundę; jednostka szybkości transmisji danych cyfrowych w sieciach.
- C** – język programowania
- cache** – podręczna szybka pamięć lokalna, przeznaczona przeważnie do przechowywania szczególnie często używanych danych lub programów.
- CD** (Compact Disc) – okrągła płytką z tworzywa sztucznego umożliwiającą przechowywanie zapisanych na niej utworów muzycznych
- CD-R** (Compact Disc Recordable) – odmiana dysków CD umożliwiającą na nich jednokrotny zapis informacji.
- CD-RW** (Compact Disc ReWritable) – odmiana dysków CD umożliwiającą na nich wielokrotny zapis i kasowanie informacji.
- CD-ROM** (Compact Disc Read Only Memory) – dysk kompaktowy tylko do odczytu. Także potoczne określenie czytnika płyt CD-ROM.
- CKHW** – centralna kartoteka haseł wzorcowych.
- cluster** (kłaster, dosł. zlepek) – jednostka pamięci dysku składająca się z jednego lub kilku sektorów.
- CPU** (Central Unit Processor) – procesor, główna jednostka obliczeniowa komputera, np. Celeran, Pentium III, IV.
- czasopisma elektroniczne** (elektronic journals) – wydawnictwa cyfrowe o charakterze ciągłym ukazujące się systematycznie w Internecie, niezależnie od ich treści, formy w jakiej są dostępne, sposobu dystrybucji. Przykładem jest EBIB – Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy.
- czytnik kodów kreskowych** – urządzenie wejściowe, które wczytuje kod kreskowy i za pomocą specjalnego oprogramowania konwertuje go na dane liczbowe.
- dBase** (data Base) język i program obsługi danych przeznaczonych zwłaszcza dla komputerów osobistych.
- defragmentacja** – procedura przepisywania wszystkich plików na dysku twardym tak, by wszystkie części każdego pliku były zapisane w kolejnych sektorach. W rezultacie defragmentacji otrzymuje się zwiększenie szybkości odczytu danych nawet o 75%.
- digitalizacja** – proces transformacji danych analogowych na postać cyfrową.
- dokument elektroniczny** – dokument istniejący w postaci elektronicznej, dostępny za pomocą techniki komputerowej.
- domena** – w Internecie pierwszy poziom podziału sieci, głównie krajowej w USA. Główna domena zależy od przynależności do organizacji określonego typu np. komercyjnej (.com), edukacyjnej (.edu) lub rządowej (.gov lub .mil).
- DOS** (Disc Operating System) – nazwa zastrzeżona dla systemu operacyjnego do obsługi komputerów zgodnych z IBM PC.
- duplex** – dwukierunkowa, jednoczesna transmisja danych.
- EBIB** – Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy. Pierwsze polskie wirtualne czasopismo adresowane do pracowników bibliotek. Działa w strukturze SBP.
- e-books** (elektronic books) – sama książka w wersji elektronicznej, jak i urządzenie umożliwiające jej odczytanie. Jest to elektroniczny odpowiednik tradycyjnej książki; można ją ściągać z Internetu za pośrednictwem sieciowych księgarń.
- EDD** (Elektronic Document Delivery) – elektroniczne dostarczanie dokumentów. Warunkami są: istnienie baz pełnotekstowych, katalogów oraz współpraca między placówkami informacji działającymi w obrębie sieci. Użytkownik końcowy otrzymuje zamówiony tekst w postaci pliku komputerowego, który może wykorzystać na swoim komputerze lub wydrukować.

- edytor tekstów** – program przekształcający komputer w narzędzie do tworzenia, redagowania, korekty, formatowania i drukowania dokumentów, np. Microsoft Word.
- e-mail** (elektronic mail) – poczta elektroniczna, jedna z usług sieciowych polegająca na przesyłaniu danych do „elektronicznych skrzynek pocztowych”.
- emulator** – program lub urządzenie zastępujące działanie innego programu lub urządzenia.
- FDD** (Floppy / Flexy Disc Drive) – napęd dysków miękkich.
- floppy disc** – dyskietka.
- font** – czcionka.
- format** – konwencja przechowywania danych.
- formatowanie** – 1. ustalanie konwencji przechowywania danych na dyskach; 2. ustalenie ostatecznego wyglądu strony przed wydrukiem stosowane w edytorach tekstu.
- FTP** (File Transfer Protocol) – zaawansowany protokół przeznaczony do transmisji plików między komputerami połączonych siecią opartą na protokołach TCP/IP.
- hacker** (haker) – osoba świadomie włamująca się do oficjalnie niedostępnych zasobów sieci komputerowych.
- hasło przedmiotowe** – zdanie jhp (języka haseł przedmiotowych) odzwierciedlające treść i formę dokumentu, złożone z tematu lub tematu i umieszczonego po nim jednego lub kilku określników w kolejności ustalonej przez reguły gramatyki jhp. Hasło przedmiotowe tworzone z myślą o systemie wyszukiwawczym musi być budowane z tematów i określników kontrolowanych, tzn takich, które zostały zaakceptowane w tym systemie.
- HDD** (Word Disk Drive) – napęd dysku twardego, pamięć masowa komputera umożliwiająca przechowywanie informacji nawet po wyłączeniu zasilania.
- Horizon** – system informacyjny stworzony przez amerykańską firmę Ameritech Library Services a funkcjonujący w kilkudziesięciu placówkach na terenie kraju. System jest wdrażany m.in. w bibliotekach państwowych szkół wyższych w Poznaniu. Horizon wykorzystuje system zarządzania bazą danych Synbase i pracuje w architekturze Klient-Serwer, dzięki której umożliwia swobodny dostęp do innych systemów bibliotecznych oraz zasobów sieciowych. Składa się z pięciu modułów.
- HTML** (Hyper Text Markup Language) – język opisu strony www i jej zawartości logicznej. Zestaw znaczników i ich parametrów, które są odpowiednio interpretowane przez przeglądarki www.
- http** (Hyper Text Transfer Protocol) – jedna z usług internetowych.
- hub** – rozgałęziacz, typ urządzenia służący do rozdzielania sygnałów w lokalnych sieciach komputerowych między węzły sieci.
- ikona** – piktogram, znak, obrazek przypisany obiektowi.
- instalowanie** – procedura umieszczania na dysku komputera programu (z dyskietki lub CD-ROM) w celu jego późniejszego wykorzystania.
- interfejs** – układ łączący dwa różne urządzenia, dwie aplikacje bądź różne części sieci komputerowej. Także części programu umożliwiająca użytkownikowi komunikowanie się z programem.
- Internet** – sieć, ogólnosiwiatowa sieć publiczna, wszystkie sieci publiczne połączone i korzystające z protokołu TCP/IP.
- Intranet** – sieć oparta na zasadach Internetu działająca wewnątrz firmy lub uczelni.
- IP adres** – numer serwera, stacji roboczej lub innego komputera w sieci Internetowej jednoznacznie identyfikujący go. Numer IP składa się z czterech członów oddzielonych kropkami, każdy z członów zawiera się między 0 a 255.

IRC (Internet Realy Chat) – możliwość bezpośredniej komunikacji tekstowej pomiędzy użytkownikami sieci.

język programowania – zbiór złożony z kilkudziesięciu do kilkuset słów, symboli i reguł ich używania, których użycie pozwala na opracowanie programu źródłowego.

JHP (język haseł przedmiotowych) – język informacyjno-wyszukiwawczy (sztuczny), którego słownik tworzą tematy (tematy z dopowiedzeniami) i określniki, a gramatyką są reguły budowy haseł przedmiotowych.

KABA język – język informacyjno-wyszukiwawczy. Rekordy haseł w kwh KABA prezentowane są w formie USMARC.

KaRo (Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich) – system za pośrednictwem przeglądarki internetowej daje dostęp do katalogów polskich bibliotek. Realizuje przeszukiwania w wielu bazach, a następnie przedstawia wyniki użytkownikowi. Na ich podstawie podejmuje się decyzję, którą bibliotekę wybrać i dalsza praca jest ograniczona do tej biblioteki.

KHW (kartoteka haseł wzorcowych) – baza danych zawierająca hasła osobowe, nazwy instytucji, ujednolicone tytuły i hasła przedmiotowe, zapobiega tworzeniu różnych form tego samego hasła, pozwala na eliminowanie synonimiczności, ułatwia kontrolę nad formą haseł i pozwala na definiowanie odsyłaczy od form nieużywanych do wzorcowych.

klient – 1. system wymagający obsługi przez inny system; 2. komputer użytkownika sieci.

koncentrator – urządzenie sieciowe, które komunikuje ze sobą poszczególne komputery. Może to być urządzenie pasywne (hub) lub aktywne (switch).

konfigurowanie – przystosowanie sprzętu komputerowego lub parametrów oprogramowania do indywidualnych potrzeb użytkownika.

konto internetowe (Internet Account) – autoryzacja na dostęp do komputera. W ramach autoryzacji przyznawana jest skrzynka pocztowa (adres e-mail), czas dostępu do komputera, miejsce na dysku serwera.

LAN (Local Area Network) – sieć komputerowa obejmująca komputery oddalone od siebie o kilkadziesiąt metrów.

Libra 2000 (dla Windows) – program firmy MOL, adresowany do szerokiego kręgu bibliotek publicznych, pedagogicznych, uczelnianych, ośrodków informacji naukowej i technicznej. Dla bibliotek dysponujących starszym sprzętem jest LIBRA (dla DOS). Jest to program integrujący wszystkie funkcje niezbędne w bibliotece: opracowanie zbiorów, gromadzenie (inventaryzacja), udostępnianie (wypożyczanie). Może pracować jednostanowiskowo jak i w sieci. Moduł Libra www pozwala na udostępnianie katalogu w Internecie i lokalnej sieci komputerowej.

link – odsyłacz, aktywne miejsce na stronie internetowej, kliknięcie myszką na nim powoduje wczytanie na ekran innej strony.

Linux – nowoczesny system operacyjny rozprowadzany nieodpłatnie.

logowanie – proces łączenia się z serwera, na którym użytkownik ma konto. Logowanie polega na wpisaniu identyfikatora i hasła, które są następnie weryfikowane.

MAK – powstał dla systemu operacyjnego DOS, stąd typowy, znakowy interfejs. Za pomocą systemu możemy tworzyć katalog, drukować karty oraz obsłużyć wypożyczanie. Wiele czynności nie jest skomputerowanych (inventarze, księgi akcesyjne, ubytki).

MAN (Metropolitan – Area Network) – sieć metropolitalna (miejska).

MARC – format opisu danych. Jego idea zrodziła się w końcu lat 50. w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie. Wszystkie dane opisu są oznaczone odpowiednimi etykietami tak, by system mógł rozpoznać co jest autorem, co miejscem wydania. System składa się z: 1. trzycyfrowych etykiet, pół odpowiadających strefom opisu bibliograficznego, 2. jednoznakowych wyróżników podół odpowiadających elementom opisu w danej strefie, 3. jednoznakowych wskaźników, które następują po etykiecie pola i uszczegółwiają zawarte w nim informacje.

- metadane** – dane o danych określające atrybuty i zawartość oryginalnych dokumentów. Przy ich tworzeniu niezbędne jest stosowanie określonych formatów tworzonych na podstawie zasad katalogowych. Metadane zawierają elementy typowe dla tradycyjnego katalogowania oraz informacje związane z elektroniczną postacią dokumentu (np. warunki ich użycia).
- modem** – urządzenie umożliwiające wymianę informacji poprzez zwykłe linie telefoniczne.
- MOL 2000** (dla Windows) – program adresowany do bibliotek szkolnych (szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych). Za pomocą programu można rejestrować: wypożyczenia, opracowywać nabytki, przeprowadzać skontrum, wyszukiwać informacje o książkach, wykonywać sprawozdania, zbierać dane statystyczne. Bazę danych stanowią: dane katalogowe lub słownik haseł wzorcowych, kartoteka zagadnieniowa, katalogi kart akcesji czasopism, usługi inwentarowe, rejestr ubytków, rejestr czytelników, ewidencja wypożyczeń, rejestr danych statystycznych. Dodatkowy moduł MOL www umożliwia udostępnianie katalogu biblioteki w sieci.
- multimedia** – pojęcie określające komputery wraz z programami umożliwiającymi odtwarzanie wysokiej jakości dźwięku i ruchomego obrazu.
- nakładka** – program zastępujący lub rozszerzający funkcje systemu operacyjnego, np. Norton Commander.
- NUKat** (Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny) – dostępny w KaRo; umożliwia dostęp do największych polskich bibliotek.
- OCR** (Optical Character Recognize) – optyczne rozpoznawanie znaków; pozwala na przeniesienie zeskanowanego tekstu do edytora i dokonywanie dowolnej edycji.
- off-line** – odłączony od sieci.
- on-line** (na linii) – komputer lub program podłączony do sieci.
- OPAC** (Online Public Access Catalog) – katalog dla czytelników zawierający tylko takie dane, jakie może i potrzebuje widzieć czytelnik. Katalog dla bibliotekarza jest bardziej szczegółowy, zawiera pełne adnotacje o wypożyczeniu i umożliwia modyfikację danych.
- oprogramowanie** (software) – program lub zbiór programów umożliwiających korzystanie z komputera i sprzętu peryferyjnego.
- paker** – program ściskający (kompresujący) dane, by zajmowały mniej miejsca na dysku (np. ARJ, RAR, ZIP) lub krócej trwały ich przesyłanie siecią.
- password** – hasło, słowo – przepustka, wykorzystywane jako jeden ze sposobów ochrony systemów przed dostępem niepowołanych osób; nieznanomość hasła uniemożliwia rozpoczęcie pracy.
- Patron** – zintegrowany system obsługi pracujący w systemie Windows. Produkt firmy MOL, polecany dużym bibliotekom o strukturze wielofilialnej, z centralnym opracowaniem zbiorów. Jest systemem modularnym, dającym możliwość zakupu wybranych potrzebnych modułów. Składa się z 3 modułów:
- moduł podstawowy – obejmuje opracowanie książek, gromadzenie i wyszukiwanie informacji;
  - moduł udostępniania i statystyki;
  - OPAC WWW – katalog biblioteki w sieci.
- PBI** – Polska Biblioteka Internetowa utworzona w 2002 r. Głównym celem jej powołania było wyrównywanie szans dostępu do polskich zasobów edukacyjnych i kulturalnych osobom spoza dużych ośrodków kulturalnych poprzez sieć www. PBI obejmować będzie klasykę literatury polskiej, podręczniki akademickie, publikacje naukowe, dokumenty archiwalne, dzieła malarstwa, grafiki, fotografii, czasopisma, periodyki naukowe, multimedia.
- peer-to-peer** – każdy z każdym, rodzaj oprogramowania sieciowego bez wydzielonego serwera.
- piksel** – punkt, pojedynczy, najmniejszy wyświetlany na ekranie monitora element.

port – miejsce dołączenia urządzeń zewnętrznych do komputera (drukarki, kamery, myszy itp.) lub punkt dostępu do usługi internetowej. Każda usługa ma przypisany numer portu.

portal – strona umożliwiająca prowadzenie wyszukiwania wg tematów.

Prolib – Kompleksowy System Zarządzania Biblioteką Prolib pracuje w oparciu o oprogramowanie narzędziowe Progress. Biblioteki decydujące się na informatyzację w oparciu o system Prolib mają możliwość wyboru platformy sprzętowej i systemowej. Lista maszyn zawiera komputery wszystkich liczących się producentów (Sun, Hawlett Packard, DEC, IBM, Optimus, Compaq). Komputery te mogą pracować w różnych konfiguracjach i pod nadzorem różnych systemów operacyjnych (UNIX, Linux, Windows NT). W systemie Prolib pracują biblioteki w Zielonej Górze i Legnicy.

protokół – zbiór zawierający formaty i zasady wymiany komunikatów w sieci komputerowej. Protokół określa m.in. sposób adresowania przekazu, sposób kontroli poprawności transmisji, sposób kodowania znaków.

Protokół Z39.50 – nazwa standardu określającego protokół przekazywania informacji, który powstał z myślą o katalogach bibliotecznych (pozwala na współpracę katalogu bibliotecznego z programem typu OPAC innego producenta). Protokół określa kilka typów operacji, m.in. przeglądanie indeksów, przeszukiwanie, wyświetlanie wyników.

przeglądarka (browser) – program niezbędny do wyświetlania stron www, np. Netscape Navigator, Internet Explorer itp.

public domain (własność publiczna) – freeware, oprogramowanie, którego kopiowanie i używanie jest wolne od opłat.

RAM (Random Access Memory) – pamięć operacyjna komputera, służy do uruchamiania programów i przechowywania ich danych, działa tylko w momencie pracy komputera.

rekord (record, zapis, rejestr) – ustalony ciąg rubryk (pól) opisujących cechy wybranego przedmiotu; zawiera wszystkie informacje związane z obiektem przechowywanym przez bazę danych. Większość programów wyświetla rekord na dwa sposoby: jako format do wprowadzania danych i jako tabele danych; w przypadku bazy danych rekord jest czasem nazywany wierszem.

retrokonwersja – konwersja retrospektywna, proces przenoszenia danych katalogowych do komputera. Są to dane dotyczące zbiorów już opracowanych (stąd „retro”).

Router – rozgałęźnik. Specjalne urządzenie łączące dwie lub więcej sieci i rozsyłające między nimi pakiety danych.

rozszerzenie plików – kilkuliterowe określenie rodzaju plików. zip – skompresowany plik, który można dekompresować za pomocą programu Win.Zip; .bmp – plik graficzny, .doc – plik dokumentu Microsoft Word, .exe – plik programu, .gif – plik graficzny, .htm – plik stosowany dla sieci Web, .jpg – plik graficzny, .pdf – plik dokumentu, który można odczytać za pomocą programu Adobe Acrobat Reader, .rtf – plik tekstowy, .tif – plik graficzny, .txt – niesformatowany plik tekstowy, .wav – plik dźwiękowy, .xls – plik arkusza kalkulacyjnego Microsoft Excel.

SDI – Stały dostęp do Internetu – usługa TP SA, korzystająca z istniejącej linii telefonicznej. Oferowana przepustowość 115 kb/s.

serwer (server – usługodawca) – centralny komputer świadczący usługi dla połączonych z nim użytkowników.

sieć komputerowa – zespół urządzeń i oprogramowania pozwalającego na połączenie komputerów w celu wymiany danych, korzystania ze wspólnych zasobów. Ze względu na zasięg sieci komputerowe dzielone są na: – lokalne (LAN), – metropolitalne (MAN), – rozległe (WAN), – globalne (GAN). Stosowane sposoby połączeń (topologie) to: – gwiazda, – magistrala, – pętla.

software – oprogramowanie.

SOWA – produkt poznańskiej firmy Sokrates przeznaczony do obsługi typowych zbiorów książkowych, katalogów czasopism oraz zbiorów specjalnych. System opierający się na zintegrowanym pakiecie programów. Modułowa budowa pakietu pozwala tworzyć różne konfiguracje zależnie od potrzeb bibliotek, np. moduł informacyjno-wyszukiwawczy, gromadzenie i akcesja druków zwartych, czasopism, obsługi inwentarzy, obsługi wypożyczalni, retrokonwersji katalogu.

SOWA II – program przeznaczony dla potrzeb katalogów informacyjno-bibliograficznych i faktograficznych, np. bibliografii regionalnej lub bibliografii zawartości czasopism.

streamer (wstęga) – urządzenie z taśmą magnetyczną o dużej pojemności; służy najczęściej do wykonywania zapasowych kopii zawartości dysków.

strona www (Web Page) – pojedynczy dokument hipertekstowy napisany w języku HTML, przeznaczony do oglądania za pomocą przeglądarek www.

TTCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) – dwa podstawowe protokoły określające zasady transmisji danych w Internecie.

Telnet – usługa internetowa umożliwiająca nawiązanie dwukierunkowego połączenia z dowolnym komputerem w sieci udostępniającym tego typu usługę.

update – aktualizacja zawartości.

UPS (Uninterruptible Power Supplier) – zasilacz bezprzewodowy, typ zasilacza pozwalający utrzymać parametry pracy urządzenia elektrycznego po spadku lub zaniku napięcia w sieci.

URL (Unified Resource Locator) – unikalny adres w Internecie.

urządzenie peryferyjne – części składowe systemu komputerowego, połączone z nim przez własny układ wejście-wyjście, np. drukarki, skanery, myszy.

USMARC – format narodowy obowiązujący w Polsce od 1993 r.

VoIP (Voice over Internet Tocol) – przesyłanie przez sieć głosu jako pakietu danych.

VTLS – projekt systemu VTLS powstał w 1974 r. w Virginia Tech Univercity»s New Man Library. System jest obecnie produkowany, udoskonalany i sprzedawany przez VTLS, Inc. Blackburg, USA. Funkcjonuje na komputerach firmy Hawlett Packard oraz na komputerach firmy IBM. Istnieje też wersja dla mniejszych bibliotek, micro-VTLS funkcjonująca na komputerach IBM w systemie MS-DOS. VTLS jest zintegrowanym systemem bibliotecznym o budowie modułowej, odpowiadającym międzynarodowym standardom. Opisy dokumentu mogą być wykonywane we wszystkich formatach MARC. Pozwala na stosowanie formatów narodowych.

WAN (Wide Area Network) – sieć rozległa, powstała z połączenia wielu sieci miejskich.

Web Gateway – moduł systemu bibliotecznego, który pozwala na przeszukiwanie katalogu poprzez serwis www.

webmaster – osoba zajmująca się tworzeniem stron www.

www (Word Wide Web) – dosłownie światowa pajęczyna. Obecnie najbardziej uniwersalna i najpopularniejsza usługa dostępna w Internecie.

wyszukiwarki (search engine) – baza danych o zawartości wybranych stron www.

zасыianie – procedura powolnego samoczynnego wyłączenia komputera, po określonym czasie mająca oszczędzać energię elektryczną, kiedy nikt komputera nie używa.

zip – pakiet plików poddanych kompresji.

Poradnik BIBLIOTEKARZA nr 10 (655), 2004

W NUMERZE

- Od redaktora 2
- PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE**
- Lucjan Biliński 3 Biblioteki i czytelnictwo w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013
- 7 Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych o Narodowym Programie Kultury pt. „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki na lata 2004-2013”
- Leszek Ludorowski 10 Dokumenty życia społecznego w bibliotece
- Prezentacje bibliotek*
- Grażyna Lis 12 Biblioteka Pedagogiczna w Świnoujściu
- RELACJE**
- Barbara Szczepańska 16 Szkockie impresje, czyli 35. konferencja BIALŁ w Edynburgu
- Justyna Jasiewicz 18 13. Międzynarodowa Szkoła Letnia
- KSIĄŻKA**
- Świat książki dziecięcej*
- Ewa Gruda 19 Tylko w Wenecji...
- 20 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!
Oprac. Jadwiga Chruścińska
- Kalejdoskop*
- Bogdan Klukowski 21 Wystarczy iskra...
- BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO**
- Danuta Pol-Czajkowska 22 Biblioteka dla młodych klientów w Olsztynie otwarta!
- Paweł Tanewski 23 Biblioteka Polska w Paryżu
- Jadwiga Nowacka 25 W świetle Andersena
- Dagmara Nasilowska, 26 Reminiscencje Tygodnia Bibliotek w Bibliotece Publicznej
Katarzyna Kępińska w Gościeradowie
- Małgorzata Merczyńska 27 Letnie (i czasem nietypowe) propozycje biblioteki w Swarzędzu
- Z WARSZTATU METODYKA**
- Hanna Langer 28 Booktalking może przygotować każdy – rady dla początkujących gawędziarzy. Cz. 1
- Jak komunikować się w bibliotece?*
- Małgorzata Pietrzak 31 Pytania i odpowiedzi
- Katarzyna Mazurek 33 „Zawsze tęskniłem do formy bardziej pojemnej, która nie byłaby zanedo poezją ani zanedo prozą”. Scenariusz przedstawienia poświęconego twórczości Czesława Miłosza
- Wi@domości* 36
- Dodatek*
- Aleksandra Paniewska Podręczny słownik terminów komputerowych dla bibliotekarzy

Środowisko bibliotekarskie żywiłowo dyskutuje nad dokumentem resortu kultury pt. „Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013”, a zwłaszcza nad jedną z części Strategii zatytułowanej „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki na lata 2004-2013”. Program omawia w jednym bloku zarówno problemy biblioteki, czytelnictwa, jak i sprawy wydawnicze związane z dystrybucją książki. Główne problemy rozwoju perspektywicznego dotyczą takich sfer jak: poprawa bazy lokalowej i wyposażenia bibliotek, komputeryzacji, organizacji i funkcjonowania bibliotek, stanu zbiorów, zwiększenia oferty tytułowej w zakresie nowości wydawniczej, wsparcie finansowe organizacji konferencji, szkoleń, studiów podyplomowych i innych form kształcenia pracowników bibliotek, wydawnictw i sieci dystrybucji książki. Całość przedstawionych w programie ministerialnym przedsięwzięć ma być finansowana z budżetów: Ministerstwa Kultury, jednostek samorządowych, funduszy strukturalnych, środków UE, a także ze środków własnych bibliotek i z funduszy prywatnych sponsorów oraz z dopłat do gier liczbowych, zakładów wzajemnych będących w posiadaniu resortu kultury. Tyle zasadnicze tezy programu, zainteresowanych tym problemem czytelników odsyłam do pełnego tekstu Strategii..., zamieszczonego w Internecie lub do artykułu Lucjana Bilińskiego w numerze 10 „Poradnika”. Program był przedmiotem obrad konferencji dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych, która odbyła się w Krakowie w dniach 23-24.08.2004 r. W czasie dwudniowych obrad krakowskich powołano zespół ekspertów – Konferencję Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, który przedstawił ministrowi kultury uwagi do Narodowej Strategii..., a w szczególności do Narodowego Programu Kultury dotyczącego czytelnictwa i książki. Dyrektorzy WBP zwrócili uwagę zarówno na atuty Strategii Kultury, jak i błędy merytoryczne. Narodowa Strategia oraz Narodowy Plan Kultury „Promocja czytelnictwa...” są aktami o wielkiej wadze dla rozwoju kultury w Polsce. Dużą zaletą Strategii jest zwrócenie uwagi na rozwój czytelnictwa i sieci bibliotek, ochronę dziedzictwa, rozwój instytucji artystycznych oraz na sztukę współczesną, a także w sferze finansowej – poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania. Do błędów należy zwrócenie uwagi wyłącznie na biblioteki publiczne, które stanowią 35% ogólnej liczby bibliotek polskich, ważne są powiązania z innymi sieciami bibliotecznymi. Nie jest on doprecyzowany pod kątem wiedzy i potrzeb bibliotekarstwa. Nie był także konsultowany ze środowiskiem bibliotekarskim. Zasadniczy sprzeciw budzą problemy finansowania zakupu nowości wydawniczych w 50% za pośrednictwem udziału środków jednostek samorządu terytorialnego, co spowoduje dysproporcje w rozdziale środków, w zależności od zasobów gminy. Negowana jest 1 teza dotycząca wprowadzenia opłat za wypożyczenie książek. Ten punkt najbardziej bulwersuje bibliotekarzy, którzy dokładnie wiedzą, że odbiorcami współczesnych placówek bibliotecznych są przede wszystkim dzieci i młodzież, studenci, emeryci, czyli kategorie osób – w ogóle nie zarabiające lub mało zarabiające. W obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Polski trzeba raczej redukować koszty związane z kulturą, a nie podwyższać. Poruszone zostały problemy: braku informacji nt. planowanych kryteriów podziału środków finansowych, co nie jest zgodne z zasadami obowiązującymi w Unii, a także plany powołania nowych instytucji zajmujących się dystrybucją środków finansowych, zamiast wzmocnienia instytucji już działających na rzecz bibliotekarstwa. Poddany krytyce jest zapis dotyczący centralnego zakupu nowości wydawniczych dla bibliotek, jako powrót do tendencji stosowanych w latach 50. XX w. Dyrektorzy WBP sugerowali także podjęcie dalszych prac nad udoskonaleniem ustawy o zamówieniach publicznych, aby przynosiła ona dla bibliotek więcej korzyści. Zakwestionowano zapisy dotyczące organizacji bibliotek, zwłaszcza w zakresie łączenia bibliotek z agendami pocztowymi, tzw. centra komunikacji społecznej mogą tylko powstawać na terenach, gdzie nie ma możliwości zorganizowania samodzielnej biblioteki, korekty wymagają postulaty dot. standaryzacji oprogramowania bibliotecznego, komputeryzacji bibliotek (jest to proces trwający w bibliotekach od kilkunastu lat), digitalizacji zbiorów (która również jest już realizowana w postaci Polskiej Biblioteki Internetowej i nie tylko). Zachęcam gorąco Czytelników „Poradnika Bibliotekarza” do zapoznania się z materiałami zamieszczonymi w bieżącym numerze czasopisma, do lektury artykułu Lucjana Bilińskiego, który omawia program Narodowej Strategii, zwłaszcza program „Promocji Czytelnictwa...”, a także do zapoznania się z uwagami dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych o tym dokumencie. Lektura tych tekstów pozwoli na poznanie kierunków rozwoju kultury na najbliższe 10 lat, w tym na zwrócenie bacznej uwagi na problemy bibliotek, czytelnictwa i książki. Każdy bibliotekarz powinien o tym wiedzieć.

Biblioteki i czytelnictwo w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013

LUCJAN BILIŃSKI

Minister Kultury przedstawił na stronach Internetu dokument, który jest częścią *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w Regionach na lata 2004-2013*. Autorem *Strategii* jest zespół ekspertów pod kierunkiem prof. dr. hab. Ryszarda Borowieckiego – rektora Akademii Ekonomicznej w Krakowie.

Na całość *Strategii* składa się pięć następujących Narodowych Programów Kultury.

- *Narodowy Program Kultury Wspierania Debiutów i Rozwoju Szkół Artystycznych „Maestria” na lata 2004-2013;*

- *Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004-2013;*

- *Narodowy Program Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki” na lata 2004-2013;*

- *Narodowy Program Kultury „Rozwój Instytucji Artystycznych” na lata 2004-2013;*

- *Narodowy Program Kultury „Znaki Czasu” na lata 2004-2013.*

Bibliotekarze po zapoznaniu się z całością *Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* szczególnie dokładnie powinni przeanalizować Narodowy Program Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki” na lata 2004-2013, tym bardziej, że już z dużym wyprzedzeniem sygnalizowano opracowanie takiego dokumentu. Połączono w nim w jeden blok problemowy sprawy bibliotekarskie z wydawniczymi i dystrybucyjną książką.

Chcąc przybliżyć problemy uwzględnione w *Programie*, związane bezpośrednio lub pośrednio z bibliotekarstwem, przedstawiamy główną treść tego dokumentu, zmieniając jedynie jego redakcję, starając się zachować użyte w nim sformułowania. Nie komentujemy nawet najdalej idących postulatów zawar-

tych w *Programie*, zakładając, że najlepiej zweryfikuje je życie, codzienna praca bibliotek¹.

Zacznijmy od spraw odkładanych zawsze na „lepsze czasy”, wymagających znacznych nakładów finansowych, a dotyczy to poprawy bazy lokalowej i wyposażenia bibliotek.

W niektórych przypadkach będzie to tworzenie nowych przypadków w sieci bibliotecznej, które z przyczyn nieuzasadnionych zostały zlikwidowane. W *Programie* znajduje to wyraz w następującym sformułowaniu: *Poprawa skutków ubytków sieci bibliotecznej w małych miastach i na obszarach wiejskich. Inwestycje na obszarach wykazujących tendencje negatywne, co do sieci bibliotek i wyposażenie bibliotek w „urządzenia biblioteczne” (mapa gmin objętych pomocą znajduje się w dokumencie NPK)*. Ma temu towarzyszyć rozbudowa i modernizacja bibliotek służąca zwiększeniu dostępu do usług publicznych w warunkach realizowanej już budowy społeczeństwa informacyjnego. Wyrażając to w największym skrócie ma to być budowa, rozbudowa i modernizacja bibliotek. Sieć bibliotek publicznych powinna być uzupełniona przez tworzenie nowych punktów bibliotecznych w porozumieniu z innymi instytucjami sektora publicznego (np. biblioteki w placówkach Poczty Polskiej) i sektora pozarządowego. Służyć to ma poprawie warunków

¹ Zob. Uwagi Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych do Narodowego Programu Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki na lata 2004-2013”. Program był przedmiotem obrad konferencji dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych, która odbyła się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie, w dniach 23-24 sierpnia 2004 r. Na zakończenie tego spotkania jego uczestnicy podjęli decyzję o powołaniu Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, której pierwszym zadaniem jest przedłożenie Ministrowi Kultury Uwag do *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury*, a w szczególności do *Narodowego Programu Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki na lata 2004-2013”*.

funkcjonowania bibliotek i zwiększeniu dostępności do usług bibliotecznych w regionach, w tym szczególnie na obszarach wiejskich.

W niektórych przypadkach celowa będzie budowa i rozbudowa infrastruktury bibliotek publicznych oraz modernizacja wyposażenia bibliotek w celu zmniejszenia różnic regionalnych w dostępie do usług bibliotecznych. Odnosząc się do kwestii wyposażenia bibliotek, w *Programie* najwięcej miejsca poświęcono ich komputeryzacji. Dotyczyć ona ma: wyposażenia bibliotek w podstawowy sprzęt komputerowy i oprogramowanie, budowy platform i wirtualnych systemów sieciowych do udostępniania zbiorów, projektowania i budowy sieci i platform internetowych w celu świadczenia usług *online* dla użytkowników bibliotek, w tym dla przedsiębiorców i innych instytucji publicznych. Efektem szeroko zakrojonej komputeryzacji bibliotek będzie organizowanie w nich publicznych miejsc dostępu do Internetu.

Następnym obszarem działań, przewidzianych w *Programie* jest poprawa organizacji i funkcjonowania bibliotek. Ma ono służyć podniesieniu jakości usług bibliotecznych i zwiększeniu publicznego dostępu do zbiorów. W tym celu mają być kreowane nowe propozycje ofert ze strony bibliotek, np. w formie organizacji punktów doradztwa dla przedsiębiorców, prowadzenia punktów informacji turystycznej, udzielania informacji nt. pomocy publicznej dla rolników i przedsiębiorców, prowadzenia wydzielonych katalogów wydawnictw „fachowych”, zamawiania prenumeraty czasopism specjalistycznych dostosowanych do zainteresowań klientów, prowadzenia tzw. barterowych komisów podręczników szkolnych, itd.

Można przypuszczać, że działania te będą skorelowane z potrzebami środowiska, jak również stanem organizacyjnym biblioteki i jej statutowymi zadaniami. Tam gdzie zajdzie potrzeba owe statuty trzeba będzie weryfikować. Ważnym postulatem pozostaje dalej dostosowanie godzin otwarcia bibliotek do potrzeb lokalnej społeczności.

Najważniejszą ofertą bibliotek pozostaną zbiory wzbogacane o nowości wydawnicze. Stąd do ważnych zadań przewidzianych w *Programie* zaliczono poprawę stanu zbiorów, zwiększenie oferty tytułowej w zakresie nowości wydawniczych. Możliwe to będzie

dzięki zapewnieniu dodatkowych środków na zakup nowości wydawniczych. Ministerstwo Kultury w latach 2004-2006 będzie zasilalo budżet przeznaczony na zakup zbiorów w wysokości 30 mln zł. Dofinansowanie zakupów dla bibliotek publicznych realizowane ma być na zasadzie tzw. *podwójnej koperty*, czyli pod warunkiem, że organizator tej biblioteki sfinansuje 50% wartości tych zakupów. Odstępstwa od tej reguły będą stosowane tylko w wyjątkowych sytuacjach. Zakłada się, że przyjęte rozwiązanie w modelowej sytuacji powiększy nakłady na zakupy do bibliotek o 60 mln zł, średnio rocznie o 20 mln zł, co stanowi wzrost o prawie 21% średniorocznego budżetu na zakup książek, zbiorów specjalnych i czasopism (przyjmując za rok bazowy 2002). Troska o jakość zbiorów bibliotecznych ma się wyrażać także w budowie i wyposażaniu pracowni do digitalizacji zbiorów oraz konserwacji. Poprawę zaopatrzenia bibliotek w nowości wydawnicze ułatwią działania zmierzające do zwolnienia z podatku VAT darowizn książkowych, który teraz zniechęca do bezpłatnego przekazywania bibliotekom publicznym nadwyżek wydawniczych. Na poprawę zbiorów bibliotecznych wpłyną postulowane zmiany na rynku książki, tj. wprowadzenie stałych cen na książki (system Langa), który umożliwi wydawcom finansowanie ambitnej literatury ze środków uzyskanych ze sprzedaży bestsellerów (wewnętrzne subsydiowanie książek), a także wzmacnianie konkurencyjności małych księgarń wobec masowej wyprzedaży książek, często poniżej kosztów wydania.

W odniesieniu do czasopism program przewiduje kontynuację przyznawania dotacji celowych przez ministra kultury na wydawanie czasopism (tzw. czasopism patronackich), jednakże liczba podmiotów i wartość czasopism z punktu widzenia znaczenia dla kultury ma zostać poddana wnikliwej ocenie. W 2001 r. z budżetu Ministerstwa Kultury wydatkowano na dotacje do czasopism oraz na pokrycie kosztów wydania czasopism patronackich 10 530 419 zł (więcej o 758 000 zł niż w roku poprzednim przy wzroście o 10 tytułów). Podstawową zasadą wspierania czasopism kulturalnych z budżetu Ministra Kultury powinna być ciągłość i programowanie pomocy na więcej niż rok. Jednocześnie, po wnikliwej analizie jakościowej czasopism dotowanych przez Ministra Kultury, te o największej wartości

kulturowej, a także o dużym znaczeniu w upowszechnianiu kultury wysokiej, powinny dostać środki pozwalające na ciągłe podnoszenie jakości tych pism, a także pozyskiwanie do współpracy wybitnych polskich i zagranicznych autorów.

Wymienione wyżej zadania odnoszące się do poprawy bazy lokalowej bibliotek, ich wyposażenia, komputeryzacji, rozszerzenia usług, zwiększenia zakupu nowości wydawniczych – służyć będą celowi strategicznemu, którym jest wzrost czytelnictwa w Polsce w latach 2004-2013.

Cel ten ma być realizowany poprzez wdrożenie projektów z zakresu:

1. Przeprowadzania akcji społecznych i kampanii promocyjnych skierowanych do rodziców, zachęcających do czytania dzieciom. Jednym z takich zadań jest rozpoczęty przez Ministra Kultury w 2003 r. projekt „Pacanów europejską stolicą bajki”. Projekt ten integruje środowiska wybitnych pisarzy, poetów, środowiska dziennikarzy, a także coraz większe grono rodziców wokół idei „wychowania dzieci z książką”. Kampania społeczna ma również na celu wykształcenie świadomości o znaczeniu czytania dla rozwoju dziecka i przyszłej jego zdolności do zdobywania wiedzy.

2. Zachęcania środowisk nauczycieli do organizacji konkursów literackich w szkołach.

3. Organizowania dziecięcych konkursów na najlepszą książkę roku (dzieci są jurorami).

4. Organizowania w szkołach spotkań pisarzy i poetów.

5. Organizowania konkursów na najpopularniejszego bohatera literackiego wśród dzieci.

6. Kreowania „mody” na czytanie poprzez kampanię społeczną i promocyjną, popularyzującą bohaterów z literatury dla dzieci.

7. Zachęcania producentów produktów (wyrobów) dla dzieci do wykorzystywania bohaterów literackich i tzw. kolekcji inteligentnych do promocji i sprzedaży swoich produktów.

8. Konsolidacji przedstawicieli mediów wokół idei codziennej informacji o książkach, w tym o nowościach wydawniczych, zamieszczanych obok innych wiadomości w serwisach informacyjnych.

9. Budowy pozytywnego wizerunku obojętnych lektur szkolnych, zmiana orientacji z nakazu czytania na wzbudzanie ciekawości.

10. Tworzenia regionalnych centrów informacji o książce dziecięcej.

11. Kreowania potrzeb i pozytywnych przyzwyczajzeń w zakresie czytelnictwa poprzez „edukację z książką” oraz bezpośrednią promocję czytania wśród dzieci i młodzieży.

Wymienione wyżej działania, podejmowane w ramach priorytetu *wzrost czytelnictwa w Polsce* mają być zindywidualizowane, nakierowane bezpośrednio na odbiorcę, jednocześnie będą skorelowane z procesem wychowania i edukacji. W związku z tym prowadzona będzie w tym zakresie współpraca z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu.

Skutkiem tak szeroko zakrojonego programu czytelnictwa powinno być wykształcanie nawyku sięgania po książkę u dzieci i młodzieży poprzez edukację i promocję książek. W związku z tym zaleca się wspieranie organizowania wydarzeń literackich (np. festiwalu poezji, konkursów poetyckich i pisarskich dla amatorów, konkursów recytatorskich, itd.). Mogą być one realizowane w ramach zadań własnych Ministerstwa Kultury oraz zadań instytucji zajmujących się upowszechnianiem kultury. Natomiast wspieranie organizacji wydarzeń literackich na poziomie ogólnopolskim ma być zadaniem podejmowanym w ramach upowszechniania kultury i współfinansowanym z budżetu Ministra Kultury. W stosunku do wydarzeń regionalnych i lokalnych przewiduje się ich finansowanie z budżetów instytucji kultury i jednostek samorządu terytorialnego. Zaleca się jednocześnie zaangażowanie do realizacji tego zadania partnerów społecznych, mediów, środowisk opiniotwórczych i przedsiębiorców działających w sektorze książki i sektorze reklamy. Służyć temu mają masowe imprezy i kampanie promujące czytelnictwo i polskich autorów książek, w tym szczególnie książek dla dzieci i młodzieży.

Działalność biblioteczną mają wzbogacać imprezy artystyczne, kulturalne, integracyjne, program „biblioteka sercem miasta”, organizacja spotkań, dyskusji, kameralnych wydarzeń artystycznych, kółek zainteresowań dla dzieci, lekcji bibliotecznych itd.

Z myślą o podniesieniu kwalifikacji bibliotekarskich Program zapowiada wsparcie organizacji konferencji, szkoleń, studiów podyplomowych i innych form kształcenia dla pracowników bibliotek.

W odniesieniu do problemów rynku książki przewiduje się wzmocnienie instytucji wydawniczych i dystrybucji książki. Poprawę konkurencyjności sektora książki, w tym wsparcie wydawnictw i sieci dystrybucji książki. Powinno nastąpić zwiększenie efektywności promocji polskiej książki w kraju i za granicą, poprawa konkurencyjności wydawnictw oraz małych księgarń. Przewiduje się dofinansowanie ambitnych wydawnictw i tłumaczeń polskich książek na języki obce. Tego rodzaju działania mają być podejmowane na szczeblu centralnym, regionalnym i gminnym, w ramach porozumień pomiędzy Ministerstwem Kultury a jednostkami samorządu terytorialnego, finansowane z budżetu Ministra Kultury, funduszy strukturalnych, środków UE (Inicjatywy Wspólnotowe) oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, w niewielkim stopniu ze środków własnych bibliotek i funduszy pozyskanych od prywatnych sponsorów. Do dalszych postulatów z obszaru książki należą: poprawa społeczno-ekonomicznej sytuacji autorów książek oraz wydawców i tłumaczy; promocja literatury polskiej za granicą. Służyć temu będzie rozwój systemu nagród, konkursów, stypendiów dla autorów, w tym poprzez stworzenie specjalnych funduszy celowych.

Zwiększeniu zainteresowania, ze strony wydawców, wydawaniem ambitnej literatury służyć ma system grantów na dofinansowanie wydawnictw spełniających wysokie kryteria jakościowe. Granty będą udzielane w ramach środka specjalnego z dopłat do gier liczbowych i zakładów wzajemnych, będącego w dyspozycji Ministra Kultury. Dotacje mogą być udzielane na wybrane „etapy” wydawnicze, np. dofinansowanie przekładów i tłumaczeń, włączenie szczególnie wartościowych pozycji na listę zakupów bibliotecznych. Ma to na celu zwiększenie przekładów światowej literatury pięknej na język polski oraz przekła-

dów polskiej literatury na języki obce. Minister Kultury ustanowi nagrody za najlepszy przekład polskich książek na język obcy, a także nagrody i wyróżnienia dla wydawców za szczególnie wartościową ofertę wydawniczą w ostatnim roku. Przewidziany jest również wzrost wydatków z budżetu Ministra Kultury na dofinansowanie wydawania książek.

Zapoznając się z treścią *Narodowego Programu Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki”* odnosi się dwojakie wrażenie: bardzo pozytywne bo wyrażona jest w nim wola podniesienia poziomu działalności bibliotek, dość często niedocenianej zarówno przez władzę centralną, jak i samorządową, z drugiej jednak strony obawa, czy dokument ten nie podzieli losu takich opracowań z przeszłości, jak:

– *Raport o stanie bibliotek polskich*. Warszawa: Państwowa Rada Biblioteczna przy Ministrze Kultury i Sztuki, Biblioteka Narodowa, 1974 s. 53.

– *Program rozwoju bibliotekarstwa polskiego do 1990 r.* Warszawa: Państwowa Rada Biblioteczna przy Ministrze Kultury i Sztuki, 1978 s. 112.

– *Stan i perspektywy bibliotekarstwa polskiego do 2000 r.* Warszawa: Państwowa Rada Biblioteczna przy Ministrze Kultury i Sztuki, Warszawa 1987 s. 108.

Jeszcze na koniec uwaga: można było oczekiwać, że w dokumencie przedstawiającym w sposób kompleksowy program bibliotekarstwa do 2013 r. będzie informacja o planowanych zmianach w ustawie o bibliotekach i w aktach wykonawczych do niej, jednak brak informacji na ten temat – jest także informacją.

Lucjan Biliński jest emerytowanym pracownikiem Ministerstwa Kultury

DO AUTORÓW

Redakcja uprzejmie prosi Autorów nadsyłających teksty do druku o podawanie następujących danych:

1. Imię i nazwisko
2. Data i miejsce urodzenia
3. Imiona rodziców
4. Adres zamieszkania
5. Adres urzędu skarbowego

6. Nr PESEL
7. Nr NIP
8. Miejsce pracy i funkcja
9. Numer konta bankowego

Prosimy o przysyłanie tekstów wraz z dyskietkami i dołączonymi zdjęciami (dyskietki należy podpisać!)

Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych o Narodowym Programie Kultury pt. „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki na lata 2004-2013”

Podczas konferencji dyrektorów wojewódzkich bibliotek publicznych, która odbyła się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie, w dniach 23-24 sierpnia 2004 r., jej uczestnicy omówili projekty *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* oraz *Narodowego Programu Kultury „Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki” na lata 2004-2013*.

Na zakończenie uczestnicy spotkania podjęli decyzję o powołaniu Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, której pierwszym zadaniem jest przedłożenie Ministrowi Kultury uwag do *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury*, a w szczególności do *Narodowego Programu Kultury „Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki” na lata 2004-2013*.

Dyrektorzy wojewódzkich bibliotek publicznych uznają, iż opracowanie *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* to niewątpliwie wydarzenie doniosłe i przełomowe. Dokument strategiczny tej rangi, który stawia sobie za cel realizację zadań ze wszystkich obszarów kultury narodowej, uwzględniając fakt istnienia kultur lokalnych i regionalnych, u którego podstaw leży założenie o konieczności odejścia od sektorowego postrzegania kultury tworzy solidny fundament rozwoju kultury w latach przyszłych – w okresie daleko wykraczającym poza rok 2013.

Za szczególnie istotne należy uznać, że jako strategiczne cele w *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* przyjęto: rozwój czytelnictwa i sieci bibliotek, ochronę dziedzictwa, rozwój instytucji artystycznych oraz sztukę współczesną – czego wyrazem są Narodowe Programy Kultury.

Znaczącym atutem *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* jest to, iż poza narodowymi programami i proponowanymi w nich działaniami, którym odpowiadają instrumenty prawne i finansowe, zakłada ona poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania, takich jak utworzenie państwowych funduszy celowych, np. Funduszu na Rzecz Ochrony Dziedzictwa, „1 euro na kulturę”, czy Narodowego Funduszu Promocji Czytelnictwa.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 stanowi realizację postulatów odejścia od dotychczasowego planowania doraźnego na rzecz długofalowych działań popartych rzetelnym prognozowaniem.

Za niezwykle istotne uznajemy sformułowania świadczące o uznaniu kultury za jeden z istot-

24 sierpnia 2004 r. dyrektorzy wojewódzkich bibliotek publicznych, obradujący w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie powołali do życia Konferencję Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych.

Celem Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych jest wspieranie, rozwijanie, udoskonalanie i promowanie bibliotek publicznych, a w szczególności:

- 1) czynny udział w kształtowaniu decyzji władz państwowych i samorządowych w odniesieniu do bibliotek publicznych w zakresie tworzenia aktów prawnych.
- 2) prezentowanie opinii i stanowisk wobec instytucji politycznych, rządowych i samorządowych, naukowych oraz władz wyższych uczelni w sprawach dotyczących bibliotek publicznych,
- 3) podejmowanie działań integrujących wojewódzkie biblioteki publiczne,
- 4) prezentowanie i obrona interesów bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach publicznych,
- 5) wspieranie wszelkich inicjatyw zmierzających do doskonalenia funkcjonowania bibliotek publicznych i podnoszenia kwalifikacji zawodowych zatrudnionego w nich personelu,
- 6) dbałość o społeczny prestiż zawodu bibliotekarza i pracownika informacji naukowej.

Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych realizuje swoje cele poprzez:

- 1) inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących bibliotek publicznych,
- 2) inicjowanie konferencji, porad, sympozjów, warsztatów dotyczących szeroko pojętej problematyki związanej z funkcjonowaniem bibliotek publicznych,
- 3) wnioskowanie i opiniowanie standardów dotyczących organizacji i funkcjonowania bibliotek publicznych,
- 4) inicjowanie doradztwa zawodowego i wymianę doświadczeń,
- 5) podejmowanie wspólnych działań zmierzających do współpracy w zakresie informacji naukowej w Polsce,
- 6) występowanie wobec odpowiednich władz w sprawach dotyczących finansowania bibliotek publicznych,
- 7) opracowywanie założeń strategii rozwoju bibliotek publicznych i przedkładanie ich odpowiednim urządzeniom administracji rządowej i samorządowej.

Przewodniczącym Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych wybrano dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie dr Artura Paszko. W skład Prezydium KDWP weszli ponadto: prof. dr hab. Jan Malicki – dyrektor Biblioteki Śląskiej w Katowicach, mgr Teresa Szymorowska – dyrektor Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu oraz mgr Andrzej Tyws – dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu.

niejszych czynników stymulujących rozwój społeczno-gospodarczy kraju. W NSRK wykazano, szacując wartość dodaną brutto i PKB, że przy słabej infrastrukturze, przy niestabilności politycznej, przy nierównomiernej decentralizacji, procentowy udział produktu krajowego wytwa-

rganego w kulturze i jej przemysłach jest bardzo wysoki i sięga 4,5%.

Uznając *Narodową Strategię Rozwoju Kultury* oraz NPK „*Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*” za akty o wielkiej wadze dla rozwoju kultury w Polsce oraz oceniając pozytywnie ich treść i przesłanie przedkładamy zarazem szereg uwag, które naszym zdaniem, winny zostać uwzględnione w NPK „*Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*”. Uwagi te dotyczą wprawdzie rozwiązań szczegółowych, ale brak korekty odpowiednich zapisów ww. NPK we wskazanych przez nie obszarach może stanowić przesłankę dla błędnego sformułowania celów operacyjnych oraz nieprawidłowej redystrybucji środków publicznych.

Ponadto trzeba zaznaczyć poważny błąd merytoryczny NPK polegający na tym, że autorzy nie zauważyli związku bibliotek publicznych, które stanowią zaledwie 35% ogólnej liczby bibliotek polskich, z innymi sieciami bibliotecznymi, których działania są lub powinny być komplementarne.

I. Diagnoza

Przedmiotowy dokument opracowany został przez zespół naukowców, przede wszystkim ekonomistów, ale zabrakło w nim bibliotekoznawców i bibliotekarzy. Nie był on także w żaden sposób konsultowany ze środowiskiem bibliotekarskim, przede wszystkim z dyrektorami bibliotek wojewódzkich. Prawdopodobnie to właśnie spowodowało, iż zawiera on szereg błędów formalnych i merytorycznych, jak np.:

- mylenie pojęcia „punkt biblioteczny” z „filia biblioteczną”, używanie terminu urzędzenia biblioteczne w różnych znaczeniach,

- przytaczanie błędnych danych statystycznych dotyczących bibliotek (dla przykładu: bibliotek wojewódzkich jest 18 a nie 16),

- sugerowanie jako nowych rozwiązań działań, które od dawna w bibliotekach publicznych funkcjonują w miarę posiadanych przez nie środków (spotkania autorskie, konkursy literackie, promocje książek, różnorodne bazy informacyjne),

- proponowanie utworzenia sieci pracowni digitalizacji zbiorów bez przeprowadzenia analizy kosztów i możliwości logistycznych pomysłu.

Błędy te powodują, iż diagnoza stanu sieci bibliotecznej w Polsce zawarta w NPK nie w pełni odpowiada obecnemu stanowi rzeczy. Dla przykładu:

- w NPK pisze się o konieczności zwiększenia liczby punktów bibliotecznych, gdy tymczasem jest to rozwiązanie przestarzałe (rodem z lat pięćdziesiątych XX w.), nie odpowiadające dzisiejszym realiom;

- w NPK zakłada się konieczność poszerzenia sieci bibliotecznej, gdy tymczasem właściwszym ujęciem problemu byłoby wskazanie na konieczność racjonalizacji sieci bibliotecznej.

Poza tym, w omawianym NPK, w części dotyczącej diagnozy, brakuje odpowiedzi na fundamentalne przeciwie pytania związane z polityką państwa wobec bibliotek publicznych. Autorzy posługują się hasłami, że biblioteki mają być powszechne, ale nie precyzują, na czym ma to polegać. Proponując odpłatność za podstawowe usługi biblioteczne, autorzy nie mówią co stanie się, jeżeli popyt na te usługi rażąco się obniży.

II. Instrumenty finansowe

Zasadniczy sprzeciw budzą proponowane w NPK instrumenty dotyczące zakupu książek dla bibliotek oraz rozdziału środków na realizację innych celów strategicznych NPK:

1. Warunkowanie otrzymania dotacji na zakup nowości wydawniczych pięćdziesięcioprocentowym udziałem środków danej jednostki samorządu terytorialnego.

Wdrożenie tego zapisu spowoduje dalsze pogłębianie dysproporcji pomiędzy bibliotekami, których organizatorami są bogate gminy, a tymi, których samorządy od lat borykają się z trudnościami finansowymi. Już sam wskaźnik zakupu nowości do bibliotek jest dramatycznie niski (spadek z 14,4 wol. na 100 mieszkańców w 1989 r. do 5,4 wol. na 100 mieszkańców w 2001 r.). Odpowiednia wartość zgodna z międzynarodowymi standardami to 18 wol. na 100 mieszkańców rocznie. W 2001 r. samorządy wydały na zakup książek 41 225 000,00 zł, co stanowi niewiele ponad 1 zł na 1 mieszkańca i około 5,5 zł na 1 czytelnika. Taki stan rzeczy grozi degradacją księgozbiorów. Obecnie ponad 70% księgozbioru w bibliotekach to książki wydane przed 1990 r. (w latach 1990-2003 biblioteki publiczne zakupiły ok. 38 039 000 wol., czyli biorąc pod uwagę ogólny stan księgozbioru bibliotek publicznych na koniec 2003 r. – tj. 134.237.900 wol. – zakupy w latach 1990-2003 stanowią 28,3% tych księgozbiorów).

W chwili obecnej wydaje się, że najlepszym sposobem podziału środków dotacji na zakup nowości wydawniczych byłyby rozdział ich przy użyciu algorytmu, którego składowymi mogłyby być: liczba mieszkańców gminy/województwa, wskaźniki IFLA, wielkość nakładów przeznaczanych przez daną jednostkę samorządu terytorialnego na zakup nowości wydawniczych. Przyjęcie takiej metody podziału dotacji promowałoby jednostki samorządu terytorialnego przeznaczające większe środki na zakup nowości wydawniczych oraz zapobiegało degradacji sieci bibliotecznej i jej zbiorów w gminach / województwach

przeznaczających mniejsze środki na zakup nowości.

2. Całkowicie nie do przyjęcia jest propozycja wprowadzenia opłat za wypożyczanie książek.

Pomijając fakt niezgodności tej propozycji z obowiązującym w Polsce prawem należy zauważyć, iż autorzy NPK zapisem tym przeczą założeniom punktu 2.4 (Dostępność ekonomiczna kultury) NSRK, cyt.: „Kryzys finansów publicznych oraz powiązana z nim w dużym stopniu trudna sytuacja ekonomiczna społeczeństwa w sposób wyraźny odbija się negatywnie na warunkach aktywności kulturalnej. Sytuacja ta jednak zapewne nie ulegnie diametralnym zmianom w niedalekiej przyszłości, dlatego też wskazane są działania, ukierunkowane przede wszystkim na redukowaniem kosztów uczestnictwa w kulturze ponoszonych przez odbiorców”.

Autorzy projektu NPK potwierdzają, że co trzeci rejestrowany czytelnik bibliotek publicznych w Polsce to osoba w wieku do 15 lat, co czwarty w wieku 16-19 lat. W jaki więc sposób wprowadzenie opłat za wypożyczanie książek ma się przyczynić do zakładanego przez autorów „wzrostu znaczenia książki w procesie wychowania i edukacji”? Wprowadzenie opłat jest równoznaczne z wprowadzeniem barier dostępu także dla innych grup społecznych, co stoi w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi w Europie zasadami. Czy w efekcie nie doczekamy się zamiast przewidywanych wpływów finansowych (zresztą, naszym zdaniem i tak nie poprawią one stanu finansowego bibliotek) drastycznego spadku liczby wypożyczeń, a być może i czytelników?

3. Nietransparentność przyjętych mechanizmów rozdziału środków.

Autorzy NPK pozostawiają kwestię dystrybucji środków na realizację celów strategicznych NPK jednostkom Ministerstwa Kultury, Bibliotece Narodowej, Instytutowi Książki w Krakowie i Narodowemu Centrum Kultury oraz proponują jako instytucję monitorującą Podsekretarza Stanu odpowiedzialnego za sprawy bibliotek i książki. Przy braku informacji na temat planowanych kryteriów podziału środków, takie zapisy nie są zgodne z zasadą transparentności obowiązującą w krajach Unii Europejskiej.

Uznając, że informacja taka znajdzie się w Uzupełnieniu NPK postulujemy uwzględnienie konieczności udziału w tym procesie niezależnych ekspertów, którzy będą mieli wpływ zarówno na opracowanie kryteriów podziału środków, jak i na sam ich podział.

III. Instytucje

Poważne wątpliwości budzi projekt powołania nowych instytucji, które miałyby się zajmo-

wać dystrybucją środków finansowych służących realizacji celów strategicznych. Ponieważ polityka Rządu RP zmierza w kierunku ograniczenia instytucji centralnych, znacznie lepszym rozwiązaniem jest wzmocnienie kompetencyjne już istniejących instytucji, takich jak np. Biblioteka Narodowa (w której istnieje Instytut Książki i Czytelnictwa, zajmujący się badaniem czytelnictwa i stanu bibliotek, a którego istniejące opracowania nie zostały wykorzystane przez twórców NPK), Instytut Książki, Narodowe Centrum Kultury czy wojewódzkie biblioteki publiczne.

IV. Centralny zakup

Poważane zastrzeżenia budzi projekt centralnego zakupu nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych. Zakup taki realizowano, z opłakanym skutkiem, w latach pięćdziesiątych XX w. Propozycja ta w chwili obecnej rodzi następujące pytania:

- w jaki sposób można centralnie uwzględnić „zapotrzebowanie wszystkich placówek na nowości wydawnicze”?
- ile będzie kosztowało zebranie wszystkich zamówień, ich realizacja i dystrybucja?
- czy książka zakupiona centralnie po dotarciu do biblioteki docelowej będzie jeszcze nowością wydawniczą?
- jak ma się do pomysłu centralnego zakupu zapis o konieczności „wsparcia poprawy konkurencyjności małych księgarń”?

Rozumiejąc argumenty przemawiające za wprowadzeniem systemu zakupu centralnego (możliwość wynegocjowania niższych cen książek), pragniemy zauważyć zarazem, iż aby system ten funkcjonował właściwie konieczne jest rzetelne przygotowanie jego podstaw. W chwili obecnej najistotniejszym problemem wydaje się być brak możliwości wymiany informacji pomiędzy wydawcami a bibliotekami, co powoduje, iż biblioteki nie mają żadnej wiedzy na temat planów wydawniczych wydawców, ci ostatni zaś nie znają zapotrzebowania bibliotek.

W związku z powyższym uważamy, że należy wstrzymać się z wprowadzeniem systemu centralnego zakupu nowości wydawniczych ze środków będących w dyspozycji Ministra Kultury do czasu stworzenia przez Instytut Książki lub Bibliotekę Narodową systemu wymiany informacji między wydawcami, a bibliotekami.

Ponadto, za zadanie pilne uznajemy podjęcie prac zmierzających do uregulowania kwestii stosowania przepisów ustawy *Prawo o zamówieniach publicznych do zakupu książek*. Doświadczenie pokazuje, iż stosowanie przez biblioteki przepisów ww. ustawy, w tym zaś zwłaszcza konieczność zakupu książek w ramach przetargów nieograniczonych, przynosi raczej więcej szkód niż pożytku.

V. Organizacja

Zupełnym nieporozumieniem jest postulat łączenia bibliotek z agendami Poczty Polskiej. Postulat ten pozostaje w sprzeczności z innymi założeniami NPK. Nie ma możliwości rozwijania nowoczesnej działalności bibliotecznej w sytuacji, kiedy biblioteki przestają stanowić *de facto* osobne jednostki organizacyjne. Stwierdzenie to potwierdza praktyka – obserwowane obecnie incydentalnie łączenie bibliotek z agencjami pocztowymi nie przyniosło pozytywnych efektów. Tzw. Centra Komunikacji Społecznej, w drodze wyjątku, powstawać powinny jedynie na terenach, gdzie nie ma możliwości utworzenia samodzielnej biblioteki, bądź jej filii, na zasadach określonych dla punktu bibliotecznego.

Również postulat ujednoczenia oprogramowania bibliotecznego w skali całego kraju wymaga korekty, w kierunku jego standaryzacji. Autorzy NPK nie mają dostatecznej wiedzy na temat zaawansowania całego procesu w skali kraju oraz kosztów, jakie działania te generują. Należy zauważyć przecież, że informatyzacja bibliotek to proces, który trwa od kilkunastu już lat. Koszta informatyzacji bibliotek publicznych ponoszą przede wszystkim samorządy, a są to koszta znaczące. Zastąpienie w chwili obecnej funkcjonujących programów innym stanowiłoby marnotrawstwo środków publicznych.

Stoimy na stanowisku, iż standaryzacji oprogramowania bibliotecznego winny towarzyszyć mechanizmy finansowe umożliwiające jego zakup.

Autorzy dokumentu omawiając funkcjonowanie sieci bibliotek publicznych nie odnieśli się w ogóle do usług informacyjnych, jakie instytucje te oferują społecznościom lokalnym. Nowoczesne biblioteki publiczne, szczególnie te w małych miejscowościach to nie tylko centra kultury, ale także centra informacji i transferu wiedzy. Jest to aspekt niezwykle ważny, bo sprzyjający podnoszeniu konkurencyjności regionów.

Autorzy nie odnieśli się, bądź nie wiedzieli o realizacji programu Ministerstwa Nauki i Informatyzacji IKONKA, który objął 8 województw, a do końca roku 2004 obejmie 12.

Autorzy mówiąc o potrzebie sieci pracowni digitalizacji, nie zauważyli, że od 2003 r. funkcjonuje Polska Biblioteka Internetowa, którą zainicjowało również Ministerstwo Nauki i Informatyzacji.

Generalnie rzecz ujmując należy zaznaczyć, iż brak jest ogólnopolskiego programu komputeryzacji bibliotek publicznych. Pomoc finansowa Ministerstwa Kultury dla poszczególnych bibliotek w tym zakresie jest sporadyczna i nie nosi znamion spójnej strategii. Elementów tej strategii nie odnajdujemy również w NPK „*Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki*”.

Dokumenty życia społecznego w bibliotece

LESZEK LUDOROWSKI

Dokumenty życia społecznego stanowią jedną z najpóźniej wydzielonych w bibliotekach grup dokumentów (lata 60. XX w.), pomimo, że druki ulotne opisywano i kolekcjonowano od dawna. Uwzględnił je w swojej *Bibliografii* Karol Estreicher. Spełniają one dwie funkcje: jako informacja o aktualnych wydarzeniach, mających miejsce we wszystkich obszarach życia społecznego, jednocześnie stając się w miarę upływu czasu materiałem źródłowym o nich, przedstawiając fakty rzeczowe, nie autorskie opinie, poglądy i komentarze, charakterystyczne dla opracowań. Ze względu na to a także na swą często ciekawą formę wydania oddają autentyczną atmosferę czasu, w którym powstały. Stanowią namacalny przejaw kultury, nie tylko kultury piśmienniczej.

Nazwę tę wprowadził do polskiego bibliotekarstwa Jan Muszkowski w 1936 r., w momencie

powstania odpowiedniej komórki w Bibliotece Narodowej (Biuro Druków Ulotnych). Zaplanowana w 1928 r., była poprzednikiem obecnego Zakładu Dokumentów Życia Społecznego BN. Był to również rok, w którym uwzględniano jeszcze tego typu materiały w bieżącej bibliografii narodowej („Urządowy Wykaz Druków”), jednak później tego zaniczano.

Poza granicami naszego kraju materiały te określa się wieloma innymi terminami, w krajach anglosaskich powszechnie funkcjonuje jednak termin *ephemera*. Istnieją tam ponadto towarzystwa miłośników druków ulotnych, ukazują się specjalistyczne periodyki kolekcjonerskie, istnieją sposoby opracowania w katalogach zautomatyzowanych oraz prezentacja zdigitalizowanych materiałów w Internecie. Naukowe zainteresowanie tym piśmiennictwem datuje się na lata 90. XIX wieku, kiedy to we Włoszech zaczęto opisywać *publikazioni minori*.

Obecnie w bibliotekach ta grupa materiałów jest wyróżniana ze względu na kryterium treściowe (treść wewnętrzna), mniejsze znaczenie ma forma

zewnątrzną dokumentu chociaż zasadniczo wszystkie plakaty i afisze, jako odmienne od książki formy wydawnicze, są dokumentami życia społecznego (dżs-ami). Większość dżs-ów stanowią druki wydane na papierze, zarówno opublikowane profesjonalnie, jak i nie profesjonalnie, a często stanowią one dzieła zupełnych amatorów, jak np. szybki sporządzane odręczne afisze, zaproszenia czy dyplomy.

Mogą to być więc również dokumenty rękopiśmienne, powielone w różny sposób, ikonograficzne (jak np. pocztówki okolicznościowe) a także niepiśmiennicze (np. plakietki wydawane z różnych okazji). Wydawane są nie przez konkretne osoby, ale przez organizacje sprawcze (grupy społeczne). Treść dżs-ów może być informacyjna, sprawozdawcza, organizacyjna, techniczna, literacka (wyjątek stanowi forma ulotki), urzędowa, bibliograficzna. Nie są to również akta zakładowe, których docelowym miejscem przeznaczenia jest archiwum. Wśród dokumentów życia społecznego można wyodrębnić takie podgrupy jak np. literatura firmowa.

Materiały tego typu ukazują się szybko, podobnie jak czasopisma, ale w odróżnieniu od nich zawierają informacje ograniczone do jednego tematu, zagadnienia. Nicisiona informacja ma chwilową aktualność i jest na tyle jednostkowa, że stąd zapewne „ulotny” charakter tych wydawnictw. W związku z tym dżs-y często niosą treści unikalne, nie spotykane w innych wydawnictwach. Jest ona przekazywana w sposób prosty, zwiezły, podając konkretne szczegóły wydarzenia. Wiele dokumentów dotyczy imprez cyklicznych.

Pomimo, że informacje skierowane są zwykle do określonego kręgu odbiorców, niektóre dostępne są szerszemu ogółowi, na co wpływa raczej ich dystrybucja niż niskie nakłady, jakie osiąga tego typu dokumentacja. Dokumenty życia społecznego na ogół ukazują się małym kosztem finansowym i zwykle też są poza obrotem handlowym. Mimo rozwoju mediów elektronicznych, dużej roli jaką pełni telewizja i prasa, stanowią wciąż doskonałe narzędzie reklamy i propagandy, a ze względu na szybkość, taniść i prostotę wykonania są dobrym nośnikiem informacji dla setek niewielkich grup społecznych (nie wyłączając subkultur) chcących poinformować odbiorcę o swej działalności.

Większość materiałów to typowe ulotki, a więc dokumenty liczące do 4 stron objętości (zaproszenia, jednostronnie drukowane afisze i plakaty, blankiety). Odbiegają więc one od formy książkowej (wyjątek stanowią katalogi wystaw, broszury dotyczące różnych imprez, księgi telefoniczne, informatory handlowe) i czasopiśmiennej (za wyjątkiem druków ciągłych przeznaczonych na użytek wewnętrzny, gazetek reklamowych). W poligrafii dżs-y stanowią produkcję akcyden-

sową w odróżnieniu od dziełowej i gazetowej. Ze względu na ilość i ważność niesionych treści nie wszystkie dżs-y są uwzględniane przez bibliografię. Poza bibliotekami dokumenty życia społecznego są kolekcjonowane przede wszystkim w muzeach, ośrodkach kultury, także w archiwach. Zwykle określane są wówczas mianem archiwaliów bądź druków ulotnych. Dodać należy, że sformułowanie „druk ulotny” wcale nie wyszło z bibliotecznego użycia.

W większości bibliotek stanowią one jedną z grup zbiorów specjalnych, jednak nie zawsze są opracowywane i przechowywane w działach zbiorów specjalnych. Zajmują się tym bowiem także działy informacyjno-bibliograficzne, pracownie regionalne a także pracownicy czytelnicy.

Biblioteka Narodowa traktuje je jak zbiory główne z dolną granicą wydania datowaną na rok 1801 (oprócz książek, czasopism i zbiorów bibliograficznych), co nie zmienia faktu, że druk ulotny masowo ukazywał się od okresu reformacji, poprzedzając wydawanie druków ciągłych. Ta forma publikacji zaistniała już w języku potocznym (np. zwroty typu „afiszować się”).

Dziś większe biblioteki mają działy, sekcje, komórki czy samodzielne stanowiska pracy, ale i wiele bibliotek mniejszych kolekcjonuje dżs-y jakby na marginesie podstawowej działalności, kierując się jednak przeświadczeniem o ich wartości. Materiały współczesne wytwarzane są w bardzo dużych ilościach, trudnych do zarejestrowania, również dokumentów retrospektywnych wpływa do bibliotek dużo, sama biblioteka jest twórcą tego typu dokumentacji, chociaż najczęściej na ich gromadzenie i opracowanie przeznaczają się jeden etat pracowniczy.

Ich duża liczba i różnorodność wymusza odmienny sposób gromadzenia, opracowania, udostępniania i przechowywania niż ma to miejsce w przypadku książek i czasopism (wyjścia służbowe w celu gromadzenia materiału bezpośrednio od twórcy; grupowa akcesja, klasyfikacja i opracowanie; na ogół brak inwentarzy; sygnatury zbiorcze zgodne z przydziałem do danego działu i poddziału; schematy klasyfikacyjne; prowadzenie zeszytów akcesji lub rejestrów; uproszczone katalogowanie, zwykle bez indywidualnego opisu i tradycyjne; brak norm opisu; możliwość tworzenia kartotek lub katalogów wraz z indeksami; pracochlonne opracowanie wymuszone dużą liczbą napływającego materiału, uwzględnieniem dopływających dubletów; przy kwerendach nierzadko skomplikowane udostępnianie ze względu na ogólne sygnatury i sposób przechowywania w tekach i pudłach, oznaczające czasem udostępnianie dokumentów z odległych od siebie działów, uzależnione od liczby posiadanych materiałów i miejsc przechowywania; inne sposoby prowadzenia skontrum).

Pracownicy zajmujący się dżs-ami w bibliotekach najczęściej mają okazję poznać większość czynności bibliotecznych. Jednak ich kolekcjonowanie odbywa się na zasadach bardziej umownych od gromadzenia innych zbiorów. Informacja na temat dżs-ów wciąż jest dość skąpa, pomimo faktu ukazania się od lat 50. szeregu drobnych opracowań, a w 2002 r. książki Anety Firlej-Buzon * czy „Biuletynu Informacyjnego Biblioteki Narodowej” 2001 nr 1 poświęconemu temu zagadnieniu. Jest to spotęgowane dodatkowo rozproszeniem informacji, zawiłą terminologią (zwłaszcza w kontekście wydziałania w bibliotekach szarej literatury) także tym, że np. plakat

* A. Firlej-Buzon: *Dokumenty życia społecznego*. Warszawa: Wyd. SBP, 2002.

stanowi przedmiot zainteresowania sztuki, jak i muzealnictwa.

Obfitość współcześnie ukazujących się dżs-ów a także cennych dokumentów z poprzednich okresów historycznych stanowi duże wyzwanie dla bibliotekarzy, zarówno jeśli chodzi o politykę gromadzenia takich materiałów, uwzględnianie tego piśmiennictwa w katalogach zautomatyzowanych, dobrą informację na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym (np. drukowane katalogi zbiorów), jak i problemy z konserwacją – dużo bowiem ulotek wydrukowanych jest na papierze bardzo złej jakości.

Leszek Ludorowski jest st. bibliotekarzem w Dziale Zbiorów Specjalnych WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie

Prezentacje bibliotek

Biblioteka Pedagogiczna w Świnoujściu

GRAŻYNA LIS

Bieżący rok jest szczególnie dla Biblioteki Pedagogicznej w Świnoujściu. W czerwcu 2004 r. placówka świętowała półwiecze działalności. Status tej instytucji był różny w ciągu 50 lat istnienia (autonomiczna jednostka, filia biblioteki wojewódzkiej, biblioteka w strukturach innych instytucji) ale zawsze przyświecał placówce główny cel – służba wiedz. Biblioteka przetrwała wiele trudnych chwil, dlatego tym bardziej cieszy nas – pracowników Biblioteki Pedagogicznej w Świnoujściu, że udało się dotrzeć do tego pięknego jubileuszu.

Wstęp

Biblioteki pedagogiczne są ważnym ogniwem polskiego systemu oświaty. Ich powstanie i rozwój wkomponowane są w historię szkolnictwa i trwale z nim związane. Powojenne dzieje Pomorza Zachodniego to czasy napływu wielkich rzesz przesiedleńców z różnych stron kraju i Europy, którzy w swojej różnorodności kulturowej i edukacyjnej stanowili wielkie wyzwanie dla polityki oświatowej Państwa. Powstawały więc pierwsze szkoły – a w nich pierwsze biblioteki szkolne¹. Reaktywowany po wojnie Związek Nauczycielstwa Polskiego organizował przy swoich ogniskach pierwsze biblioteki pedagogiczne. Bibliote-

¹ Pierwsza biblioteka szkolna rozpoczęła działalność 2.09.1945 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Szczecinie przy Al. Piastów 6.

ki nauczycielskie tworzone również w inspektoratach szkolnych.

Fundamentalne znaczenie dla ukształtowania bibliotekarstwa miał *Dekret o bibliotekach z dnia 17.04.1946 r.* Systematyzował on stan polskiego bibliotekarstwa, tworzył ogólnopolską sieć bibliotek publicznych: szkolnych, powszechnych i naukowych, a nadzór i opiekę nad bibliotekami powierzał ministrowi oświaty² za pośrednictwem Naczelnej Dyrekcji Bibliotek. Dekret nawiązywał do przedwojennych projektów, powierzając państwu i samorządom obowiązki zakładania i utrzymywania bibliotek oraz doskonalenia sieci bibliotek publicznych.

W wyniku realizacji programu rozwoju sieci bibliotek publicznych powstała 1.06.1946 r. pierwsza biblioteka nauczycielska – Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium Okręgu Szkolnego w Szczecinie. Datę tę traktuje się jako początek działalności bibliotek pedagogicznych na Ziemi Szczecińskiej. Obowiązki bibliotekarza powierzono referentowi bibliotecznemu – Janowi Karakulskiemu.

Kolejną ważną datą dla bibliotekarstwa pedagogicznego na Pomorzu Zachodnim jest 21.05.1951 r. W tym dniu zostało wydane *Zarządzenie ministra oświaty w sprawie statutu pedagogicznej biblioteki wojewódzkiej*. Dokument ten umożliwiał powoływanie pedagogicznych bibliotek, jako bibliotek specjalnych. Po wprowadzeniu w życie tego zarządzenia Centralna Biblioteka Pedagogiczna została przemianowana na Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką. Biblioteki pedagogiczne

² Od 1951 r. uprawnienia te zostały przekazane ministrowi kultury i sztuki.

Wypożyczalnia PBWZ w Świnoujściu

zaczęły powstawać także w innych miastach regionu tworząc sieć, umożliwiającą dostęp do publikacji fachowych powiększającej się liczbie nauczycieli i studentów. Pierwsza placówka powstała jeszcze w 1951 r. w Kamieniu Pomorskim. W mieście tym od 1949/50 r. działało liceum pedagogiczne, jedyne w tym okręgu³. Następne biblioteki pedagogiczne powstały w: Choszcznie, Gryficach, Nowogardzie, Pyrzycach, Stargardzie, Gryfinie i Świnoujściu (1954 r.). Łącznie do 1959 r. powstało 13 bibliotek pedagogicznych jako placówek administracyjnie i merytorycznie powiązanych z biblioteką wojewódzką. Realizując zalecenia Ministerstwa Oświaty, PBW w 1959 r. przekazała lokalnej administracji – wydziałom oświaty – majątek powiatowych bibliotek pedagogicznych oraz nadzór administracyjny, zostawiając sobie funkcję koordynatora i opiekę merytoryczną.

Biblioteki pedagogiczne w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych wzbogacały swoje księgozbiory i formy pracy z czytelnikiem, zaspokajały potrzeby ustawicznie kształcącej się kadry oświatowo-wychowawczej, młodzieży studiującej i uczniów szkół średnich. Sieć bibliotek rozwijała się; powstały placówki w: Choszcznie, Dębnie, Goleniowie, Gryficach, Gryfinie, Kamieniu

Pomorskim, Łobzie, Myśliborzu, Nowogardzie, Policach, Pyrzycach, Stargardzie, Świnoujściu. Reforma administracyjna w 1975 r. spowodowała zmiany organizacyjne w sieci bibliotek pedagogicznych. W nowym kształcie województwa szczecińskiego pozostało 10 z dotychczasowych 13 bibliotek oraz nowo powstała w 1976 r. filia w Chojnie (jako 11). Zostały one całkowicie podporządkowane bibliotece wojewódzkiej. Taki stan organizacyjny przetrwał do początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy to Kurator Oświaty w Szczecinie wprowadził zmiany w systemie doradztwa i doskonalenia nauczycieli województwa szczecińskiego.

W dniu 1 marca 1993 r. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka została przekształcona w Centrum Informacji Edukacyjnej. Oprócz PBW i filii terenowych w składzie Centrum znalazły się: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Bibliotekarzy, Filmołeka Oświatowa i Muzeum Oświaty Szczecińskiej. Rok 1997 przyniósł kolejne zmiany organizacyjne. PBW weszła w skład zespołu placówek oświatowych pod nazwą Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli. Trwało to do 1999 r. kiedy biblioteka ponownie zaistniała jako samodzielna jednostka organizacyjna pod nazwą Pedagogiczna Biblioteka Województwa Zachodniopomorskiego im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie⁴. Organem prowadzącym został Urząd Marszałkowski, a nadzór pedagogiczny powierzono

³ Szczecin i Myślibórz to miasta, w których powstały pierwsze licea pedagogiczne (1946). Kolejne liceum pedagogiczne powstało w 1947 r. w Kamieniu Pomorskim. Jednak wkrótce zostało zamknięte i ponownie uruchomione na przełomie 1949/50 r.

⁴ Helena Radlińska została patronką biblioteki w 1976 r. z okazji 30-lecia działalności.

Kuratorowi Oświaty. Zadania biblioteki realizuje od tego czasu 15 filii w: Chojnie, Choszcznie, Dębnie, Goleniowie, Gryficach, Gryfinie, Kamieniu Pomorskim, Łobzie, Myśliborzu, Nowogardzie, Policach, Pyrzycach, Stargardzie, Świnoujściu i Wałczu.

Dopełniając rys historyczny bibliotekarstwa pedagogicznego należy podkreślić, że tę historię nie tworzyły tylko dekryty, rozporządzenia, ustawy czy bryły budynków z czerwonymi tablicami. Piękne karty bibliotekarstwa pedagogicznego zapisywali i tworzą nadal ludzie – bibliotekarze – wysoko kwalifikowani nauczyciele bibliotekarze, kierownicy i dyrektorzy, a także pracownicy pozostałych komórek organizacyjnych instytucji. Z perspektywy czasu są to już pokolenia poświęcające bibliotekarskiej misji cały okres swojej aktywności zawodowej. Każda z placówek regionu ma swoją historię, a historię zachodniopomorskiego bibliotekarstwa pedagogicznego z pozycji dyrektora PBWZ im. H. Radlińskiej tworzy od 20 lat Aleksandra Gustołek.

Historia

Świnoujska Biblioteka Pedagogiczna⁵ była drugą placówką powstałą w regionie, po Kamieniu Pomorskim. Działalność rozpoczęła w 1954 r. w ramach tworzenia sieci bibliotek pedagogicznych w woj. szczecińskim, będąc merytorycznie i administracyjnie powiązaną z biblioteką wojewódzką.

Pierwszym pracownikiem i jednocześnie kierownikiem był Józef Ginter – postać bardzo zasłużona dla oświaty i Pomorza. Biblioteka przejęła księgozbiór biblioteki ZNP. Mieściła się w Szkole Podstawowej nr 1. Posiadane książki obejmowały literaturę z pedagogiki i nauk społecznych. Z czasem biblioteka zgromadziła publikacje z innych dziedzin wiedzy i literatury pięknej. Obsługiwała czytelników z byłego powiatu wolińskiego. W Międzyzdrojach, Wolinie i Kołczewie posiadała punkty biblioteczne prowadzone przez nauczycieli. Księgozbiór wymieniany był raz w miesiącu lub rzadziej, na co wpływały trudności komunikacyjne, w tym przeprawa promowa.

Początkowo biblioteka posiadała pół etatu i czynna była 3 razy w tygodniu. Józef Ginter wkładał dużo wysiłku w rozwijanie czytelnictwa. Osobiście dostarczał książki do pobliskich miejscowości, uczestniczył w rejonowych konferencjach dla nauczycieli, na których przedstawiał problemy dot. zasobów biblioteki, stopnia wykorzystywania książek i czasopism pedagogicz-

nych oraz zachęcał do korzystania z księgozbioru placówki.

Po śmierci Józefa Gintera kierownikiem została w 1964 r. Anna Burkacka. Przejęty księgozbiór i majątek stanowiło 4038 woluminów, dwie księgi inwentarzowe, jedna księga ubytków, trzy skrzynki katalogowe z niewielką liczbą kart i kilkanaście regałów. Rozszerzono zakres prac o opracowanie alfabetyczne i rzeczowe zbiorów oraz sporządzanie zestawień bibliograficznych. Działania te przyczyniły się do lepszej dostępności księgozbioru i wzrostu liczby czytelników.

Mieszkańcy Świnoujścia nazywają czasami Bibliotekę Pedagogiczną „wędrującą biblioteką”, bowiem lokalizacja instytucji zmieniała się wiele razy. W 1965 r. nastąpiła zmiana siedziby biblioteki na niewielkie pomieszczenie (15 m²) w Miejskiej Bibliotece Publicznej. Lokal ten szybko stał się niewystarczający.

W 1970 r. Wydział Oświaty, któremu biblioteka wówczas podlegała, podjął decyzję o przeniesieniu placówki do samodzielnego lokalu przy ul. Kolejowej (obecnie ul. Grodzka), ale dopiero w marcu 1972 r. biblioteka rozpoczęła działalność w nowej siedzibie. Wydająca się początkowo wielka powierzchnia – 64 m², szybko zaczęła zapelniać się nowymi nabytkami oraz rozbudowywanymi kartotekami zagadnieniowymi.

W 1982 r., po raz pierwszy zwiększyła się obsada etatowa biblioteki do dwóch osób, a w 1984 r. w szereg nauczycieli bibliotekarzy wstąpiła Romualda Stefanowicz. Rok 1985 to czas przeprowadzki do pomieszczenia przy ul. Gdyńskiej 27 E. Lokal składał się z trzech łądnych izb, ale usytuowanie biblioteki – daleko od centrum miasta – nie sprzyjało wzrostowi czytelnictwa. Niemniej jednak liczba czytelników powoli, ale systematycznie rosła.

W 1985 r. Anna Burkacka – dotychczasowy kierownik biblioteki przeszła na emeryturę, a jej obowiązki przejęła Romualda Stefanowicz. W 1989 r. do pracy w charakterze nauczyciela bibliotekarza przystąpiła Grażyna Lis.

Obecnie biblioteka mieści się w samodzielnym budynku przy ul. Piłsudskiego 22. Ostatnia przeprowadzka miała miejsce w 1992 r. Duża powierzchnia budynku stworzyła nowe możliwości rozwoju, choć budynek wymaga okresowych remontów. W 2002 r. została uroczyście otwarta na pierwszym piętrze – czytelnia z bogatym księgozbiorem pedagogicznym, psychologicznym, socjologicznym i encyklopedycznym.

Status organizacyjny biblioteki w ciągu pięćdziesięciolecia swojego istnienia ulegał przemianom. Aktualnie biblioteka jest jedną z piętnastu filii Pedagogicznej Biblioteki Województwa Zachodniopomorskiego im. Heleny Radlińskiej w Szczecinie. Początkowo do roku 1975, była Powiatową Biblioteką Pedagogiczną, od 1975 do

⁵ Historia biblioteki została opracowana po raz pierwszy przez Romualdę Stefanowicz na podstawie rocznych sprawozdań i opublikowana na stronie internetowej Filii.

1993 r. – filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej. W 1993 r., po przekształceniu PBW w Centrum Informacji Edukacyjnej świnoujska biblioteka pozostała przy macierzystej jednostce, tak jak i pozostałe filie. W 1998 r. biblioteka weszła w strukturę Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, a po następnych zmianach, w maju 1999 r., ponownie stała się filią – Pedagogicznej Biblioteki Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie.

W bibliotece zatrudnionych jest dwóch nauczycieli bibliotekarzy i trzech pracowników administracyjnych.

Czytelnicy

Wypełniając zadania statutowe biblioteka służy w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli. W 1959 r. było zapisanych w bibliotece 95 czytelników, w 1964 r. – ok. 150, w 1985 r. – 460 czytelników. W latach dziewięćdziesiątych liczba czytelników dynamicznie rosła i ustabilizowała się na poziomie – ok. tysiąca. W zasięgu oddziaływania filii znajdują się 44 placówki oświatowo-wychowawcze: przedszkola, szkoły, instytucje oświatowo-wychowawcze, filie szkół wyższych. Najważniejszą grupę czytelników stanowią: nauczyciele wszystkich typów placówek oświatowo-wychowawczych oraz osoby przygotowujące się do zawodu pedagoga – studenci i uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, emeryci a także rodzice, zainteresowani zagadnieniami wychowawczymi.

Zbiory

Księgozbiór Biblioteki Pedagogicznej w Świnoujściu ma charakter humanistyczny. Gromadzone są wydawnictwa zwarte i ciągłe głównie o tematyce pedagogicznej. Bogato są reprezentowane psychologia i socjologia, literaturoznawstwo, językoznawstwo, bibliotekoznawstwo, historia, matematyka, ekonomia, prawo. Czytelnik znajdzie literaturę z każdej dziedziny wiedzy. Dzięki kontaktom z różnymi urzędami biblioteka posiada książki na aktualne tematy. Są one tym cenniejsze, że pozyskiwane nabytki to często dary, co przy małych nakładach finansowych na zakup ma ogromne znaczenie.

Analiza nabytków z lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych wyraźnie pokazuje, że księgozbiór w ostatnich latach powiększa się właśnie dzięki darom. Darczyńcami są: Komitet Integracji Europejskiej, świnoujski Urząd Miasta, PPDiUR „Odra” (likwidowana biblioteka statkowa) wydawnictwa oraz inne instytucje. Ale najcenniejsze są dary od czytelników. Kończąc swoją edu-

kację, w zamian za miłą współpracę zostawiają bibliotece bardzo cenne wydawnictwa. Ogółem księgozbiór biblioteki liczy prawie 30 tys. wol. i ok. 70 tytułów prenumerowanych czasopism. Gromadzone i wnikliwie opracowywane roczniki czasopism są bogatym źródłem aktualnych informacji.

Oprócz literatury naukowej, pięknej, w bibliotece gromadzone są zbiory specjalne. Są to: normy, kartografia, zbiory graficzne, dokumenty elektroniczne oraz zbiory audiowizualne – popularne wśród nauczycieli i bardzo chętnie i często wykorzystywane na lekcjach – kasety wideo zawierające filmy edukacyjne.

Niestety, należy zaznaczyć, że nie prowadzi się celowej polityki gromadzenia zbiorów – ze względów finansowych. Księgozbiór, w niewielkim stopniu odświeżany nowościami, ubożeje, staje się coraz starszy i mniej aktualny.

Warsztat informacyjno-bibliograficzny

W ciągu półwiecza istnienia biblioteki warsztat informacyjno-bibliograficzny ulegał ciągłej rozbudowie. Obecnie składa się on z bogatego księgozbioru podręcznego, katalogów i kartotek – kartkowych i komputerowych. Katalogi funkcjonują w następującej formie:

- tradycyjne: alfabetyczny, rzeczowy, czasopism, lektur, nowości, zbiorów czytelni, zbiorów audiowizualnych,
- komputerowe: alfabetyczny, tytułowy, UKD, przedmiotowy.

Te dwa typy katalogów (kartkowy i komputerowy) mają swoich zwolenników i w jednakowym stopniu są wykorzystywane. Dlatego została podjęta przez pracowników decyzja o kontynuacji tworzenia katalogu kartkowego. Nie drukuje się natomiast kart do kartkowej kartoteki zagadnieniowej. Wszystkie opisy bibliograficzne artykułów z czasopism (od 1999 r.) znajdują się w komputerowej bazie danych.

Tworzy się następujące bazy:

- czasopism, utworzona ze 115 tytułów czasopism – w układzie alfabetycznym i przedmiotowym,
- roczników czasopism, zawierającą 2137 opisów wraz z ubytkami,
- kartotekę zagadnieniową, zawierającą 21 tys. opisów bibliograficznych,
- księgozbioru ogólnego oraz broszur i podręczników – prawie 11 tys. opisów najnowszych nabytków i księgozbioru „aktywnego”,
- kaset wideo ze 101 opisami,
- czytelników biblioteki, czynnie korzystających ze zbiorów, liczącą prawie 2 tys. osób.

Dużą pomoc w poszukiwaniach bibliograficznych stanowią zestawienia tematyczne opraco-

wywane przez pracowników PBWZ na aktualne tematy, zagadnienia.

Każdy nowo zapisany czytelnik jest dokładnie zapoznawany z warsztatem informacyjno-bibliograficznym placówki. Wpływa to istotnie na samodzielność czytelników w zakresie poszukiwań bibliograficznych oraz na sprawność ich obsługi.

Komputeryzacja

Pedagogiczna Biblioteka w Świnoujściu jest nowoczesną biblioteką naukową wyposażoną w sieć komputerową z samodzielnymi stanowiskami komputerowymi dla czytelników. Komputeryzacja biblioteki została zapoczątkowana w 1996 r. Wtedy to dzięki dotacjom z Urzędu Miasta Świnoujścia został zakupiony pierwszy komputer. Spośród istniejącego oprogramowania bibliotekarskiego został wybrany system LIBRA. Jest to program bardzo przyjazny dla użytkowników.

Dzięki staraniom kierownika filii, Romualdy Stefanowicz, biblioteka dysponuje siecią komputerową, jednym serwerem, dwoma stanowiskami dla bibliotekarzy (w wypożyczalni i czytelnicy) oraz trzema przeglądarkami dla czytelników. Szybkość i łatwość w wyszukiwaniu informacji przy użyciu systemu komputerowego jest niekwestionowana i bardzo doceniana przez czytelników.

Ograniczenia kadrowe znacznie spowalniają tempo komputerowego opracowania księgozbio-

ru. Przyjęto zasadę, iż na bieżąco opracowywane są wszystkie nowe nabytki. W miarę posiadanego czasu do bazy danych wprowadzane są również opisy książek starszych, ale poszukiwanych często przez czytelników. Opracowywane są także artykuły z czasopism. Obecnie w bazie danych znajduje się 12 tys. opisów bibliograficznych książek i 22 tys. opisów artykułów z czasopism. Wskaźniki te systematycznie rosną.

W 2002 r. biblioteka zakupiła czytnik kodów kreskowych, tak więc udostępnianie będzie w przyszłości wspomaganie komputerowo. Na stronie internetowej filii jest dostęp do wielu informacji jak: adres, godziny udostępniania, regulamin biblioteki, historia, wykaz nowych nabytków, publikacje na temat prawa oświatowego.

Przez pół wieku swojego istnienia, realizując statutowe zadania Biblioteka Pedagogiczna w Świnoujściu przyczyniła się do wzrostu jakości nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych, wspomagając nauczycieli w doskonaleniu zawodowym. Na szczególną uwagę zasługuje okres ostatniego dziesięciolecia, w którym nastąpił duży wzrost czytelników wśród młodzieży studiującej w tutejszych filiach wyższych szczebli uczelni.

GRAŻYNA LIS

nauczyciel bibliotekarz
w Pedagogicznej Bibliotece Województwa
Zachodniopomorskiego – Filia w Świnoujściu

RELACJE

Szkockie impresje, czyli 35. konferencja BIALL w Edynburgu

BIALL to Brytyjskie i Irlandzkie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Prawniczych, które powstało w 1969 r. Skupia ok. 850 członków zarówno bibliotekarzy, jak i reprezentujące ich organizacje. Członkowie rekrutują się z różnego typu bibliotek prawniczych, m.in. szkół wyższych, firm prywatnych oraz różnego rodzaju instytucji i organizacji. Co roku spotykają się na dorocznej konferencji, która jest zarazem walnym spotkaniem członków stowarzyszenia.

Dzięki uprzejmości i finansowemu wsparciu firmy Kluver International miałam okazję uczestniczyć w tegorocznej konferencji stowarzyszenia, która odbyła się w dniach 11-13 czerwca br. w Edynburgu.

Motywnym spotkania było hasło „Zmieniające się czasy, nowe wyzwania”. Podczas konferencji

wyłożono wiele interesujących referatów. W sprawozdaniu omówię te, które były dla mnie najbardziej inspirujące.

Konferencję otworzył referat kierownika Departamentu Zarządzania Wiedzą w kancelarii prawniczej Baker & McKenzie Jeniffer Barrow, poświęcony roli i miejscu Professional Support Lawyers (PSLs) w strukturach zarządzania wiedzą. Dla wyjaśnienia dodam, że PSLs są to prawnicy, którzy w kancelariach nie zajmują się pracą z klientami. Są odpowiedzialni za tworzenie, rozwijanie i porządkowanie *know how* firmy, czyli standardowych dokumentów, wzorów umów etc. Ten rodzaj prawników od 10 lat jest szalenie popularny w Wielkiej Brytanii, natomiast w Polsce jak na razie nie przyjął się. To co szczególnie interesujące, również dla polskich bibliotekarzy to fakt, że coraz częściej w codziennej pracy spotykamy się z osobami, które nie są wykształconymi bibliotekarzami z różnych jednak powodów pracują w bibliotekach czy też w departamentach zarządzania wiedzą. Jak z nimi współpracować? Jak

wykorzystywać ich wiedzę dla lepszego i skuteczniejszego wspierania procesów zdobywania informacji? Te wszystkie ważne problemy zostały wyczerpująco omówione na przykładzie współpracy bibliotekarzy z PSLs.

Popołudniowa sesja poświęcona była wyzwaniom, jakie pojawiają się w codziennej pracy w sektorze firm prywatnych, w agendach rządowych i szkołach wyższych. Wszyscy referenci podkreślali, że najważniejsze wyzwania to nowe zadania, poszerzający się zakres obowiązków, rosnące ceny wydawnictw i malejące budżety instytucji. Z drugiej strony nowe wyzwania to zmiana sposobu dostarczania informacji, zdalne szkolenia i nauczanie, rozwój osobisty bibliotekarzy i pracowników informacji. Wszystkie te problemy, plusy i minusy codziennej działalności w zmieniającym się dynamicznie otoczeniu są znane również bibliotekarzom w Polsce.

Dzień drugi podzielony na kilka równoległych sesji, otworzył panel na temat dobrych praktyk w działalności wydawnictw prawniczych. Dyskusja była niezwykle interesująca, także dlatego że poza bibliotekarzami brali w niej udział przedstawiciele tak znaczących wydawców jak Sweet & Maxwell oraz LexisNexis UK. Głównym tematem rozmowy były stale rosnące ceny wydawnictw. Wiele miejsca poświęcono też jakości obsługi klientów a także umiejętnościom przedstawicieli handlowych. Co ciekawe i jakże nam bliskie, bibliotekarze zwrócili uwagę na słabe przygotowanie telemark eterów. Istotny głos w dyskusji zabrała Victoria Trotta, wiceprezydent American Association of Law Libraries, która przedstawiła długoletnie doświadczenia bibliotekarzy amerykańskich w budowaniu dobrych relacji z wydawcami. AALL wydaje specjalny poradnik *Guide to Fair Business Practices for Legal Publishers* będący owocem długoletnich dyskusji i doświadczeń.

Spośród wielu interesujących referatów zaprezentowanych w sesjach równoległych wybrałam te, dzięki którym mogłam zapoznać się z różnymi bibliotekami prawniczymi w Wielkiej Brytanii. Szczególnie interesowały mnie sposoby promowania i organizacji usług bibliotecznych. Wiele mówiono na ten temat przy okazji różnych wystąpień, ale wyczerpująco zagadnienie to omówiła Susan Mansfield z HM Treasury w referacie dotyczącym sposobów przedstawiania roli i jakości usług informacyjnych w zamkniętej organizacji. Referat upewnił mnie, że promowanie biblioteki i informacji w organizacji, w której biblioteka jest częścią „maszyny zarabiania pieniędzy” jest niezwykle istotne. W podobnym tonie wypowiedziała się Claire Robinson w referacie na temat promocji usług bibliotecznych.

W „Opowieści o dwóch bibliotekach” Chris Holland przedstawił fascynującą opowieść o bibliotece Law Society, najbardziej szacowanej i najstarszej organizacji zawodowej prawników w Wielkiej Brytanii. Biblioteka Law Society mieści się w starym, zabytkowym budynku. Uroda budyn-

ku wiąże się niestety z jego niefunkcjonalnością. Chris opowiedział, jak w takich warunkach można prowadzić nowoczesną bibliotekę i serwis informacyjny. Wiele miejsca poświęcił również sposobom promocji biblioteki. Zdaje się, że bez tego nie może się obejść żadna brytyjska biblioteka!

Wszystkie sesje były prowadzone w taki sposób, aby uczestnicy mieli czas na wymianę doświadczeń i wspólne dyskusje, z których wnioski były skrupulatnie notowane.

Jak wcześniej wspomniałam, konferencja to także walne spotkanie członków stowarzyszenia. Dlatego też wiele miejsca zajmowały również spotkania i zebrania członków komisji i ciał działających w ramach organizacji. Muszę przyznać, że uczestniczenie w nich było dla mnie szalenie interesujące i pouczające. Zobaczyłam sprawnie działającą i zarządzaną organizację, w której wiele decyzji podejmowanych jest wspólnie i na potrzeby konkretnej chwili. Jeden z ostatnich referatów konferencji poświęcony był szkoleniom użytkowników. Sharon Markless, doświadczony wykładowca i konsultant z wielką swadą opowiadała o błędach popełnianych podczas przygotowywania i prowadzenia szkoleń, zwracając m.in. uwagę na fakt, że dorosłych szkoli się inaczej niż dzieci. Cały wykład wzbudził ogromne zainteresowanie wśród uczestników konferencji. Jeden z jej organizatorów, widząc poruszenie na sali zapytał, czy w związku z dużym zainteresowaniem tematem – stowarzyszenie ma zorganizować specjalne szkolenie w tym zakresie. Na odpowiedź twierdzącą odpowiedział, że w najbliższym czasie takie szkolenie będzie zorganizowane. Tylko pozazdrościć szybkości działania.

Poza oficjalnym programem uczestnicy konferencji brali udział w nieformalnych spotkaniach i dyskusjach. Podczas uroczystych kolacji był czas i miejsce na nawiązywanie kontaktów i nowych znajomości. Pierwsza kolacja miała miejsce w centrum edukacyjnym Our Dynamic Earth <http://www.dynamicearth.co.uk/>, w którym przeżyłam podróż w czasie i w przestrzeni. Byłam we wnętrzu czynnego wulkanu, w lesie tropikalnym i na Antarktydzie. Widziałam dinozaury i fantastyczne ryby. Druga kolacja, sponsorowana przez Sweet and Maxwell odbyła się w eleganckich wnętrzach Hotelu Sheraton. Wieczór minął pod znakiem szkockiej tradycji, która rozbrzmiewała kobzami. Nie zabrakło tańców zarówno przy szkockiej kapeli grającej na żywo, jak i przy muzyce z płyt.

Trzy dni w Edynburgu minęły bardzo szybko. Liczne rozmowy i spotkania utwierdziły mnie w przekonaniu, że bibliotekarze brytyjscy jak i polscy mają sobie wiele do powiedzenia. I że w zasadzie tak na prawdę niezbyt wiele nas różni, a niejednokrotnie nasze doświadczenia są bardzo podobne a nawet takie same.

Jeszcze raz chciałabym podziękować firmie Kluwer International a zwłaszcza Kristianowi Evansowi, za otrzymany grant i zaproszenie mnie na tę konferencję.

BARBARA SZCZEPAŃSKA

13 Międzynarodowa Szkoła Letnia

Historia Międzynarodowej Szkoły Letniej rozpoczęła się w 1991 r. Od tego czasu nie było roku, aby studenci różnych uczelni nie spotkali się, aby wspólnie dyskutować zagadnienia informacji i komunikacji.

W tym roku miała miejsce już trzynasta edycja tej imprezy. Tym razem uczestnicy mieli okazję odwiedzić piękne miasteczko nad Morzem Czarnym – Kiten. Ponad siedemdziesiąt osób, w tym studenci oraz wykładowcy spędzili dziesięć dni, od 13 do 22 lipca 2004, we wspaniałej atmosferze, dzieląc czas pomiędzy pracę nad zagadnieniami naukowymi oraz wspólną rozrywkę.

„Młodzi ludzie i technologia komunikacyjna w jednoczącej się Europie” (*„Young People and Communication Technologies in Enlarging Europe”*) – to temat tegorocznego seminarium. W planie Międzynarodowej Szkoły Letniej, jak co roku, znalazły się warsztaty studenckie i wykłady.

Szkolę rozpoczęły prezentacje przygotowane przez studentów dotyczące bardzo rozległej tematyki, począwszy od nowego systemu nauczania w Holandii (*„Competency education”*), poprzez „Dostęp do informacji – nieocenione dobro, czy konieczne zło?” aż do zagadnień związanych z informacją ekonomiczną (*„Economic information centre”*). Podczas ostatniego plenarnego spotkania studenci zaprezentowali wyniki swojej pracy w czasie warsztatów. Podobnie, jak podczas prezentacji wstępnych tematyka była dość rozległa. Poruszono problemy współpracy w grupie i budowy dobrze współpracującego zespołu (*„Team building”*) jak również dostępu do informacji i cenzury, jako sposobu kontroli (*„Access to the information. Censorship as a way to control it”*). Uczestnicy seminarium rozważali też zagadnienia kulturowe w odniesieniu do integrującej się Europy gdzie zastanawiali się nad zasadnością wprowadzenia jednego wspólnego języka w Unii Europejskiej (*„One common language for EU”*) oraz przepływu informacji na temat innych

krajów członkowskich Unii Europejskiej (*„Intercultural information”*). Końcowe prezentacje odznaczały się wysokim profesjonalizmem, na co miały wpływ wykłady prof. Adriana Borggreve oraz prof. Petera Blumendorfa. Prof. Borggreve omówił najważniejsze zagadnienia prowadzenia prezentacji, przygotowania materiałów informacyjnych oraz sposobów wykorzystania własnego ciała jako podstawowego narzędzia w procesie komunikacji. Natomiast prof. Blumendorf przedstawił sposoby przygotowania prezentacji. Wykłady dostarczyły niezbędnej do pracy wiedzy, pierwszy – sposobów komunikacji, drugi – sposobów współpracy w grupie.

Jak już wcześniej wspomniano, niezwykle istotnym elementem Szkół Letnich jest wspólne spędzanie wolnego czasu, wspólne dyskoteki, tańce, wycieczki, przebywanie na plaży – wszystko to tworzy wspaniałą i niezapomnianą atmosferę. Uczestnicy mieli możliwość poznania dwóch twarzy Bułgarii – turystycznej w czasie wycieczek do Sozopola czy Nesebaru oraz tradycyjnej podczas objazdu po wioskach położonych na górze Strandja. Bułgarscy gospodarze zadbali o to, by każdy wolny wieczór i dzień były wypełnione coraz to innymi zajęciami, którym cały czas towarzyszył śmiech i wspólna zabawa.

Jak co roku w programie Szkoły Letniej znalazły się Wieczór Narodowy oraz Wieczór Międzynarodowy. W tym roku jednak przyjęto nową formułę przeprowadzenia Wieczoru Międzynarodowego: każda z grup narodowych miała za zadanie przygotowanie własnego programu w skład, którego wchodziły różne gry i zabawy uwzględniające tradycje i zwyczaje narodowe związane z morzem. W związku z tym nie zabrakło szant, piratów, wyspy skarbów, budowania statków...

Po zakończeniu 13 Międzynarodowej Szkoły Letniej uczestnicy rozstali się w nadziei na jak najszybsze spotkanie tym razem na Litwie.

JUSTYNA JASIEWICZ

przes Koła Naukowego Studentów
Instytut Informacji Naukowej
i Studiów Bibliologicznych,
Uniwersytet Warszawski

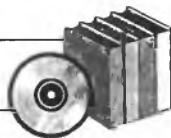

Czy już zamówiłeś książeczkę L. Bilińskiego
Selekcja materiałów bibliotecznych?

Jest to pozycja, która winna się znaleźć w KAŻDEJ BIBLIOTECE!
Cena tylko 9 zł.

Zamówienia: Dział Promocji i Kolportażu 02-086 Warszawa, Al. Niepodległości 213,
tel. (0-prefiks-22) 825-50-24, 608-28-26, faks: (0-prefiks-22) 825-53-49

Świat książki dziecięcej

■ Tylko w Wenecji...

Jeśli są takie miejsca na Ziemi, gdzie zdarzyć się może każda baśń i spełnić najskrytsze marzenie, to jednym z nich na pewno jest Wenecja. Już samo umieszczenie akcji w tym magicznym mieście zobowiązuje, gdyż odbiorca intuicyjnie spodziewa się cudowności... Cornelia Funke, autorka i zarazem ilustratorka powieści *Król Złodziei*, nie od razu zaspokaja te oczekiwania, jakby ufając, że niepowtarzalny klimat Wenecji stanowi wystarczające tło dla powieściowych zdarzeń. I ma rację. Szczegółowa topografia miasta, włoskie nazwy ulic, placów, kanałów, mostów, pałaców i świątyń, popularne zwroty grzecznościowe, elementy architektury (ze słynnymi skrzydlatymi lwami, oczywiście), elementy weneckiej codzienności – wszystko to, umiejętnie odtworzone, wprowadza czytelnika w bajkowy nastrój, pełen tajemnic i niezwykłości.

Akcja utworu, jak to teraz w modzie, zbudowana jest ze schematów fabularnych zacierpniętych z różnych gatunków i z różnych epok. Autorka przywołuje obok wątków baśniowych także motywy charakterystyczne dla powieści przygodowej, detektywistycznej, psychologicznej, czy *fantasy* – bez wysiłku łącząc je w zreczną całość. Najważniejsi bohaterowie pierwszych rozdziałów książki to Prosper i Bo – dwaj osieroceni bracia, którzy przez pół Europy uciekają przed ciotką zamierzającą adoptować tylko młodszego z nich. (Odnajdujemy tu echa baśni o sierocie i złej macosze.) Znalazłszy się w Wenecji, chłopcy dołączają do malowniczej grupy młodzieży. Przewodzi jej zamaskowany nastolatek Scipio – Król Złodziei, z tych, co to bogatym zabierają, by pomóc biednym i bezbronny. Dzieci mieszkają w opustoszałej sali kinowej, wyposażonej w jeden bajeczny element – kurtynę ozdobioną gwiazdami. Żyją z drobnych kradzieży i odważnych „skoków” Scipia. Całej gromadce matkuje uroczą dziewczynka z myślim ogonkiem, opiekuńcza i czuła, namiętnie pochłaniająca książki, które zbiera z parkowych ławek i śmietników.

Z początku akcja toczy się według schematu powieści przygodowo-detektywistycznej. Chłopców śledzi dość zabawny detektyw, teatralnie umowny, korzystający z takich akcesoriów, jak sztuczne wąsy, peruki, etc. Dzięki tej groteskowej pogoni mamy okazję poznać różne zaułki miasta cudów – sklepiki ze starzyzną, labirynty cia-

snych uliczek, kanały, przystanki *vaporetto*. Zwrot akcji następuje w momencie, gdy Król Złodziei dostaje tajemnicze zlecenie: na prośbę sędziwego obywatela Wenecji ma skraść z domu ekscentrycznej artystki skrzydło drewnianego lwa.

Od tej chwili bohaterowie zaczynają „wychodzić” ze swoich ról, jakby zrzucali zużyte weneckie maski. Dotychczasowe więzy pękają, tworzą się nowe, dzieci stają przed trudnymi wyborami i koniecznością podejmowania decyzji. Jednocześnie w powieści pojawia się magia. Dzięki niej nie tylko atmosfera nabiera rumieńców, lecz także ujawniają się ukryte lęki, kompleksy i ogromne smutki młodych bohaterów. Teraz główną postacią dramatu jest Król Złodziei – chłopiec z zaможnego domu, ale źle kochany, nie akceptowany przez nazbyt surowego ojca. Kiedy na końcu książki rozstajemy się ze Scipiem, jest pozornie szczęśliwy, bo spełniło się jego marzenie, ale wnikliwy czytelnik odczuje tragizm tej sytuacji. Przemianę chłopca można przecież odebrać jako metaforę utraconego dzieciństwa, a dorosłość bez dzieciństwa jest zawsze kaleka. Choć Król Złodziei przybrał nazwisko Scipio Szczęściarz, widzimy, że z trudem odnajduje swoje miejsce w życiu i tak będzie dopóki nie dojrzeje, nadrabiając utracone lata.

W powieści, właściwie lekkiej i pełnej przygód, dorosli – poza kilkoma wyjątkami – wypadli nie najlepiej. Zdolni do porzucenia własnych dzieci, traktujący je przedmiotowo, niezdolni do miłości, pełni kompleksów, infantylni, zachłanni. Magia często wydobywa na światło dzienne to, co trudno wyrazić inaczej. Pod tym względem *Król Złodziei* przypomina niesamowite utwory Jonathana Carrola. Świat magii spleciony jest ze światem rzeczywistym w nierozrwalną całość, cudowność pojawia się nagle i po chwili nie możemy się już bez niej obyć.

Król Złodziei urzekł mnie swoim klimatem, swoim poszukiwaniem dobra, dyskretną baśniowością. Młodych odbiorców z pewnością zainteresuje przygoda i sympatyczne grono bohaterów. Akcja powieści dzieje się współcześnie, ale ma w sobie coś ponadczasowego. Mam nadzieję, że każdy czytelnik znajdzie w tej książce coś dla siebie.

EWA GRUDA

Cornelia Funke: *Król Złodziei*. II. autorki.
Warszawa: Egmont Polska, 2003.

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Katarzyna Wodniak: Współczesna prasa kobieca a sprawy książki. Treści literackie w czasopiśmie: „Przyjaciółka”, „Twój styl”, „Cienie i blaski”. Warszawa: Wydaw. SBP, 2004 – 234 s.: il. <Nauka-Dydaktyka-Praktyka>. 66.

Czasopiśmiennictwo, zwłaszcza kobiece, stanowi jedno z ważniejszych źródeł informacji o książkach dla odbiorców nieprofesjonalnych. Czasopisma kobiece nie wypracowały jednolitej strategii propagowania literatury i informowania o niej. Zainteresowanie czytelniczek problematyką książki jest dość zróżnicowane – od aspiracji kulturotwórczych i ambicji tworzenia nowych mód literackich poprzez całkowity brak refleksji o książce i próby zastąpienia jej tekstami literaturopodobnymi. „Twój styl” – przeznaczony dla kobiet ambitnych, ma szerokie prosksiążkowe nastawienie, sporo miejsca poświęca popularyzacji czytelnictwa i innych form uczestnictwa w kulturze. „Cienie i blaski” nie tyle propagują książkę, ale usiłują ją zastąpić relacjami z życia przeciętnych ludzi. Natomiast „Przyjaciółka” ma duże tradycje propagowania literatury XIX-wiecznej i tym samym walki z analfabetyzmem. Po 1989 r. unowocześniona „Przyjaciółka” przypłaciła odwieśnienie swojego wizerunku marginalizacją zagadnień książki i czytelnictwa. Pismo, drukując zaledwie krótkie notki o książkach opowiedziało się po stronie kultury masowej. Czytelnicy tego pisma oczekują tekstów ciekawych, z dużym ładunkiem emocji. Autorka tej interesującej publikacji szeroko omawia problematykę edytorską tych trzech pism (genezę pisma, zawartość treściową i profil, pozycję rynkową i czytelnictwo). Książka zapewnia ciekawą, pasjonującą lekturę wielu czytelnikom, nie tylko specjalistom od edytorstwa.

Dziecko i książka. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Biblioteka Narodowa 27-28 października 2003 r. Red. nauk. Grażyna Lewandowicz-Nosal Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2004 – 164 s. Cena 12 zł.

Publikacja zawiera materiały z ogólnopolskiej konferencji „Dziecko i książka”, zorganizowanej pod patronatem Ministra Kultury i staraniem Biblioteki Narodowej przy współudziale Instytutu A. Mickiewicza w Krakowie i Polskiej Izby Książki, która odbyła się w Warszawie w dniach 27-28.10.2003 r. Obejmuje ona szeroki zakres problemowy, przedstawiając takie zagadnienia jak: literatura dla dzieci, rynek książki dziecięcej, czytelnictwo oraz prezentację najciekawszych w Polsce bibliotek dla dzieci. Autorami 20 opracowań są m.in. Grzegorz Leszczyński, Danuta Świerczyńska-Jelonek, Michał Zajac, Zofia Zasacka, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Ewa Gruda, Stanisława Niedziela i in. Słowem sam kwiat polskich specjalistów ds. książki dziecięcej. Różnorodność tematów, ich aktualność zachęci z pewnością do lektury wielu

bibliotekarzy, nie tylko dziecięcych. Dużym walorem pracy jest prezentacja działalności bibliotek dla dzieci – w Oświęcimiu, Płocku, Legnicy, Sopocie a także najnowszych mediatek dla młodzieży – we Wrocławiu i Olsztynie.

Danuta Rymsza-Zalewska: Stefan Demby. Księgarz i wydawca. Warszawa: Wydaw. SBP, 2004 – 97 s.; 57 tabl.

Stefan Demby: Listy. Oprac. Danuta Rymsza-Zaleska. Warszawa: Wydaw. SBP, 2004 – 226 s.; 14 tabl.

Dwie pozycje wydawnicze poświęcone Stefanowi Dembememu – nauczycielowi literatury polskiej, historykowi literatury, bibliofilowi, bibliotekarzowi, działaczowi społecznemu, a przede wszystkim inicjatorowi powołania i pierwszemu dyrektorowi Biblioteki Narodowej w Warszawie. W pierwszej publikacji autorka omawia różne aspekty bogatej działalności Stefana Dembego – jako człowieka związanego z książką – edytora i księgarza. Czytelnik znajdzie w niej bogaty materiał historyczny związany z pierwszym okresem działań St. Dembego – przed I wojną światową. Druga pozycja – to listy Stanisława Dembego z lat 1923-1928. Książka zawiera ok. 80 listów skierowanych do różnych osób: profesorów uniwersyteckich, literatów, historyków, polityków, z którymi kontaktował się autor. Tom jest uzupełnieniem książki Danuty Rymszy-Zaleskiej pt. *Stefan Demby – znany i nieznany* wydanej przez Bibliotekę Narodową w 2003 r. Podaje ona dodatkowe informacje nt. poszczególnych zdarzeń i osób wspomnianych w listach. Treść obu książek wzbogacona jest bogatym aparatem pomocniczym.

JADWIGA CHRUSCIŃSKA

BOGDAN KLUKOWSKI

Wystarczy iskra...

Możliwe, że jestem uczulony na dramatyczne losy książek, możliwe, że nie powinienem o tym tak często pisać. Możliwe, że ... Ale trudno nie przypominać o tym, że zniszczenie książki jest czymś nienaturalnym. Zarówno wówczas, gdy czyni to z rozmysłem człowiek, jak i wtedy, kiedy zbiory książkowe giną w wodzie lub ogniu.

Drugiego września 2004 r. wieczorem wybuchł pożar w Bibliotece Księżnej Anny Amalii (1739-1807) regentki w niemieckim Weimarze. To niewielkie miasto znane jest od wieków z tego, że stało się ośrodkiem niemieckiej kultury i nauki od czasów oświeconego absolutyzmu. Pięć lat temu Weimar pełnił jednoroczną rolę kulturalnej stolicy Europy – to pomysł zainicjowany przez UNESCO. Jeśli Weimar można nazwać najważniejszym miejscem niemieckiej historii, to biblioteka jest jego centralnym punktem. Znajduje się w tzw. zielonym, renesansowym pałacu, zmodernizowanym w XVIII w. Do śmierci założycielki w bibliotece znalazło się 30 tysięcy tomów, natomiast do końca życia Johanna Wolfganga Goethego (1832), tajnego radcy dworu weimarskiego, zbiory zostały powiększone do 130 tysięcy tomów. Na okres działalności autora *Cierpień młodego Wertera* przypada więc największy rozwój biblioteki. Specjalną kolekcję tworzą publikacje związane z tematem określanym jako Faust. Także w następnych dziesięcioleciach biblioteka gromadziła najwybitniejsze dzieła literatury niemieckiej i europejskiej. Od 1969 r. pełni oficjalną rolę centralnej biblioteki, gromadzącej niemiecką klasykę. Z tego powodu w magazynach biblioteki ulokowanych było około miliona tomów. Biblioteka jest od kilku lat wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO, jeden z opiekunów tych zbiorów nazwał je kolebką klasycznej kultury niemieckiej.

Ponieważ pożar najpierw objął poszycie dachowe biblioteki, spaleni uległy zbiory ulokowane najwyżej. Szczęśliwie nie spłonęły zbiory Biblii, w tym jeden z cenniejszych zabytków drukowanych – Biblia stanowiąca własność Marcina Lutera, dobrze zabezpieczone były inkunabuły i rękopisy. Spło-

nęły natomiast zbiory z okresu reformacji i baroku. Według wstępnych danych spłonęło około 30 tysięcy tomów, dalsze również w liczbie około 30 tysięcy tomów uległy zniszczeniu głównie z powodu użycia dużej ilości wody do gaszenia pożaru. Wśród zalanych znajdują się rękopisy, książki, muzykalia, obrazy i rzeźby zgromadzone w tzw. sali rokokowej, chętnie odwiedzanej przez turystów. Zbiory były w niej ustawione podobnie jak w należącym do Biblioteki Narodowej Pałacu Krasieńskich w Warszawie.

Zalane książki zostaną poddane renowacji w centrum konserwacji książki w Lipsku, które jeszcze pracuje przy ratowaniu książek zalanych dwa lata temu podczas letniej powodzi.

O przyczynach pożaru można spekulować do woli, ale brane są pod uwagę dwie: celowe podpalenie lub (co bardziej prawdopodobne) iskra z przewodu elektrycznego. Złośliwym pechem można nazwać fakt, że w budynku montowane były nowoczesne urządzenia zabezpieczające przed pożarem: sygnalizatory i kurtyny osłonowe z piany i wody.

W ogóle pomieszczenia biblioteki poddane były generalnemu remontowi a jej zbiory były na bieżąco konserwowane. Zabrakło dwóch miesięcy, by większa część zbiorów została przeniesiona do odremontowanych i osuszonych magazynów. Po pożarze odbudowa będzie prowadzona przy wykorzystaniu trudnych do zgromadzenia środków finansowych. Wstępnie straty ocenia się na 10 milionów euro, federalne ministerstwo kultury już zadeklarowało 4 miliony, ogłoszono ogólnoniemiecką i środowiskową zbiórkę, wspomagającą odbudowę gmachu i konserwację zbiorów.

Lepiej nie być prorokiem we własnym kraju i nie wywoływać licha, ale może warto i u nas zająć się bliżej zabezpieczeniem cennych zbiorów bibliotecznych. W ciągu dwóch krótkich miesięcy letnich dyskutowano na temat konserwacji i zabezpieczania zabytków, ze szczególnym uwzględnieniem Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Z wielu poważnych i mniej poważnych wypowiedzi nie wynikało czy ośrodek tym się zajmujący ma na uwadze także biblioteki, czy też tylko muzea i cenne obiekty architektoniczne. ■

Biblioteka dla młodych klientów w Olsztynie otwarta!

3 września 2004 r. Olsztyn wzbogacił się o nowoczesną bibliotekę multimedialną „Planetę 1”, przeznaczoną dla młodych użytkowników w wieku 13-25 lat. Powstała ona w ramach projektu Fundacji Bertelsmanna i jest drugą, obok wrocławskiej, tego typu biblioteką w naszym kraju.

W marcu 2002 r. Fundacja Bertelsmanna ogłosiła w Polsce ogólnokrajowy konkurs na dwie biblioteki modelowe dla użytkowników w wieku 13-25 lat. W porozumieniu z Zarządem Miasta, do konkursu przystąpiła Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie widząc w nim szansę stworzenia w mieście nowoczesnej biblioteki. Przygotowana dokumentacja zapewniła bibliotece udział w dalszym postępowaniu konkursowym, a zaproponowanie przez władze miasta odpowiedniego lokalu i gotowość do partycypowania w kosztach związanych z organizacją biblioteki doprowadziły do podpisania umowy kooperacyjnej.

Umowa kooperacyjna pomiędzy Fundacją Bertelsmanna, Miastem Olsztyn i Miejską Biblioteką Publiczną została podpisana dnia 6 maja 2003 r. Zgodnie z założeniami projektu Miasto Olsztyn zobowiązało się do znalezienia i wyremontowania lokalu, ponoszenia kosztów zatrudnienia i utrzymania biblioteki multimedialnej oraz do zachowania budżetu biblioteki i zatrudnienia w czasie trwania projektu, tj. do lutego 2007 r., na poziomie nie mniejszym niż w chwili podpisania umowy kooperacyjnej. Fundacja Bertelsmanna przeznaczyła na bibliotekę w Olsztynie 453.000€ m.in. na meble, sprzęt techniczny, zakup mediów, reklamę, szkolenie personelu.

Ponieważ zarówno Miastu, jak i Fundacji zależało na jak najszybszej realizacji projektu od razu przystąpiono do prac, które miały dać podstawy przyszłej biblioteki. Już w czerwcu 2003 r., na zlecenie Fundacji Bertelsmanna Instytut Badania Rynku i Opinii Społecznej „IMAS” z Wrocławia przystąpił do pierwszej fazy badań na wybranej losowo grupie młodzieży, których celem było uzyskanie m.in. informacji: na temat preferencji czytelnicznych, o sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież, o przyczynach korzystania i nie korzystania z bibliotek, o oczekiwaniach co do zakresu usług nowej biblioteki i ocenie samego pomysłu biblioteki modelowej. Drugi etap badań przeprowadzony we wrześniu i październiku ub.r. pozwolił już dokładniej określić obszary zainteresowań młodzieży i wyobrażeń co do nowej bi-

blioteki. Z badań wyłonił się obraz idealnej biblioteki: przestronnej, bezpiecznej, nowoczesnie urządzonej, wyposażonej w nowoczesny sprzęt, z dostępem do Internetu i różnego rodzaju informacji, zasobnej w aktualne media dobrane z uwzględnieniem zainteresowań i potrzeb młodzieży związanych z nauką, hobby i wypoczynkiem.

Uczestnicy drugiego etapu badań mogli już poznać projekt aranżacji wnętrza biblioteki multimedialnej wyłoniony w drodze konkursu, który odbył się w lipcu 2003 r. W konkursie wzięło udział 6 zespołów architektów z Polski i Niemiec. Po burzliwej dyskusji wygrała koncepcja biblioteki przedstawiona przez zespół z Drezna, nawiązująca do sąsiedztwa biblioteki, tj. planetarium i tematyki kosmicznej, najbardziej zbliżona do oczekiwań młodzieży ujawnionych w pierwszych badaniach marketingowych.

W lipcu rozstrzygnięto też wewnętrzny konkurs na kierownika biblioteki, który już jesienią mógł się zająć zakupem pierwszych mediów, pracowaniem szczegółów koncepcji biblioteki i kompletowaniem zespołu pracowników.

Rozstrzygnięcie konkursu na aranżację biblioteki pozwoliło podjąć prace projektowe związane z adaptacją lokalu przeznaczonego na bibliotekę. Władze Miasta na ten cel przeznaczyły pomieszczenia należące do Olsztyńskiego Planetarium a zajmowane przez salon gier. Szybkie przygotowanie dokumentacji remontu, sprawne wykonanie procedur przetargowych i wyłonienie wykonawcy pozwoliło już w marcu rozpocząć remont, który zakończył się w ciągu niespełna pół roku i pochłonął ok. 2 mln zł z kasy miejskiej.

W połowie sierpnia bibliotekę oddano w ręce architektów wnętrz, wykonawców mebli, plastików i bibliotekarzy, a 3 września od godz. 13.00 rozpoczęto rejestrację czytelników.

Biblioteka, od pierwszych chwil swojego istnienia, jest oblegana przez młodzież. W pierwszym dniu odwiedziło ją ponad 2000 osób. O tak dużym zainteresowaniu zadecydowała wyjątkowa aranżacja wnętrza, bogate wyposażenie techniczne, atrakcyjny zbiór mediów, przyjazna atmosfera oraz mała kawiarenka stanowiąca integralną część biblioteki, w której można odpocząć od pracy, poczytać prasę lub porozmawiać.

W bibliotece można korzystać z 10 stanowisk internetowych, 3 stanowisk do korzystania z programów multimedialnych i licznych programów użytkowych, 2 stanowisk do przeszukiwania ka-

talogów oraz ze stanowiska do gier komputerowych. Ponadto użytkownicy mają do dyspozycji drukarki, kserokopiarke cyfrową, skaner, nagrywarki, sprzęt do odtwarzania CD i DVD, telewizor i przede wszystkim zbiory. Na dzień otwarcia w bibliotece zgromadzono około 12 000 jednostek na różnych nośnikach, za około 350 000 zł oraz 50 tytułów czasopism w tym cztery obcojęzyczne. Docelowo ma tu być 30 000 jednostek w innych nośnikach – CD, VHS, DVD. Zbiory zostały dobrane bardzo starannie, z uwzględnieniem zainteresowań określonych przez młodzież w trakcie badań marketingowych. Są tu media do nauki, rozrywki, doskonalące wiedzę w różnych dziedzinach, pozwalające rozwijać zainteresowania, materiały dla początkujących czytelników i kinomanów, dla moli książkowych, melomanów i kinomaniaków. Biblioteka oferuje też bardzo bogaty zestaw programów komputerowych, które mogą być pomocne w nauce, ale też np. przy wyborze oprogramowania dla własnej firmy. Korzystając ze zgromadzonych w bibliotece programów można napisać pracę, zaprojektować plakat, czy ulotkę, zaaranżować własny dom lub ogród, a nawet wybrać receptury napojów na do-

mowe przyjęcie. Godnym podkreślenia jest fakt, że ogromna większość programów trafiła do biblioteki za symboliczną złotówkę lub jako dar.

Swoje usługi biblioteka oferuje od poniedziałku do piątku w godzinach 10.00-20.00 i w soboty od 10.00 do 16.00. Takie godziny pracy ustalono na podstawie badań marketingowych, ale mogą być one zmienione, jeśli czytelnicy wystąpią z taką inicjatywą. Dużym ułatwieniem dla czytelników jest możliwość zwrotu wypożyczonych mediów poza godzinami pracy biblioteki przez czynny całą dobę trezor zapewniający zwrot mediów w każdej chwili, również w nocy i w święta.

I jeszcze kilka słów o nazwie biblioteki „Planeta 11”: „Planeta” – ze względu na sąsiedztwo planetarium, „11” – ponieważ biblioteka otrzymała 11 numer w sieci filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.

Mamy nadzieję, że „Planeta 11”, olsztyńska biblioteka multimedialna dla młodych użytkowników sprosta oczekiwaniom młodzieży i stanie się ulubionym miejscem ich spotkań.

DANUTA POL-CZAJKOWSKA
dyrektor Filii nr 11 MBP w Olsztynie

Biblioteka Polska w Paryżu

Prezentacja zbiorów specjalnych Biblioteki Polskiej w Paryżu w warszawskim Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza jest niewątpliwym wydarzeniem w życiu kulturalnym stolicy. Wystawa została otwarta 4 maja i trwała do 31 lipca br., następnie zaś od 24 września do 28 listopada została udostępniona publiczności w Krakowie. Honorowy patronat objęli nad nią prezydenci Polski i Francji – Aleksander Kwaśniewski i Jacques Chirac. Stanowiła ona znakomitą okazję do zastanowienia się nad rolą społeczną, a zwłaszcza kulturotwórczą jaką może odgrywać właściwie zarządzana biblioteka w określonym środowisku, w tym wypadku polonii francuskiej.

Na wystawie stosunkowo niewiele pokazywano typowych zbiorów bibliotecznych takich jak książki, prasa, czy rękopisy, choć należy podkreślić, że były na niej reprezentowane spuścizny rękopiśmienne Juliana Ursyna Niemcewicza, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina. Niewiele było także dokumentów życia społecznego pomimo, iż Biblioteka Polska w Paryżu posiada bardzo poważny ich zasób. Dominowały natomiast, w liczbie kilkuset, dzieła polskich artystów plastyków, głównie malarzy i grafików, którzy w XIX w. i pierwszej połowie zeszłego stulecia

znaleźli się w Paryżu. Nic zresztą w tym dziwnego. Paryż będący w owym czasie centrum sztuki nowoczesnej w Europie przyciągał artystów z całego kontynentu. Atmosfera miasta, a zwłaszcza ówczesnych środowisk bohemy wpływała inspirowo na wielu młodych twórców, którzy tu właśnie szukali natchnienia a zarazem zrozumienia dla swych dzieł. Wystarczy zresztą wymienić tylko niektórych z nich: Michał Elwiro Andriolli, Teodor Axentowicz, Anna Bilińska-Bohdanowiczowa, Olga Boznańska, Gustaw Gwoźdecki, Władysław Hofman, Zofia Stryjeńska, Jan Styka, Władysław Ślewiński, Leon Wyczółkowski, Stanisław Wyspiański i wielu innych. Dla bibliotekarzy ważne jest jednak przede wszystkim to, że właśnie biblioteka, a nie inna placówka kulturalna stała się wśród polonii paryskiej instytucją, która zgromadziła prace największych twórców. Nie powstało na przykład w tym czasie ze zrozumiałych względów muzeum polskie czy też archiwum polskie mogące gromadzić podobne zbiory. Po prostu Biblioteka pełniła w środowisku polskim swoje tradycyjne funkcje polegające na gromadzeniu, przechowywaniu i udostępnianiu publikacji ogłaszanych drukiem uzupełniając je gromadzeniem dzieł, które później wraz z upływem lat okazały się bezcennymi dziełami sztuki.

Wystawa stanowi niewątpliwie świadectwo osiągnięć Biblioteki Polskiej w Paryżu. W czasach gdy tak wiele mówi się i pisze o skutecznym zarządzaniu bibliotekami, stosowaniu kompleksowego zarządzania jakością, miejscu i roli bibliotek we współczesnym życiu umysłowym, warto chyba zastanowić się co legło u podstaw tak znaczących osiągnięć tej instytucji.

W jednej z sal Muzeum Literatury prezentowane były podobizny członków Paryskiego Towarzystwa Historyczno-Literackiego. Powstało ono 29 kwietnia 1932 r. Wśród piętnastu jego założycieli znaleźli się m.in.: książę Adam Czartoryski, Julian Ursyn Niemcewicz i generał Józef Bem. To właśnie oni, polscy emigranci polityczni, którzy napłynęli do Francji po stłumieniu powstania listopadowego, skupieni w szeregach Towarzystwa we współpracy z francuskim Towarzystwem Cywilizacji (*Société de Civilisation*) powołali do życia w 1838 r. instytucję, którą nazywali Biblioteka Polska (*Bibliothèque Polonaise*). Grupie tej udało się także pozyskać do współpracy liczne grono intelektualistów francuskich¹.

Szybki rozwój placówki korzystającej z oparcia w prężnym środowisku polskich emigrantów a także przychylności władz francuskich spowodował konieczność przeniesienia jej zbiorów do własnej siedziby. Dokonano tego w 1854 r. Od tej pory po dzień dzisiejszy Biblioteka Polska w Paryżu znajduje się przy *Qui d'Orleans* na wyspie świętego Ludwika. Budynek na jej potrzeby zakupili Adam Czartoryski i Władysław Zamojski, co wynikało z faktu, iż Biblioteka była w owym czasie ośrodkiem monarchistycznej myśli politycznej. Biblioteka oprócz poloników dostarczała przede wszystkim bieżącej informacji o świecie współczesnym. Wraz z liberalizacją stosunków politycznych na ziemiach polskich, co miało miejsce zwłaszcza w zaborze austriackim, zwiększał się stopniowo wpływ Polaków zamieszkałych w kraju na zarządzanie placówką, także w 1893 r. Towarzystwo Historyczno-Literackie, które ją powołało do życia zawiesiło swą działalność. Od 1903 r. funkcjonuje w ramach Biblioteki Muzeum Adama Mickiewicza będące rodzajem wydzielonej kolekcji stanowiącej dar Władysława Mickiewicza dla biblioteki. Kolekcja ta zawiera ikonografię Adama Mickiewicza, portrety rodziny Mickiewiczów oraz portrety pochodzące z epoki, ilustracje do pism Mickiewicza i reprodukcje dzieł związanych z Mickiewiczem². Po odzyskaniu niepodległości, w 1926 r. Bibliote-

ka Polska w Paryżu stała się stacją Polskiej Akademii Umiejętności. Była nią do 1940 r. Wkroczenie wojsk niemieckich do Francji otworzyło nowy, tym razem niezwykle dramatyczny rozdział w jej historii charakteryzujący się przede wszystkim dążeniem do uchronienia jej zbiorów przed zrabowaniem. W tym też czasie pomimo ofiarności Polaków zaangażowanych w to przedsięwzięcie i wysłania części zbiorów na południe Francji – do części nie okupowanej przez Niemców, biblioteka poniosła straty w zbiorach, których po wojnie nie udało się już odzyskać. Likwidacja Polskiej Akademii Umiejętności przez władze komunistyczne połączona z przejściem przez państwo jej majątku postawiła pod znakiem zapytania przyszłość Biblioteki Polskiej w Paryżu, do której pretensje rościły zarówno oficjalne władze polskie, jak i środowiska polskich emigrantów. Długotrwały spór rozstrzygnął ostatecznie parlament francuski przyznając prawa do biblioteki emigracyjnemu Towarzystwu Historyczno-Literackiemu, które w zmienionej gruntownie po drugiej wojnie światowej sytuacji politycznej kraju, postanowiło w 1946 r. reaktywować swoją działalność. Trudna sytuacja finansowa biblioteki uległa poprawie w momencie, gdy jej działalność zaczęła wspierać od 1978 r. Fundacja Lanckorońskich, a od 1992 r. Fundacja im. Zygmunta Lubicz Zaleskiego³.

Obecnie Biblioteka Polska w Paryżu jest jedną z najważniejszych instytucji kulturalnych znajdujących się poza granicami kraju. W jej zbiorach znajduje się ok. 220 000 jednostek, które są bardzo zróżnicowane pod względem tematycznym. Wśród nich jest 150 000 książek (pewnych tytułów nie posiadają nawet biblioteki krajowe), 30 000 druków ulotnych, 3200 tytułów czasopism, 4000 map i atlasów, 30 000 obrazów i grafik, 5000 rękopisów, kolekcja numizmatów⁴.

Tak więc historia i dzień dzisiejszy Biblioteki Polskiej w Paryżu jest przykładem funkcjonowania w ramach jednej instytucji całego kompleksu archiwalno-muzealno-bibliotecznego.

Na koniec wypada podkreślić, wystawa jest szczególnie godna polecenia ze zrozumiałych nie tylko miłośnikom sztuk plastycznych, historii literatury i bibliofilom, ale przede wszystkim nauczycielom języka polskiego, historii, bibliotekarzom szkolnym i samym uczniom. Umożliwiła ona bowiem nie tylko poznanie dorobku czołowej instytucji emigracyjnego życia kulturalnego, lepsze zrozumienie omawianych w ramach programów nauczania epok literackich i okresów historycznych, a także funkcji samej biblioteki.

PAWEŁ TANESKI

Biblioteka Szkoły Główniej Handlowej
w Warszawie

¹ Hasło Biblioteka Polska w Paryżu. W: *Encyklopedia wiedzy o książce*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1971, s. 196.

² *Funkcje i rola kolekcji artystycznych i muzealnych Biblioteki Polskiej i Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu*. W: *Acta Universitatis Copernici. Zabytkoznawstwo i konserwatorstwo*. T. 326.

³ Tamże. Od 2003 r. Kazimierz Piotr Lubicz-Zaleski jest dyrektorem Biblioteki.

⁴ Biblioteka Polska w Paryżu, XIX-XX w. Strona internetowa Nacz. Dyr. Arch. Państw.

W świecie Andersena

Zbliżający się Rok Jubileuszowy 200-lecia urodzin Hansa Christiana Andersena jest doskonałą sposobnością, by na nowo powrócić do jego pisarstwa, obecnego od bodaj stu pięćdziesięciu lat w doświadczeniach czytelniczych polskich dzieci i powracającego w lekturach kolejnych generacji. Duński pisarz znalazł się wśród tych autorów, którzy zdobywszy serca młodych odbiorców, pozostali w nich na całe życie, tak, że nie wahali się – już jako dorośli – zaproponować swoim dzieciom tych samych lektur.

Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej w Suwałkach, mieście urodzenia autorki najpiękniejszej polskiej baśni *O krasnoludkach i sierotce Marysi*, postanowiła ze znacznym wyprzedzeniem zainicjować cykl spotkań poświęconych Andersenowi. Dzięki różnorodnym formom pracy wśród czytelników, placówka cieszy się powszechnym zainteresowaniem lokalnej społeczności. Można było więc zakładać, że planowany wieczór Andersenowski spotka się z zainteresowaniem, zwłaszcza, że zadbano zarówno o bogaty program merytoryczny, jak i nadano mu charakter świątecznego zdarzenia, zapewniając dzieciom posiłek oraz słodycze i napoje. Nie miał być to jeden z wielu wieczorów literackich, lecz coś szczególnego, co zapisze się w pamięci uczestników.

Rzeczywistość wszakże przerosła najśmielsze oczekiwania. Nauczyciele, zawsze otwarci na propozycje biblioteki, przeprowadzili specjalne lekcje poświęcone baśniom i pisarzowi, przygotowując uczniów do aktywnego uczestnictwa. Sami uczniowie zaś nie ograniczyli się jedynie do tytułów obecnych w lekturach obowiązkowych, ale sięgnęli po inne obecne na polskim rynku wydawniczym. Chęć uczestnictwa zgłosiło tak wielu zainteresowanych, że największym zmartwieniem organizatorów było przygotowanie odpowiednich warunków dla planowanych spotkań.

Na program wielogodzinnych imprez złożyły się prelekcje oraz warsztaty prowadzone przez krytyka literackiego, Waldemara Omaszcza, od lat współpracującego z naszą placówką.

Prelekcje:

1. W kręgu najpiękniejszych baśni – *Calineczka*, *Księżniczka na ziarnku grochu*, *Dziewczynka z zapalkami*, *Brzydkie Kaczątko*, *Nowe szaty cesarza*, *Pasterka i kominiarczyk*, *Dzikie łabędzie*, *Królowa śniegu*.

2. Dziecięce widzenie – najgłębsza prawda o świecie.

3. Kim jest autor najpiękniejszych baśni?

Warsztaty:

1. Moje zakończenie wybranej baśni Andersena, np. *Dziewczynki z zapalkami*.

2. Nie Dawno, dawno temu..., ale właśnie teraz; nie Za górami za lasami..., ale tu u nas w Suwałkach, nad Czarną Hańczą lub nad Wigrami – wspólne tworzenie baśni związanej z małą ojczyzną uczestników spotkania.

3. Tajemnice roślin, zwierząt i przedmiotów – uważne czytanie wybranych *Baśni* Andersena.

Całe zdarzenie już na wstępie okazało się niezwykle barwnym, baśniowym właśnie karnawałem. Dzieci przybyły pięknie przebrane za postaci z *Baśni*. Trudno powiedzieć co najbardziej należało podziwiać – inwencję małych czytelników w przygotowaniu strojów, czy naprawdę wielką znajomość wielu baśni. Mała Calineczka naprawdę sprawiała wrażenie, że można umieścić ją na liliu wodnej, a maleńkie przezroczyste skrzydełka upodobniły ją do zwiewnego duszka kwiatów. Dzieci zapytane kiedy Calineczce wyrosły skrzydełka odpowiadały bezbłędnie, podobnie jak na inne pytania. Każdy z uczestników sprawiał wrażenie, że wie bodaj wszystko o bohaterach ulubionych baśni i ciągle opowiadał o swoim literackim pierwowzorze. Królowe śniegu majestatycznie prezentowały się zebranym, a wróżki roztańczyły tajemniczą aurę, gotowe wszystko zaczynać dookoła.

Prowadzący podzielił czas spotkania na półgodzinne segmenty, przeplatając pogadanki zdjęciami warsztatowymi i konkursami, a panie bibliotekarki i nauczycielki zadbały by nikomu nie zabrakło sił do pracy i zabawy – częstując uczestników kanapkami, słodyczami i napojami. Nigdy bodaj w Bibliotece nie było tak gwarno i wesoło, że przechodnie pytali zainteresowani, co takiego dzieje się w szacownej placówce.

Dorośli uczestnicy spotkania byli zdumieni niezwykłą znajomością twórczości Andersena i pięknem dziecięcego widzenia świata. Gdyby spełniły się przepowiednie małych wróżek, które ze sceny przepowiadały przyszłość, wszyscy byliby po prostu szczęśliwi.

Po kolejnych przerwach młodzi uczestnicy wracali z zapałem na salę, oczekując wciąż nowych doznań. Chętnie nawiązywali do baśni Andersena przytaczając najbardziej lubiane fragmenty, dopowiadali pominięte przez koleżanki i kolegów szczegóły. Starsi definiowali wyznaczniki gatunkowe baśni, wskazując na rolę zarówno zabawek, jak i przyrody w kształtowaniu ukazwanej rzeczywistości. Widać było, że bardziej

pochłaniają same utwory, niż biografię autora. Niemniej jednak, gdy prowadzący zaczął opowieść o Hansie Christianie Andersenie, słuchali z uwagą.

Kilku godzinne spotkanie nikogo nie znużyło, a dzieci do końca zachowywały ogromną inwencję w wynajdywaniu nowych wątków w utworach Andersena wydobywając z jego pisarstwa jakże istotne treści. Można powiedzieć, że

wszystkie zakładane cele zostały osiągnięte, pozostaje więc mieć nadzieję, że ta forma pracy bibliotecznej nie zostanie porzucona i zaowocuje nowymi przedsięwzięciami.

JADWIGA NOWACKA

Biblioteczka Publiczna

im. M. Konopnickiej w Suwałkach

Reminiscencje Tygodnia Bibliotek w Bibliotece Publicznej w Gościeradowie

W związku z ogłoszonym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Tygodniem Bibliotek pod hasłem „Biblioteki w Europie były zawsze” w GBP w Gościeradowie w dniach 8-15 maja br. uroczystości obchodzono święto biblioteki i bibliotekarzy. Uroczystości zorganizowano we współpracy z władzami samorządowymi gminy Gościeradów, Stowarzyszeniem Przyjaciół Gościeradowa, Gminnym Ośrodkiem Kultury i Szkołami.

8 i 9 maja były „Dniami otwartymi”, każdy mógł skorzystać ze zbiorów bibliotecznych, kawiarenki internetowej oraz obejrzeć przygotowane z okazji Tygodnia wystawy: „starych książek”, Wydawnictw Towarzystw Regionalnych Lubelszczyzny oraz przygotowaną przez Stowarzyszenie Przyjaciół Gościeradowa wystawę zdjęć przedstawiającą życie w dawnym Gościeradowie. Wystawy otwarte były dla odwiedzających przez cały tydzień. Na kolejny dzień 10 maja w bibliotece zaplanowano uroczystości z władzami gminy, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej i zaproszonymi gośćmi. Uczestnikami spotkania byli m.in. Agnieszka Kowal – członek Zarządu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Zbigniew Leziak ze Starostwa Powiatowego w Kraśniku, Jan Filipczak – wójt Gminy Gościeradów, Andrzej Zychowicz – z-ca wójta Gminy Gościeradów, Mariusz Szczepanik – przewodniczący Komisji Kultury Gminy Gościeradów oraz prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Gościeradowa, Anna Potocka – kierownik Referatu Edukacji i Spraw Społecznych Gminy Gościeradów, radni powiatowi i gminni, członkowie Stowarzyszenia Przyjaciół Gościeradowa, dyrektorzy i przedstawiciele szkół i przedszkoli oraz bibliotekarze. Z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie w uroczystości uczestniczyli dyrektor Zdzisław Bieleń, Zofia Szumiło, Urszula Gierszon oraz Dariusz Chruścik. Miejsko-Powiatową Bibliotekę w Kraśniku reprezentowały dyrektor Anna Zbytniewska i Urszula Głębocka – instruktor ds. metodycznych. Po uroczystym powitaniu gości głos zabrali Marszałek Agnieszka Kowal, podkreślając społeczną rolę bibliotek

jako centrum kultury, edukacji i informacji oraz dyrektor WBP Zdzisław Bieleń. Jednym z głównych punktów programu uroczystości tego dnia było przedstawienie swojej twórczości przez poetkę Magdalenę Marchwic-Widawską, laureatkę Nagrody Ministra oraz Prezes Stowarzyszenia Lublin Dzieciom. Magdalena Marchwic-Widawska recytowała poezję miłosną z tomiku *Zadumania*. Następnie wystąpił zespół teatralny Abra-Kadabra z Zespołu Szkół w Księżomierzu. Kolejnym punktem programu było uroczyste otwarcie sali komputerowej z programu „Ikanka”, utworzonej dzięki pomocy Ministerstwa Nauki i Informatyzacji oraz Władz Samorządowych Gminy Gościeradów. Przecięcia wstęgi dokonali marszałek A. Kowal, wójt gminy J. Filipczak i dyr. WBP Z. Bieleń. Dzień ten był również okazją do zakupienia książek w księgarni W. Konarskiego „Avalon”.

Kolejne dni obfitowały w równie ciekawe spotkania. We wtorek dr Zbigniew Józwick, naukowiec i podróżnik, opowiedział o swoich doświadczeniach z pracy badawczej na Spitsbergenie. Referat „Mnie Spitsbergen ciągle woła” był wspaniałą lekcją geografii. W środę mogliśmy posłuchać wspomnień z lat okupacji pani Emilii Zapafy. Najmłodsze dzieci szczególnie zaciękały książeczki z czasów przedwojennych. W czwartek znane osoby z gminy czytały dzieciom wierszyki i bajeczki. „Maraton czytania” rozpoczął wójt gminy J. Filipczak. Każdego dnia atrakcją były występy teatrzyków oraz rozstrzygnięcia konkursów rysunkowych pt. „Ulubiony bohater moich książek” i „Biblioteka w moich oczach teraz i w przyszłości”. W sobotę, ostatniego dnia uroczystości, dr Z. Kozak przedstawił referat „Czym jest książka w życiu człowieka”.

„Tydzień Biblioteki” umożliwił mieszkańcom spotkanie wielu interesujących osób, natomiast dla biblioteki był to czas promocji, zainteresowania książką i pozyskiwania nowych czytelników.

DAGMARA NASIŁOWSKA

KATARZYNA KĘPIŃSKA

Gminna Biblioteka Publiczna w Gościeradowie

Letnie (i czasem nietypowe) propozycje Biblioteki w Swarzędzu

Biblioteka Publiczna w Swarzędzu ograniczała swoją działalność do wypożyczania książek. Biblioteka i jej wszystkie filie mają trudności lokalowe, są dalekie od komputeryzacji, od nowoczesnej estetyki, kojarzą się z ciasnotą, choć ciekawym księgozbiorem. Po objęciu stanowiska dyrektora postanowiłam wyjść z książką do ludzi, proponując różnorodne imprezy z zakresu szeroko pojętej kultury.

Swarzędzka Biblioteka Publiczna przygotowała na początek tegorocznego lata ciekawą ofertę dla swoich czytelników, a także dla mieszkańców miasta i gminy.

Zorganizowaliśmy kameralne spotkanie z Mariuszem Sabiniewiczem – mieszkańcem Swarzędza, aktorem Teatru Nowego w Poznaniu, znanym z roli Norberta w serialu „M – jak miłość”. Gość biblioteki przedstawił uczestnikom spotkania blaski i cienie zawodu aktora. Młodzieży z gimnazjalnego kółka teatralnego opowiedział o technikach aktorskich, o walce z treścią, „ból” wkuwania tekstów na pamięć, o różnych aktor-

skich perypetiach na deskach teatru i na planie filmowym.

W czerwcu rozstrzygnęliśmy też dwa konkursy ogłoszone w związku z ukazaniem się V. tomu przygód Harry’ego Pottera – na najlepszą recenzję i najciekawszą pracę plastyczną. Prac literackich nie wpłynęło wiele, ale pocieszające jest, że ich poziom był naprawdę bardzo wysoki. Młodzież utożsamia się z bohaterami książki, co świadczy o bardzo emocjonalnej lekturze tej pozycji, a także o dużej wrażliwości czytelniczej. Naprawdę zaskakiwały nas mądre wypowiedzi, dojrzałe przemyślenia, ciekawy styl. Wszyscy uczestnicy konkursów zaproszeni zostali do filii biblioteki i nikt nie wyszedł z pustymi rękami. Każdy otrzymał kolorowy dyplom, upominek, gadżet związany z bohaterami książki, laureaci oczywiście – książki. Nagrody wręczały pracownice filii biblioteki, przebrane za czarownice, trzymające prawdziwe miotły w rękach. Dla najlepszej wg mnie pracy ufundowałam prywatną nagrodę – „Złotą czarownicę”. Na zakończenie imprezy przeprowadziłyśmy mini-quiz sprawdzający wie-

Uroczystość zakończenia konkursu związanego z ukazaniem się V. tomu przygód o Harrym Potterze

dzę uczestników z lektury książki – młodzież pamiętała każdy szczegół. W oddziale dla dzieci i młodzieży warto obejrzeć wystawę pokonkursową w specjalnie z tej okazji utworzonej „Galerii pod sufitem”.

Wykorzystując bliskość Swarzędza od aglomeracji poznańskiej biblioteka zaprosiła teatry uliczne, które wystąpiły w ramach Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego MALTA 2004. Teatr uliczny nie ma wprawdzie zbyt wiele wspólnego z biblioteką, ale ta nietypowa dla biblioteki propozycja spędzenia czasu pomogła wyrwać choć na parę godzin, kilkuset młodych ludzi sprzed telewizorów i komputerów – i to chyba najważniejsze. Trzy spektakle – klaun z Belgii, Teatr Emocji i Wyobraźni ze spektaklem „Umarli muszą tańczyć” oraz koncert orkiestry bębnowej Jembe Fola zorganizowaliśmy na terenie nowych osiedli, które stanowią typowe betonowe blokowiska z całym balastem wynikającym z tego typu architektury. Tym razem biblioteka nie poprzez książki, ale poprzez zaproszenie teatrów starała się ożywić osiedlową społeczność podejmując próbę oswojenia jej z tym specyficznym rodzajem kultury, jakim jest teatr uliczny. Cieszy też fakt, że znaleźliśmy sponsorów, którzy wsparli finanso-

wo, umożliwiając zapewnienie oprawy dla naszego projektu.

W tym samym mniej więcej czasie otrzymaliśmy od firmy meblowej VOX INDUSTRIE kilkanaście pięknych, zielonych regałów i komody z przeznaczeniem do filii w Paczkowie, która pracuje w najtrudniejszych warunkach. Ta pomoc sponsora pomogła w stworzeniu przytulnego kąca w naszej filii.

Początek lata był dla biblioteki w Swarzędzu bardzo pracowity, ale mamy nadzieję, że nasze pomysły były z radością przyjęte przez czytelników i nie tylko... Staramy się podejmować inicjatywy z różnych dziedzin kultury, aby biblioteka była kojarzona z propozycjami, które w efekcie mają szansę przekonać niektórych opornych czytelników do tego, aby zajrzeli do nas, bo w bibliotece może być i kolorowo, i wesoło, i tak trochę inaczej. Myślę, że do celu można dążyć różnymi drogami, nawet tymi nieco kręznymi, byleby w efekcie wszystkie drogi prowadziły do... biblioteki.

MAŁGORZATA MERCZYŃSKA
dyrektor Biblioteki Publicznej w Swarzędzu

Z WARSZTATU METODYKA

Booktalking może przygotować każdy – rady dla początkujących gawędziarzy

Część pierwsza

Istotne znaczenie w kształtowaniu pozytywnej postawy dzieci wobec czytania posiada metodyka pracy z młodym odbiorcą, dlatego też konieczne jest stworzenie systemu obejmującego m.in. powołanie instytucji wspierającej rozwój metod i form pracy z „nieczytelnikami”. W USA rolę tę pełni specjalna agenda działająca przy Young Adult Library Services Association (YALSA), oddziale ALA. W polskim bibliotekarstwie odczuwa się brak takiej jednostki, podobnie jak bibliotecznych projektów ukierunkowanych na rozpowszechnianie wśród dzieci i młodzieży idei czytania dla przyjemności. Jednym z elementów takiego programu może być organizowanie booktalkingu*, który sprzyja promowaniu wśród

uczniów książek wykorzystywanych dla rekreacji.

Booktalking można umiejscowić między opowiadaniem a recenzją utworu; obie formy literackie mają w nim swój udział, choć równocześnie żadna z nich nim nie jest. Pod pojęciem booktalkingu należy bowiem rozumieć gawędy o lekturach, chociaż nie są to typowe pogadanki. O konieczności rozróżnienia tych dwóch form decyduje fakt, iż prezentacje omawianych gawęd odbywają się najczęściej na zewnątrz biblioteki publicznej oraz łączą w sobie dwie umiejętności: talent opowiadania i sprzedawania książki z wykorzystaniem mechanizmów reklamy w jej upowszechnianiu. Jedyną pewną zasadą w booktalkingu jest nieujawnianie wszystkich informacji o dziele – co jest, niestety, częstym błędem adeptów tej sztuki – ale uwzględnianie tylko „kuszących” fragmentów lektury. Przyjmuje się, że jest tak wiele typów booktalkingu, ilu przygotowują-

* W artykule wykorzystano literaturę zagraniczną ponieważ w polskim piśmiennictwie bibliotekarskim – poza artykułem M. Zajęca (*Mówić o książkach*, „Guliwer” 1996 nr 6) – właściwie brakuje informacji nt. booktalkingu. Dla polskich bibliotekarzy wzorem mogą być recenzje Anny Horodeckiej publikowane na łamach „Guliwera”, reklamówki telewizyjne i radiowe oraz fragmenty książek drukowanych na okładkach pozycji kryminalnych i sensacyjnych.

cych je gawędziarzy. Można jednak rozróżnić gawędy długie (trwające 10-15 minut) i krótkie (nieprzekraczające 1 minuty) oraz jako drugą klasyfikację – opowieści wygłaszane w bibliotekach publicznych i w bibliotekach szkolnych.

Wybór książek do zaprezentowania w czasie booktalkingu

Bibliotekarz powinien czytać wszystkie typy książek z zakresu różnych przedmiotów zainteresowania czytelników, w poszukiwaniu tematów, które mogą ich zaintrygować, jak również bohaterów wartych przedstawienia. Równocześnie należy śledzić lektury uczniów, aby dobrze orientować się w ich preferencjach czytelniczych i dzięki tej wiedzy dokonywać wyboru trafnych tytułów do omówienia podczas spotkania.

Podstawowymi kryteriami selekcji utworów powinna być fabuła książek i upodobania ich odbiorców a nie jakość literatury i własne reakcje, dlatego trzeba upewnić się, że w lekturze porusza się tematy, o których uczniowie chcieliby rozmawiać ze swoimi rówieśnikami. Niektórzy gawędziarze proponują więc słuchaczom wszystko, co może ich zaciekawić: narkotyki, umawianie się na randki, niebezpieczeństwo, agresja, szokujące sceny, a nawet morderstwo, co oczywiście nie oznacza wskazywania tytułów o tak wyraźnie zarysowanej problematyce. Zważywszy, że kłamanie jest akceptowane w booktalkingu, można nie być do końca prawdomównym i trochę pofantazjować, a młodzież nie dowie się o tym fakcie zanim nie zacznie czytać lektury. Jeśli więc jest w utworze choćby jedna scena mogąca przyciągnąć uwagę młodych odbiorców, należy ją uwzględnić. O wykorzystaniu kontrowersyjnych tematów zawsze jednak należy wcześniej poinformować nauczyciela.

Nie zaleca się przywoływania młodzieżowych bestsellerów (one sprzedają się same) lub najnowszych tomów, ale zachęca się do mówienia o pozycjach zawierających informacje warte przekazania młodym ludziom. Należy zatem zastanowić się nad wyborem nie tylko utworów o wspólczesnej tematyce – choć są one najbardziej wskazane dla czytelników „opornych” – ale także nad informowaniem uczniów o klasycie literatury. W czasie booktalkingu gawędziarze nawiązują również do znanych filmów i przeciwstawiają książki hollywoodzkim adaptacjom filmowym, proponują pozycje polecane w miejscowej księgarni lub dyskutują o lekturach o tematyce młodzieżowej. Jeśli jest to możliwe, najlepiej zacząć od tytułu lub autora popularnego wśród młodzieży. Niezależnie od gatunku i rodzaju literackiego zawsze trzeba zwracać uczniom uwagę na odmienne edycje tych samych utworów, różniące się nie tylko rozmiarem, drukiem, objętością, obwolutą,

ale także tak istotnymi cechami jak poziom wydana i szata graficzna.

W czasie booktalkingu nie zaleca się omawiania książek nie lubianych lub nie przeczytanych. Te ostatnie pozycje można wykorzystać, gdy bibliotekarz przyzna, że nie zapoznał się z nimi, a następnie zaproponuje kilku słuchaczom ich lekturę i poprosi o zrelacjonowanie części fabuły podczas kolejnego spotkania. Chociaż rekomendacja rówieśników jest najlepszą promocją utworu, to jednak nie powinno się reklamować tytułów nieznanymi.

Techniki opisywania booktalkingu

Już w czasie lektury powinno się zapisywać nie tylko informacje bibliograficzne książki, ale także imiona głównych postaci, zarysy fabuły, numer strony ze sceną możliwą do wykorzystania w czasie booktalkingu, być może jeden lub dwa zasadnicze tematy lub myśli oraz cechy adresata książki. Warto zanotować swoją emocjonalną reakcję na dzieło i to, co zainteresowało bibliotekarza jako czytelnika, ponieważ może także przyciągnąć uczniów. Z kolei układanie krótkiej gawędy z każdego utworu jest dobrym sposobem na dyscyplinowanie się w myśleniu o możliwości jego prezentacji nastolatkom.

Młodzi odbiorcy zazwyczaj w ciągu pierwszej minuty trwania gawędy decydują, czy książka może ich zainteresować, dlatego przygotowując booktalking wykorzystuje się metodę komponowania zwiastunów filmowych, które – podobnie jak gawędy – powinny wzbudzić zaciekawienie filmem poprzez opowiadanie o nim tak dużo i w taki sposób, aby publiczność zapragnęła obejrzeć go lub używa elementu określanego w języku angielskim pojęciem „hook”. Takim „haczykiem” jest to, co przyczynia się do zapamiętania utworu, dzięki czemu zyskuje się uwagę publiczności i utrzymuje jej ciekawość oraz to, co pozwala uzasadnić przyczynę czytania książek. „Haczykiem” może być także stwierdzenie, że omawianych pozycji nie wypożycza się młodszym dzieciom, ale uczniowie klasy uczestniczącej w spotkaniu są wystarczająco dojrzały, aby je poznać.

Streszczenie fabuły, zaprezentowanie głównego bohatera, zarysowanie kilku scen lub oddanie nastroju książki to cztery podstawowe sposoby pisania gawęd. Techniki te stosuje się samodzielnie lub dowolnie łączy. Pierwsza z nich – najłatwiejsza i najbardziej popularna – polega na omówieniu głównych wątków lektury i zatrzymaniu się przed rozwiązaniem punktu kulminacyjnego, czyli wykorzystaniu tzw. zawieszenia głosu. Obszerność przedstawianej intrygi zależy od tego, jak długi fragment utworu trzeba przeczytać, dopóki coś absorbującego nie wydarzy się. Jeśli autor porusza kilka zagadnień, powinno się opo-

wiedzieć o każdym z nich. Gawędziarze mogą również skupić się na jednej lub kilku głównych postaciach i wyjaśnić, w wyniku jakich okoliczności znalazły się one w danej sytuacji. Relacje przygotowuje się w pierwszej lub trzeciej osobie; nieistotny jest także rodzaj prezentera: kobieta może mówić jak mężczyzna i na odwrót. Można również przedstawić całą scenę, anegdotę lub jedną krótką historię z dzieła, łącznie z zakończeniem, podkreślając, że jest to na przykład tylko jedna z przygód bohatera opowieści. Zgodnie z inną metodą informuje się o kilku wydarzeniach i następnie doprowadza narrację do momentu, kiedy zdarzenia te zbiegają się. Słuchaczy na pewno zaintryguje mówienie o sekrecie, ale w taki sposób, aby publiczność zapragnęła go poznać, choć oczywiście nie można go zdradzić. Z kolei nastrój lektury oddaje się poprzez wybór charakterystycznej tonacji głosu, jak również dokonywanie zmian w jego brzmieniu, intensywności i rytmie oraz selekcję właściwych słów lub odpowiednie akcentowanie. Wykorzystuje się także unikatowy styl pisania autora, wplatając w swój tekst sentencje z utworu w taki sposób, aby wprowadzić słuchaczy w odpowiednią atmosferę i aby gawęda brzmiała jakby bibliotekarz czytał fragmenty dzieła, czego należy unikać; parafrazowanie słów pisarza jest bardziej osobiste i angażujące dla publiczności niż odczytywanie tekstu lektury.

Najlepiej jest opowiadać fabułę według kolejności wydarzeń i nie wprowadzać zbyt wielu bohaterów. Relacjonowane zdarzenia nie powinny obejmować zbyt długiego okresu, a słuchaczy nie należy zaskakiwać zmianą raz obranego nastroju gawędy, choć od tej zasady stosuje się odstępstwa, o czym później.

Przygotowując booktalking należy mieć na uwadze fakt, iż dzieci chcą wiedzieć, co wydarzy się w książce i co jest w niej tak ekscytującego, że powinni zapragnąć ją przeczytać. Powstrzymując się od osobistych upodobań, trzeba więc dać im odczuć, że pomimo wysłuchanej gawędy to one podjęły decyzję o wyborze lektury.

Aby przejście między gawędami było łagodne i nie sprawiało wrażenia przypadkowej selekcji książek, prezentacje można przygotować w taki sposób, aby ostatnie zdanie jednej gawędy było równocześnie pierwszą sentencją następną. Dobrą techniką przechodzenia od jednego booktalkingu do kolejnego jest także zadawanie pytań. Istotną rolę odgrywa zakończenie. Liczne opowieści kończą się po prostu podaniem tytułu omawianego utworu w myśl zasady, że najlepiej zapamiętuje się ostatnie zdanie.

Wybrane na spotkanie gawędy mogą dotyczyć podobnej lub odmiennej problematyki. Różnorodność tematyczna, różnica w poziomach czytelnictwa oraz rodzajach i gatunkach literackich, jak

również w objętości utworów oraz ich adresatów (jednak bez ich jednoznacznego wskazywania) pozwala na skierowanie booktalkingu do wszystkich uczniów i zapobiega monotoności wizyty. Dla wskazania tych rozmaitych poziomów i gustów literackich wykorzystuje się takie określenia, jak np. „łatwe czytanie” lub „jeśli lubiłeś..., może polubisz...”. Najlepiej zacząć od czasopism lub materiałów audiowizualnych, a dopiero w dalszej kolejności wymienić tytuły książek. Gawęda może również koncentrować się na jednym artykule lub aspekcie utworu lub czasopisma. Trzeba pomieszać fragmenty zabawne ze smutnymi lub pełnymi napięcia, długie z krótkimi. Mówienie o książkach, krótkie czytanie, minuta na wymienienie kilku podobnych pozycji to tylko jeden z możliwych scenariuszy booktalkingu. Plan ten musi być na tyle elastyczny, aby zawsze istniała możliwość wprowadzenia zmian w trakcie trwania imprezy.

Dla poszczególnych klas warto przygotować różne tematyczne zestawienia (np. życie rodzinne, humor), a następnie uzupełniać je o nowe tytuły i wymieniać między oddziałami, dzięki czemu pozycje z jednego spisu nie są w tym samym czasie poszukiwane przez uczniów więcej niż jednej klasy.

W czasie jednej wizyty powinno się przedstawić od 8 do 12 książek w czasie nie dłuższym niż 50 minut. Niektórzy bibliotekarze rozszerzają program do 15 pozycji, a czas trwania imprezy określają na 25-30 minut. Proponuje się także opracowanie zestawu przekraczającego 20 lektur, czyli przynajmniej jeden tytuł dla każdego ucznia. Ci, co ograniczają się do 2, 3 utworów, uważają, że przy większej liczbie tomów dzieci tracą zainteresowanie przedstawianymi treściami. Czasem warto jednak na jedną sesję wyszukać więcej woluminów – nawet 30 – i poprosić słuchaczy o wybranie na podstawie obwolut 10 pozycji do omówienia. Jako kryterium selekcji proponuje się także tytuł książki lub zaczerpnięty z niej cytat. Warto przygotowywać więcej pogadanek niż potrzeba, najlepiej wersje o różnej długości, aby w zależności od dysponowanego czasu i reakcji publiczności na gawędę istniała możliwość rozszerzenia lub skrócenia booktalkingu. Zawsze należy jednak przede wszystkim ich liczbę dostosować do wieku słuchaczy – wykorzystując zasadę, że im młodsza publiczność, tym krótsze spotkanie i w związku z tym mniej opowieści – do konkretnej klasy oraz stopnia zainteresowania uczniów, jak również celów wizyty i typu omawianych tytułów.

dr HANNA LANGER
Instytut Bibliotekoznawstwa
i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Śląskiego

Od red. Cz. 2 artykułu – w numerze 11 „PB”.

Jak komunikować się w bibliotece ?

3

Pytania i odpowiedzi

Wydaje się, iż zadawanie pytań oraz udzielanie odpowiedzi jest zupełnie prostym działaniem komunikacyjnym. Wiele osób sądzi, iż każde pytanie można zadać w każdej sytuacji i każdej osobie. Że odpowiedzieć można cokolwiek. Nic bardziej błędnego. Znam osoby, które popełniając wszystkie możliwe błędy, jakie można popełnić przy zadawaniu pytania były zdziwione, iż nie tylko nie uzyskały odpowiedzi, ale nawet zostały zignorowane.

Konstrukcja pytania, sposób jego zadania, nastawienie emocjonalne pytającego do pytanego mają wpływ nie tylko na to, czy uzyskamy odpowiedź, ale jaka ona będzie – zadawająca czy nie, i w jakim tonie zostanie nam przekazana. Osoby pracujące w bibliotece dziennie odpowiadają na kilkadziesiąt a nawet kilkaset pytań. Będąc zawodowcami winni każdego zadającego pytanie traktować poważnie, profesjonalnie i przyjaźnie.

Podstawowe błędy, jakie popełniają osoby zadające pytania

● Nie przemyślenie pytania pod względem treści np. „*Czy no... co ja chciałem... no wie pani, to kiedy ta książka, o którą pytałem wczoraj będzie?*” A precyzyjnie i treściwie przygotowane pytanie skierowane do bibliotekarki winno brzmieć „*Czy książka „Przygody Guliwera” już jest?*”

● Zbudowanie bardzo długiego pytania zawierającego kilka pytań np. „*Czy spotkanie z pisarzem odbędzie się w piątek czy w sobotę i o której godzinie i czy będzie podpisywał swoje książki?*” Przecież wygodniej tak dla pytającego, jak i odpowiadającego byłoby, gdyby pytający zbudował swój komunikat wielostopniowo:

Pytanie: „*Czy spotkanie z pisarzem odbędzie się w piątek czy w sobotę?*”

Odpowiedź: „*W sobotę.*”

Pytanie: „*A o której godzinie?*”

Odpowiedź: „*O siedemnastej.*”

Pytanie: „*A czy autor będzie podpisywał swoje książki?*”

Odpowiedź: „*Sądzę, że tak.*”

Nagromadzenie kilku pytań w jednym zdaniu może spowodować, iż osoba pytana, nie wszystkie pytania precyzyjnie usłyszy i odpowie tak, jakby odpowiadała tylko na jedno z nich. I na pewno doda: „*O co pani jeszcze pytała, bo nie zrozumiałam?*” Co może obie strony dialogu zirytować i wprawić w zakłopotanie.

● Zadawanie pytania bez oczekiwania na odpowiedź np. „*Czy dyskusja nad referatem jest przewidziana, bo widziałem w telewizji, że oni najpierw długo dyskutowali, a potem to się klócili i ten redaktor prowadzący to w ogóle nie reagował i potem to był koniec.*” Winno być: „*Czy przewidywana jest dyskusja nad referatem?*” a cała opowieść o audycji telewizyjnej, nie ma związku z pytaniem i jest zbędnym komentarzem. Osobie zapytanej wprowadza zbędny „szum informacyjny”, który oddala pytanie zasadnicze i dekoncentruje zapytanego.

● Zadawanie pytania sugerującego odpowiedź np. „*Ja wiem, że konkurs poetycki odbędzie się dwudziestego grudnia, ale czy się odbędzie?*” Prawidłowe pytanie winno zostać sformułowane: „*Czy konkurs poetycki zaplanowany na dwudziestego grudnia odbędzie się w tym terminie?*”

● Wielokrotne zadawanie tego samego pytania, chociaż odpowiedź już została udzielona np.

Pytanie: „*Kto będzie występował jutro na spotkaniu?*”

Odpowiedź: „*Jerzy Kąkol.*”

Pytanie: „*Jerzy Kąkol? To on będzie występował jutro? Kąkol tak?*”

Ten sposób pytania jest charakterystyczny dla dzieci, osób starszych i osób niedosłyszących. Odpowiadający nie powinien więc popadać w irytację z powodu takiego zadawania pytań, lecz uprzejmie odpowiadać, a najlepiej cytelnie zapisać potrzebną informację na karteczce i wręczyć ją pytającemu.

● Zadawanie pytania z pozoru śmiesznego np. przez dzieci. „*Proszę pani a czy to jest gruba książka czy cienka?*”

● Zadawanie pytania nie w porę osobie zajętej konkretną czynnością np.

Pytanie: „*Czy artykuł o hodowli zajęcia znajdzie w „Przeglądzie Hodowlanym”?*”

Odpowiedź: „*Proszę samemu sprawdzić.*”

Pytanie: „*Nie może mi pani powiedzieć?*”

Odpowiedź: „*Przepraszam, ale teraz jestem zajęta. Proszę sprawdzić samemu. „Przegląd Hodowlany” leży na drugiej półce na regale z miesięcznikami.*”

● Zadawanie pytania tonem kategorycznym i niegrzecznym: „*No to jest wreszcie ta moja karta czy nie?*” który od razu nastawia odpowiadającego negatywnie i agresywnie pod względem tonu. A wystarczyłoby powiedzieć: „*Czy moja karta już jest?*”

● Zadawanie pytania bez czekania na odpowiedź: „*Kto będzie dzisiaj prelegentem? A widzę, że pani nie wie.*” Jest to najbardziej denerwujący niegrzeczny sposób zadawania pytania,

który nie daje szansy odpowiadającemu a z góry poddaje jego kompetencje negatywnej ocenie.

● Zadawanie pytania nieodpowiedniej osobie np. widząc nieznaną osobę bez plakietki identyfikacyjnej: „*Pani pewnie tu pracuje, to może pani wie, czy dzieci mają ten konkurs czytelniczy?*”

Powyższe błędy najczęściej popełniają osoby korzystające z biblioteki, czyli czytelnicy, uczestnicy spotkań, widzowie imprez artystycznych. Udzielanie odpowiedzi na tego rodzaju pytania wymaga od odpowiadającego wiele cierpliwości, taktu i opanowania. Ale nawet najtrudniejszy dialog można poprowadzić interesująco, a najbardziej milczącego rozmówcę zachęcić do dialogu, gdy będzie się pamiętać o prostych zasadach zadawania pytań.

Podstawowe zasady zadawania pytań

● Pamiętaj, że najłatwiej jest zadawać pytania osobie już tobie znanej: z innych sytuacji komunikacyjnych, z widzenia.

● Najtrudniej jest pozyskać zaufanie osoby nieznannej. Dlatego pierwsze wrażenie i sposób pierwszego kontaktu jest najważniejszy.

● Postaw pytanie takim tonem, w którym czuje się zainteresowanie tematem i rozmówcą. Wówczas zmusisz zapytanego do krótkiej lub dłuższej odpowiedzi, ale go zmusisz. Nie będzie mógł cię zignorować milczeniem. Odpowiadający może udzielić tylko odpowiedzi, ale może także podtrzymać dialog i rozwinąć go w rozmowę.

● W przekazie niewerbalnym, czyli swoją mimiką (uśmiechem, ciepłym spojrzeniem, gestem dłoni) upewnij zapytanego, że jesteś nastawiony na odbiór informacji zwrotnej, czyli na jego odpowiedź. Inaczej wyjdiesz na osobę niepoważnie traktującą swojego odbiorcę.

● Jeżeli zadajesz pytanie, czekaj na odpowiedź i koncentruj swoją uwagę na odpowiadającym. Nie spoglądaj na innych, nie rób czegoś, co odwróci uwagę zapytanego od ciebie. Sam się nie dekoncentruj drobnymi czynnościami (poprawianiem koszuli, bawieniem długopisem, poprawianiem kwiatka na parapiecie).

● Całym swoim zachowaniem daj zapytanemu odczuć, że jesteś do niego nastawiony przychylnie i przyjaźnie. Bez względu na rodzaj zadanego pytania i bez względu na to, czy odpowiedź cię zadowoli czy nie.

● Jeżeli odpowiedź cię nie zadowoli, nie okazuj niezadowolenia poprzez machanie ręką, grymasem twarzy.

● Nie komentuj swoimi słowami odpowiedzi, z którą się nie zgadzasz: „*Co pani wie...*”

● Znajdź takie pytania, na które zapytany chętnie odpowie np. „*Jak się pani podobała ostatnia książka?*”, „*Jak skończył się twój spór z dyrektorem?*”, „*Czy pani córka zdała pomyślnie egzaminy?*”

● Pamiętaj jednak, że nie należy wypytywać o sprawy osobiste i niewygodne lub przykre dla odpowiadającego. Wścibstwo jest nie tylko naganne, ale i świadczy o braku profesjonalizmu. A już pytania dotyczące plotek a nie faktów, są niedopuszczalne.

● Pamięć o współrozmówcach i uwaga im poświęcona jest ujmującym dowodem zainteresowania ich problemami, osobą. I w odpowiedniej sytuacji ułatwi ci postawienie i zadanie pytań niewygodnych np. „*Czy pani wie, że spotkanie z tym autorem się nie odbędzie?*”, „*Czy jest pani gotowa na pokrycie kosztów zniszczonej przez dziecko książki?*”

● Poprzez pytania daj do zrozumienia, że kolega, współpracownik, gość zawsze może na ciebie liczyć np. „*Czy będę panu jeszcze w czymś pomocna?*”, „*Gdyby coś się nieprzewidzianego wydarzyło, to zadzwonisz do mnie, dobrze?*”

● Jeżeli chcesz wziąć udział w spotkaniu z pisarzem, artystą, wysłuchać prelekcji, włączyć się do dyskusji to:

– najpierw zapoznaj się z tematem dyskusji, referatu, z biografią pisarza, artysty

– przygotuj sobie napisane wyraźnie na kartce pytania, które będziesz chciał zadać

– przeczytaj je kilka razy, sprawdź czy dobrze wymawiasz nazwiska, tytuły, nazwy obce

– jeżeli w trakcie takiego spotkania zrodzą się nowe pytania, także zapisz je na kartce

– przed pierwszym pytaniem przedstaw się wyraźnie z imienia i nazwiska, możesz podać zawód; takie zachowanie skróci dystans między tobą i odbiorcą i sprawi, że nie będziesz anonimową osobą z tłumu; takie zachowanie może w przyszłości zaowocować bliższym kontaktem z osobą, do której się zwracasz i ułatwi dalsze kontakty

– nie zadawaj pytań, które zadał już ktoś inny

– nie zadawaj pytań, które mogą odpowiadającego postawić w sytuacji kłopotliwej

– pamiętaj, że czas na zadawanie pytań przez słuchaczy, publiczność jest ograniczony

– jeżeli po oficjalnym spotkaniu jest część nieoficjalna (kawa, ciasteczka) pytania niezwiązane z tematem możesz spróbować zadać wtedy, ale zrób to uprzejmie, delikatnie i nie zwracaj się do zapytanego: „*No nareszcie mi pan może powiedzieć...*” lub „*No to sobie teraz pogadamy*”.

– Nie pozwalaj sobie w sposobie zadawania publicznie pytań na ton poufałości. Nawet jeżeli-

li jesteś z profesorem X po imieniu, w sytuacji oficjalnej zwracaj się: „Czy mogę pana profesora X prosić o odpowiedź na pytanie...?” a nie „Krzysiu, to odpowiedz mi jeszcze, czy...”

– jeżeli chcesz zadać kilka, kilkanaście pytań związanych z tematem spotkania, poproś o możliwość kontaktu oficjalnego listowego, internetowego.

Podstawowe zasady odpowiadania na pytania

● Daj odczuć zadającemu pytanie, że to on jest w tym przekazie najważniejszy, a jego pytanie istotne.

● Nie zbywaj pytającego zwrotem „Nie wiem i nic mnie to nie obchodzi”. Jest to nieładne i nieprofesjonalne. Możesz powiedzieć: „Nie wiem, czy mam kompetencje, aby udzielić odpowiedzi na pytanie.” Lub „Nie umiem w tej chwili odpowiedzieć na to pytanie, ale może mogłaby

się pani zwrócić do pana profesora Kwiatka. On będzie gościem tego spotkania.”

● Jeżeli zostajesz zapytany w sytuacji, kiedy się śpieszysz nie odpowiadaj: „Śpieszę się... więc pani... może kiedy indziej...” odpowiedź: „Bardzo przepraszam, ale teraz się śpieszę. Proszę do mnie zadzwonić lub przesłać pytanie faksem. Chętnie odpowiem.” Taką odpowiedzią dajesz dowód profesjonalizmu, szacunku do rozmówcy i utwierdzasz go w przekonaniu, że jesteś chętny do udzielenia odpowiedzi i służyć swoją pomocą.

● Jeżeli zadane tobie pytanie jest z jakiejś przyczyny niewygodne, postaraj się dać taką odpowiedź, aby pytający nie poczuł się obrażony, np. „Myślę, że to pytanie, chociaż nie związane z tematem referatu, jest ciekawe i może kiedy indziej na nie odpowiem.”

MAŁGORZATA PIETRZAK

Od red. Nr 4 cyklu *Jak komunikować się w bibliotece?* ukazał się w „PB” 7-8.

„Zawsze tęskniłem do formy bardziej pojemnej, która nie byłaby zanadto poezją ani zanadto prozą”

Scenariusz przedstawienia poświęconego twórczości Czesława Miłosza

Osoby: Narrator I, Narrator II, Recytator I, Recytator II, Recytator III, Recytator IV, Recytator V, Recytator VI, Recytator VII, Recytator VIII, Recytator IX, Recytator X

Narrator I

Czesław Miłosz urodził się 30 czerwca 1911 r. w Sztejniach nad Niewiarą, w powiecie kiejdańskim na Litwie. Szczęśliwe dzieciństwo spędzone w domu rodzinnym stało się ważnym motywem jego twórczości i znalazło swe odbicie m.in. w zbiorze poezji *Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada:*

Recytator I

„Dzień taki szczęśliwy,
Mgła opadła wcześniej, pracowałem w ogrodzie.
Kolibry przystawały nad kwiatem kapryfolum.

Nie było na ziemi rzeczy, którą chciałbym mieć.
Nie znałem nikogo, komu warto byłoby zażdrościć.

Co przydarzyło się złego, zapomniałem.
Nie wstydziłem się myśleć, że byłem, kim jestem.

Nie czułem w ciele żadnego bólu.
Prostując się, widziałem niebieskie morze i żagle.”

(Dar)

Narrator II

W wieku osiemnastu lat Miłosz zdał maturę w gimnazjum wileńskim im. Zygmunta Augusta i rozpoczął studia na Uniwersytecie Stefana Batoryego w Wilnie. Jako student polonistyki i prawa należał do Sekcji Twórczości Oryginalnej (STO), Koła Polonistów oraz do Akademickiego Klubu Włóczęgów. Oba te stowarzyszenia dały w 1931 r., początek „Żagrom” – poetyckiej grupie wydającej czasopismo pod tym samym tytułem. Należeli do niej, oprócz Czesława Miłosza, m.in.: Teodor Bujnicki, Aleksander Rymkiewicz, Jerzy Zagórski, Henryk Dembiński i Jerzy Putrament. Swoje pierwsze kroki na drodze twórczości poetyckiej wspomina Miłosz w poemacie *Lauda:*

Recytator II

„Był to młody człowiek w miarę zdolny do nauk ale pozbawiony talentu

Inni byli utalentowani, na przykład jego przyjacieli poeta Teodor

.....
A był młody człowiek zlepiony przemysłnie.
Szalone i wulgarne mieszkało w nim ego.
Żądał miłości, podziwu i szeptów pochwalnych
Ale nasycić się mógłby chyba tylko władzą
.....

Tak młody człowiek otrzymał natchnienie.
Dorozumiane jest zwykle fałszywie.
Rytm, inkantacja nie daje wyrazów.
Szukał i szukał, aż minęły lata."

Narrator I

Żagaryści – rocznik 1910 – należeli do pokole-
nia, które często określa się mianem „tragiczne”.
Ich poezja charakteryzowała się nieufnością wo-
bec rzeczywistości, w której żyli oraz przeczuci-
ciem nadchodzącej wojny. Ten katastroficzny
światopogląd wyraził Miłosz w tomie wierszy
Trzy zimy z 1936 r.:

Recytator II

„W czasach dziwnych i wrogich żyliśmy, wspa-
niałych

.....
wspaniałych tych czasach nie dość było zawo-
dzić słowami

czystymi nad patosem świata wickuistym,
była epoka burzy, dzień apokalipsy,
państwa dawne zburzono, stolice wrzecionem
kręciły się pijane pod niebem spienionem (...)"

(*O księżce*)

Narrator II

Wielki wpływ na twórczość autora *Hymnu
o perle* wywarł wybitny poeta francuski, Oskar
Miłosz – jego stryj. Spotykali się w Paryżu
w 1931 r. oraz w latach 1934-1935, podczas po-
bytu Czesława Miłosza na stypendium nauko-
wym. W autobiograficznej książce *Rodzinną Eu-
ropa* Czesław Miłosz tak wspomina ten okres
swojego życia:

Recytator II

„(...) Spotykałem się tam z Oskarem Miłoszem,
który już stronił od bardziej odpowiedzialnych sta-
nowisk, (...), i zadawała się, (...) kilkoma godzi-
nami pracy pomocniczej, z rangą ministra. (...)
I jego ziemskie słabości, i wielkość, którą dobrze
rozumiałem, i rysy szaleństwa, jak mi się przynaj-
mniej zdawało, w pewnych jego wypowiedziach
wpędzały mnie w refleksję, i dzięki niej odsłaniały
mi się zarysy jakichś nowych lądów (...)"

Narrator I

W 1936 r. autor *Doliny Issy* podjął pracę
w Polskim Radiu w Wilnie. Rok później został
dziennikarzem radiowym w Warszawie. W latach
wojny Miłosz brał czynny udział w podziem-
nym życiu kulturalnym; czytał, tłumaczył utwo-
ry pisarzy angielskich i amerykańskich, pisał wiersze,
pracując jednocześnie w bibliotece uniwersy-
yteckiej. W 1955 r. ukazał się tomik jego poezji
z tytułem *Ocalenie*, w którym znalazły się
utwory pisane w czasie wojny i zaraz po niej.

Recytator V

„Co czynisz na gruzach katedry
Świętego Jana, poeto,

W ten ciepły, wiosenny dzień?
Co myślisz tutaj, gdzie wiatr
Od Wisły wiejąc rozdziewa
Czerwony pył rumowiska?

Przysięgałeś, że nigdy nie będziesz
Płaczką żalobną.
Przysięgałeś, że nigdy nie dotkniesz
Ran wielkich swego narodu, (...)

Ale ten płacz Antygony,
Co szuka swojego brata,
To jest zaiste nad miarę
Wytrzymałości. A serce
To kamień, w którym jak owad
Zamknięta jest czarna miłość
Najnieszcześniejszej ziemi. (...)"

(*W Warszawie*)

Narrator II

Próbą przewyciężenia wojennej apokalipsy
był zbiór wierszy *Świat (poema naiwne)*. Poeta
przywołuje w nim motyw domu, jako krainy
szczęścia, a także ukazuje piękno i ład przyrody.

Recytator VI

„Tam, gdzie zielona ścięła się dolina
i droga, trawą zarosła na poły,
Przez gaj dębowy, co kwitnąć zaczyna,
Dzieci wracają do domu ze szkoły. (...)

Berecik siostry i czapeczka brata
Migają między puszystą krzewiną.
Sójka skrzekoząc po gałęziach lata
I długie chmury nad drzewami płyną.

Już dach czerwony widać za zakrętem.
Przed domem ojciec wsparty na motyce,
Schyla się, trąca listki rozwinięte
I z grządki całą widzi okolicę." (Droga)

Narrator I

Pod koniec lat 40. Miłosz pracował w polskich
placówkach dyplomatycznych we Francji i w Sta-
nach Zjednoczonych. Nie godząc się z ustrojem
panującym w Polsce, zdecydował się w 1951 r. na
status uchodźcy politycznego. Od tej pory przez
trzydzieści lat istniał zakaz drukowania jego utwo-
rów w kraju. Autor *Zniewolonego umysłu* przez
pewien czas mieszkał we Francji, gdzie współre-
dagował paryski miesięcznik „Kultura”. W 1960 r.
wyjechał do Ameryki. Zamieszkał w Berkeley,
gdzie został wykładowcą języków i literatur sło-
wiańskich na Uniwersytecie Kalifornijskim.

Recytator VII

„Właśnie w Kalifornii, ostrzej może niż kiedy-
kolwiek, odczułem, że problem mojego czasu zo-
stał podyktowany przez wydarzenia dwudzie-
stego wieku o niesamowitym wymiarze, odby-

wając się w skali planetarnej cywilizacji – jakiej, należy do sfery pytań, nie odpowiedzi.”

(*Ogród nauk*)

Narrator II

W 1980 r. Czesław Miłosz został uhonorowany literacką Nagrodą Nobla za całokształt jego twórczości. W swoim przemówieniu stwierdził wówczas, że nagroda ta powinna być dowodem dla tych, którzy „sławią daną nam od Boga, cudownie złożoną nieobliczalność życia”.

Recytator VIII

„Zawsze tęskniłem do formy bardziej pojemnej,

Która nie byłaby zanadto poezją ani zanadto prozą

I pozwoliłaby się porozumieć nie narażając nikogo,

Autora ni czytelnika, na męki wyższego rzędu.

W samej istocie poezji jest coś nieprzystojnego:

Powstaje z nas rzecz, o której nie wiedzielibyśmy, że w nas jest,

Więc mrugamy oczami, jakby wyskoczył z nas tygrys

I stał w świetle, ogonem bijąc się po bokach.

Dlatego słusznie się mówi, że dyktuje poezję daimonion,

Choć przesadza się utrzymując, że jest na pewno aniołem.

Trudno pojąć, skąd się bierze ta duma poetów, Jeżeli wstyd im nieraz, że widać ich słabość.

(...)”

(*Ars poetica?*)

Narrator I

Rok później noblista przyjechał do Polski, gdzie znów zaczęto wydawać jego utwory. W 1991 roku, w 80. rocznicę jego urodzin, ukazał się kolejny tom poezji, pod tytułem *Dalsze okolice*, w którym mowa jest o sensie życia:

Recytator IX

„Kiedy umrę, zobaczę podszewkę świata.

Drugą stronę, za ptakiem, górą i zachodem słońca.

Wzywające odczytania prawdziwe znaczenie. Co nie zgadzało się, będzie się zgadzało.

Co było nicpojęte, będzie pojęte.

– A jeżeli nie ma podszewki świata?

Jeżeli drozd na gałęzi nie jest wcale znakiem

Tylko drozdem na gałęzi, jeżeli dzień i noc

Następują po sobie nie dbając o sens

I nie ma nic na ziemi, prócz tej ziemi?

Gdyby tak było, to jednak zostanie
Słowo raz obudzone przez nietrwałe usta,

Które biegnie i biegnie, poseł niestrudzony,
Na międzygwiazdne pola, w kołowrót galaktyk

I protestuje, woła, krzyczy.”

(*Sens*)

Narrator II

„Miłosz zbliża się najbardziej do tego wzorca poety, który w kulturze polskiej powiązał się nierozdzielnie z epoką romantyzmu, (...), a na który składa się wielki autorytet moralny i polityczny, jak pewien charyzmat związany z predyspozycjami duchowymi, profetyczno-mistycznymi. Wzorzec, w którym łączą się ze sobą cechy mędrca, proroka i wychowawcy własnego narodu.”

(J. Kwiatkowski)

Recytator X

„Zawsze tak piękny i młody
Na fotografii w tygodniku *Odrodzenie*,
Poeta, do słów którego boję się przyznać.(...)”

Żyjący w innym czasie niż ja,
Przyciskający kolaniem dyplomatyczną walizę
Za cenę sennych chmur nad wodami niezłotodajnych rzek,

Czy za cenę karminowej łązy, pieczętującej dzieje?

Chytry jak mrówka,
Między Wschodem a Zachodem szukający (...).”

(J. M. Rymkiewicz, *Czesław Miłosz*)

Bibliografia:

1. *Język polski. Słownik encyklopedyczny*. Wrocław 1999, s.391-392
2. Kwiatkowski Jerzy: *Miejsce Miłosza w literaturze polskiej*. „Teksty” 1981 nr 4-5, s. 5-26
3. *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*. T. 1. Warszawa 1991, s. 671-672
4. Matuszcwski Ryszard: *Poezja polska 1939-1991*. Warszawa 1994, s. 157-178, 373
5. Miłosz Czesław: *Rodzinną Europą*. Warszawa 1990
6. Tomkowski Jan: *Literatura polska*. Warszawa 1998, s. 310-315
7. Wyka Marta: *Poezja Czesława Miłosza. Autorki naszych lektur. Szkice o pisarzach współczesnych*. Rcd. W. Maciąg. Wrocław 1987, s. 118-130

KATARZYNA MAZUREK
nauczyciel bibliotekarz
Gimnazjum nr 1 w Warszawic-Wesołej

Międzynarodowe Święto Bibliotek Szkolnych

● 25.10. (tradycyjnie w czwarty poniedziałek października), już po raz czwarty będzie obchodzone na całym świecie Międzynarodowe Święto Bibliotek Szkolnych. Zostało ono zainicjowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliotek Szkolnych (*International Association of School Librarianship IASL*). W zeszłym roku w obchodach tego święta brało udział kilkaset polskich bibliotek szkolnych. Warto zatem włączyć to święto do stałego kalendarium imprez szkolnych, tak aby stało się ono dniem promocji tych bibliotek w środowiskach lokalnych. W kontaktach z władzami warto podkreślać rolę biblioteki szkolnej we współczesnej edukacji, wychowaniu i kulturze.

Więcej informacji o święcie – w artykule Juliusza Wasilewskiego zamieszczonego na łamach „Biblioteki w Szkole” nr 10/2004 lub w tegorocznym serwisie Międzynarodowego Święta Bibliotek Szkolnych: <http://www.iasi-slo.org/iscd.html>

O nowy wizerunek biblioteki – biblioteka pedagogiczna jako media center

● Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Przemyślu oprócz statutowej działalności ma ambicję stać się nowoczesną biblioteką, ośrodkiem kulturotwórczym – lokalną „Alma Mater”. Na uwagę zasługując zorganizowana w dniach 16-17.09.2004 r. przez bibliotekę sesja naukowa pt. „Przemyśl miastem wielokulturowym”, „O nowy wizerunek biblioteki – biblioteka pedagogiczna jako media center”. W trakcie konferencji zaprezentowano tematy dotyczące podniesienia rangi i znaczenia biblioteki pedagogicznej jako ośrodka informacji dla środowisk oświatowych, poprawy wizerunku biblioteki w środowisku, jakości pracy, programowania idci doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, prezentacji skutecznych metod komunikacji. Patronat nad symposium objął Zakład Bibliotekoznawstwa, Książki Współczesnej i Innych Środków Przekazu Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS w Lublinie.

Biblioteki w Europie – nowe możliwości

● Reprezentacja Komisji Europejskiej w Polsce wraz z Biblioteką Narodową i Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich zorganizowały w dn. 21.09.2004 r. konferencję pt. „Biblioteki w Europie – nowe możliwości” adresowaną do polskich bibliotek. Omawiano istotne dla rozwoju współczesnego bibliotekarstwa problemy informacji europejskiej w bibliotekach,

zwłaszcza kierunki rozwoju europejskiego bibliotekarstwa, źródła informacji i dostęp do informacji i publikacji o UE. Druga część konferencji prezentowała doświadczenia bibliotek polskich w zakresie zdobywania przez biblioteki europejskie funduszy na ich modernizację. W konferencji wzięło udział ok. 250 bibliotekarzy z całej Polski. Na zakończenie obrad odbyła się uroczystość rozdania nagród laureatom Konkursu z okazji Tygodnia Bibliotek organizowanego w maju br. przez ZG SBP.

Bibliotekarstwo na styku epok. Nowe pokolenie uczestników w kulturze

● Te problemy zostały poruszone w trakcie konferencji zorganizowanej w dniach 21-22.09.2004 r. przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Krakowie. Sesja ta była częścią programu 8 Targów Książki w Krakowie, a patronat honorowy objął Janusz Scpiol Marszałek Województwa Małopolskiego. Podczas dwudniowych obrad uczestnicy sesji wysłuchali referatów nt. przemian w kulturze współczesnej, roli biblioteki w społeczeństwie informacyjnym, klientów biblioteki i zmiany pokoleniowej w literaturze współczesnej. Kończącym elementem konferencji było zwiedzenie krakowskich Targów Książki.

III Międzynarodowa Konferencja BARFIE w warszawskim Ursusie

● BARFIE to sieć instytucji i osób tworzących projekty promujące edukację międzykulturową poprzez książki i media w ramach Unii Europejskiej Comenius 3. Ideą tej organizacji jest edukacja międzykulturowa. W Bibliotece Publicznej im. Wł. Grabskiego w Dzielnicy Ursus w Warszawie odbyła się III Międzynarodowa Konferencja BARFIE pt. „Kształtowanie świadomości międzykulturowej poprzez książkę”. Podczas trzech dni omówiono problemy tożsamości w społeczeństwach wielokulturowych, książki i literatury dziecięcej, wpływu nowych mediów na rozwój literatury dla dzieci i młodzieży. Konferencja adresowana była do nauczycieli, nauczycieli bibliotekarzy, bibliotekarzy, edukatorów, władz szkolnych.

Planeta 11. Biblioteka dla młodych klientów w Olsztynie

● 3.09.2004 r. otwarto w Olsztynie nowoczesną bibliotekę multimedialną dla młodzieży, noszącą nazwę Planeta 11. Powstała ona w ramach projektu Fundacji Bertelsmanna, obok analogicznej placówki we Wrocławiu. Zbiory tej nowej biblioteki liczą ok. 1200 jednostek – na różnych nośnikach – tradycyjnych i elektronicznych oraz 50 tytułów czasopism, w tym również zagranicznych. Już od momentu otwarcia biblioteka cieszy się dużym zainteresowaniem młodzieży olsztyńskiej, a także bibliotekarzy. Więcej na ten temat w artykule dyrektora tej placówki – Barbary Pol-Czajkowskiej pt. „Biblioteka dla młodych klientów w Olsztynie otwarta!” („PB” nr 10).

Symboliczne rozpoczęcie rozbudowy Biblioteki Narodowej

● 10 maja br. przed rozpoczęciem konferencji „Biblioteki w Europie były zawsze”, w obecności uczestników konferencji i pracowników BN, minister kultury Waldemar Dąbrowski położył symboliczny kamień węgielny pod budowę nowego gmachu magazynowego. Fakt ten zainicjował prace nad rozbudową siedziby Biblioteki Narodowej na Polu Mokotowskim w Warszawie. Na gładzie, w pobliżu wejścia do Biblioteki widnieje napis: *Przywołując Pamięć Andrzeja i Józefa Załuskich, fundatorów pierwszej polskiej biblioteki publicznej o charakterze narodowym oraz Stefana Dembego, pierwszego dyrektora Biblioteki Narodowej, pomni naszych tradycji i obowiązków wobec przyszłych użytkowników zbiorów, podejmujemy dzieło rozbudowy siedziby Biblioteki.* Warszawa 2004 r. Minister Kultury, Dyrektor i Pracownicy Biblioteki Narodowej.

ZAPROSILI NAS...

● Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Towarzystwo Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego na ceremonii wręczenia Nagrody im. Anny Plato za rok 2004 – bibliotekarce z województwa lubelskiego wyróżniają-

cej się w pracy z dziećmi. Gabcia Ziłona WBP w Lublinie, 9.08.2004 r.

● Burmistrz Brodnicy i Starosta Brodnicki na II Sejmik Kultury Europa Ojczyzn – pod patronatem Danuty Hübnér – komisarza Unii Europejskiej. Pałac Anny Wazówny w Brodnicy, 15.09.2004 r. Sejmikowi towarzyszyły warsztaty szkoleniowe dotyczące programów pomocowych UE na działania związane z kulturą.

● Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Przemyślu na sympozjum pt. „O nowy wizerunek biblioteki – biblioteka pedagogiczna jako media center”. Przemyśl. 16-17.09.2004 r.

● Biblioteka Narodowa do *Salonu Wydawców* na spotkanie z wydawnictwem Rosner i Wspólnicy. 14.09.2004 r.

● Biblioteka Narodowa, Stowarzyszenie Polska-Izrael na prezentację książki: *Żydowskie druki ulotne w II Rzeczypospolitej w zbiorach Biblioteki Narodowej* wydanej przez Bibliotekę Narodową. 16.09.2004 r.

● Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Targi w Krakowie. S. A. na ogólnokrajową konferencję dla bibliotek publicznych pt. „Bibliotekarstwo na styku epok. Nowe pokolenie uczestników w kulturze. Obowiązki bibliotek wobec społeczeństwa – podczas 8. Targów Książki w Krakowie. Kraków, 21-22.10.2004 r.

Za zaproszenia dziękujemy!

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Mirosława Majewska (sekretarz), Sylwia Błaszczuk, Wiesława Borkowska-Nichthäuser, Andrzej Kempa, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz, Robert Miszczuk, Anna Skubisz, Barbara Stępniewska

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. (22) 822-43-49 wew. 18, 0505-078-945; e-mail: wydawnictwo_cebid@wp.pl; cebid@supermedia.pl
Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. (22) 552-02-26, 0600-505-662; e-mail: dgrab0@wp.pl
Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96
Projekt graficzny okładki i piktogramów: Agata LIPNICKA
Honoraria autorskie: Małgorzata Konowrocka tel. (22) 825-54-25

Współpracują z redakcją: Lucjan Biliński, Grażyna Biłska, Lidia Błaszczuk, Ewa Gruda, Małgorzata Kisilowska, Bogdan Klukowski, Krystyna Kuźmińska

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax 827-52-96
Dyrektor Wydawnictwa – Janusz NOWICKI
Konto SBP: Millennium 701160 2202 0000 0000 2814 5355

Skład i łamanie: Ryszard Hawryszko. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki 17a, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład: 7050 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

zapraszają na

PODYPLOMOWE STUDIA ZARZĄDZANIA INFORMACJĄ I TECHNOLOGII INFORMACYJNEJ

Sprawne zarządzanie informacją jest warunkiem koniecznym skutecznej działalności w niemal każdej dziedzinie (nauce, biznesie, administracji państwowej i samorządowej). Wymaga zarówno sprawności w korzystaniu z nowoczesnej technologii informacyjnej i komunikacyjnej, jak i opanowania efektywnych metod wyszukiwania, analizowania, segregowania, wybierania, segregowania i prezentowania informacji pochodzącej z różnych źródeł, zapisanej na różnych nośnikach oraz udostępnianej i rozpowszechnianej różnymi kanałami medialnymi. Studia podyplomowe mają zapewnić absolwentom pozyskanie tych kompetencji oraz umiejętności ich samodzielnego rozwijania zgodnie z potrzebami środowiska, w którym będą je wykorzystywać jako specjaliści zarządzania informacją. Szczególną grupą, do której kierujemy te studia są nauczyciele-bibliotekarze oraz nauczyciele przygotowujący się do prowadzenia zajęć z przedmiotów objętych profilem nauczania „Zarządzanie informacją” w liceach profilowanych oraz przedmiotu „Technologia informacyjna” i ścieżki edukacyjnej „Edukacja czytelnicza i medialna” w liceach ogólnokształcących i profilowanych.

Program studiów

Przedmioty składające się na program studiów zorganizowane są w sześciu blokach tematycznych:

- A – Źródła informacji, formy komunikacji
- B – Narzędzia i metody zarządzania zasobami informacji
- C – Organizacja, wyszukiwanie i użytkowanie informacji
- D – Przetwarzanie informacji
- E – Upowszechnianie informacji
- F – Doskonalenie dydaktyczne

Szczególny nacisk położony został na praktyczną znajomość różnych form źródeł informacji dostępnych w różnych dziedzinach i umiejętność korzystania z nich oraz na zastosowanie nowoczesnych technologii do tworzenia własnych kolekcji informacji i zarządzania nimi, w szczególności baz danych, sieci lokalnych i Internetu oraz multimedialnych źródeł informacji.

Cykl nauczania i koszt studiów

Studia są płatne, trwają trzy semestry i łącznie obejmują 350 godzin zajęć. Czesne: 1400 zł za semestr (4200 zł za pełny cykl nauczania). Podstawą ukończenia studiów jest uzyskanie zaliczeń ze wszystkich przedmiotów objętych programem oraz złożenie końcowego egzaminu dyplomowego.

Uprawnienia nauczycielskie

Studia spełniają wymagania określone w Rozp. MENiS z dn. 23.09.2003 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli. Nauczycielom i bibliotekarzom-nauczycielom zapewniają uzyskanie drugiej specjalizacji nauczycielskiej. Obejmują wszystkie treści przewidziane w zatwierdzonej przez MENiS podstawie programowej dla profilu nauczania „Zarządzanie informacją” i dla przedmiotu „Technologia informacyjna” w zakresie podstawowym i rozszerzonym (Rozp. MENiS z dn. 26.02.2002 r.).

Warunki przyjęcia na studia

Rekrutacja odbywa się według kolejności zgłoszeń. Limit miejsc ograniczony jest do 35 osób. Zajęcia rozpoczną się w lutym 2005 r. Warunkiem przyjęcia na studia jest złożenie w terminie kompletu dokumentów. Dokumenty można składać do 30 listopada 2004 r. osobiście w sekretariacie Studium lub wysłać na adres:

Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa, Podyplomowe Studia Zarządzania i Technologii Informacyjnej UW. Sekretariat Studiów: mgr Danuta Kurach tel. (22) 822-43-49 w. 16, ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa. CEBID.

Komplet dokumentów obejmuje:

1. Podanie kandydackie skierowane do Dziekana Wydziału Historycznego UW.
2. Wypełniony kwestionariusz osobowy.
3. Odpis dyplomu magisterskiego bądź poświadczona kopia.
4. Jedną fotografię 37x52 bez nakrycia głowy.
5. Dowód wniesienia opłaty manipulacyjnej za postępowanie kwalifikacyjne w kwocie 75 zł na konto: Uniwersytet Warszawski, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, ul. Nowy Świat 69, 00-927 Warszawa, Bank Millenium S.A. I Oddział Warszawa, 6711602202000000060849541, z zaznaczeniem: *Podyplomowe Studia Zarządzania Informacją i Technologii Informacyjnej IINSB UW – opłata manipulacyjna.*
6. Dowód wpłaty czesnego za pierwszy semestr studiów 1400 zł na konto: Uniwersytet Warszawski, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, ul. Nowy Świat 69, 00-927 Warszawa, Bank Millenium S.A. I Oddział Warszawa, 6711602202000000060849541, z zaznaczeniem: *Podyplomowe Studia Zarządzania Informacją i Technologii Informacyjnej IINSB UW – opłata czesnego za semestr pierwszy.*

Uwaga! Opłaty czesnego należy dokonać po otrzymaniu informacji o przyjęciu na studia.

PRZEDSIĘBIORSTWO WIELOBRANŻOWE

INTERMEBLE - KSIĄŻNICA SP. Z O.O.

41-200 Sosnowiec, ul. Stalowa 19

(0-32) 360-28-02; ☎ 0-600-234-352

info@pw-intermeble.pl

KOMPLEKSOWE WYPOSAŻENIE BIBLIOTEK
PRODUKUJEMY:

- regały
- regały ekspozycyjne
- wózki biblioteczne
- stoliki stelażowe
- wieszaki szatniowe
- lamy biblioteczne
- szafki katalogowe
- akcesoria biblioteczne

SZEROKI WYBÓR KOLORYSTYKI

Zapraszamy do Internetu:

www.pw-intermeble.pl

Czytają nas

największe biblioteki.

Chcesz wiedzieć dlaczego?

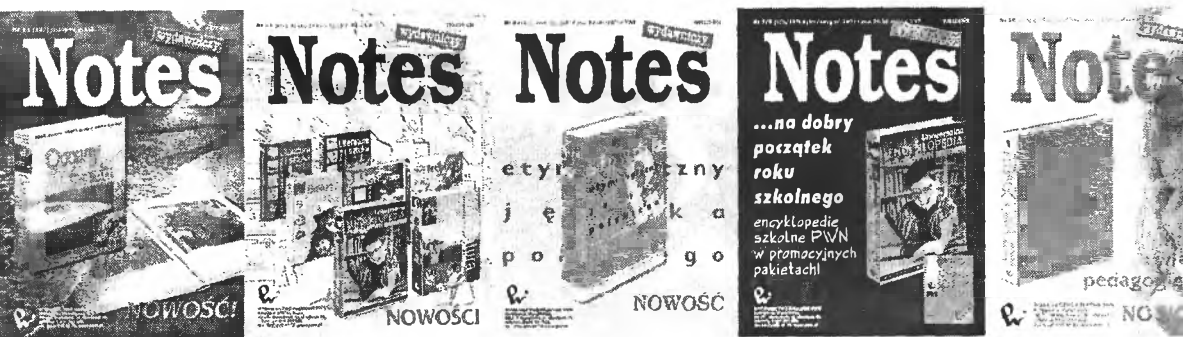
Wyślij list lub e-mail,
a otrzymasz bezpłatny egzemplarz
„Notesu Wydawniczego”

Notes Wydawniczy

Ul. Grzybowska 37a

00-855 Warszawa

redakcja@eNotes.pl

Notes

wydawniczy

Najlepiej zapisany wśród notesów

WARUNKI PRENUMERATY „PORADNIKA BIBLIOTEKARZA” I „BIBLIOTEKARZA”

„RUCH” S.A

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są tylko na okresy kwartalne. Cena prenumeraty krajowej na IV kwartał 2004 r. wynosi 27 zł, a cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

1. Prenumerata krajowa:

- Przedpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną do 5 każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

2. Prenumerata zagraniczna:

- Wpłaty przyjmuje jednostka „RUCH” S.A Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy na konto: PEKAO S.A IV O/ Warszawa 68124010531111000004430494 lub kasa Oddziału.
- Informacji o warunkach prenumeraty udziela ww. Oddział – 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33. Tel: (prefiks) (0-22) 53-28-731, 53-28-816, 53-28-819, 53-28-820,
- infolinia 0-800-1200-29, w internecie <http://www.ruch.pol.pl>
- Adres do korespondencji: „RUCH” S.A O.K.D.P., ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa

POCZTA POLSKA

1. Przyjmowanie przedpłat od prenumeratorów, we wszystkich urzędach pocztowych w całym kraju w terminach:

- a. do 25 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
- b. do 25 lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
- c. do 25 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
- d. do 25 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

2. Urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora przyjmują przedpłaty odpowiednio:

- a. do 30 listopada – na prenumeratę realizowaną do stycznia następnego roku,
  - b. do końca lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
  - c. do 31 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
  - d. do 31 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.
- Przedpłaty na prenumeratę są przyjmowane przez listonoszy i doręczycieli (od osób niepełnosprawnych w miastach) od wszystkich mieszkańców wsi i małych miasteczek gdzie dostęp do urzędu pocztowego jest utrudniony.
  - Prenumerata prasy obejmuje pełne okresy kwartalne.
  - Wpłaty na prenumeratę są przyjmowane bez pobierania dodatkowych opłat, bez obowiązku wypełniania blankietów wpłat.
  - Zaprenumerowane egzemplarze są doręczane do miejsca zamieszkania prenumeratora lub jego siedziby bez pobrania dodatkowych opłat.

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Prenumeratę można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP**, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (0-22) 825-50-24, fax: 825-53-49, e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

WYDAWNICTWO

DO WSZYSTKICH TYCH, KTÓRZY SIĘ KSZTAŁCĄ LUB DOSKONAŁĄ

WYDAWNICTWO

Życzymy Wam sukcesów. Pamiętajcie o tym, że:

WYDAWNICTWO SBP

jest dla Was. Publikujemy większość literatury, która będzie potrzebna w trakcie studiów. Autorami tych książek są Wasi obecni i przyszli wykładowcy, sprawdzeni dydaktycy i naukowcy. Co roku wydajemy kilka pozycji książkowych z myślą o studentach. Także dla Was wydajemy:

CZASOPISMA

BIBLIOTEKARZ. Indeks 352624. Miesięcznik o charakterze fachowym i naukowym. Ukazuje się od 1929 r. Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA. Indeks 369594. Miesięcznik instrukcyjno-metodyczny. Ukazuje się od 1949 r. Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

ZAGADNIENIA INFORMACJI NAUKOWEJ. Od 1993 r. czasopismo jest wydawane przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, jako półrocznik.

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY. Czasopismo naukowe ukazujące się od 1927 r. niezbędne dla całego środowiska bibliotekarskiego. Od 2004 r. wydawany wyłącznie przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Kwartalnik.

EBIB. Elektroniczna BIBlioteka i Biuletyn EBIB. Wychodzi w formie elektronicznej od 1999 r. Działa w strukturze SBP od 2003 r.

Adresy: <http://ebib.oss.wroc.pl>; redakcja: ebib.redakcja@oss.wroc.pl

WYDAWNICTWO

ZAMÓWIENIA

Dział Promocji i Kolportażu

02-086 Warszawa

Al. Niepodległości 213

tel. (0-prefiks-22) 825-50-24, 608-28-26

faks: (0-prefiks-22) 825-53-49

WYDAWNICTWO

Oferujemy Państwu sprzedaż wysyłkową oraz sprzedaż od ręczną w dwóch punktach: Warszawa: ul. Konopczyńskiego 5/7 oraz w Dziale Promocji i Kolportażu, Al. Niepodległości 213. Staramy się – zważywszy na status materialny środowiska bibliotekarskiego – utrzymywać ceny na poziomie niskim i średnim a część pozycji wydajemy na zasadzie *non profit*. Z każdym rokiem nasza oferta jest bogatsza.